

وزارت معارف

جغرافیه

صنف ۸

جغرافیه صنف ۸

۱۳۹۹ هـ . ش

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلېږي
په سينه کې د آسيا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی يې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پاميريان، نورستانيان
هم ايماق، هم پشه يان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاويدان
وايو الله اکبر وايو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

جغرافیه

صنف هشتم

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ .ش.

مشخصات کتاب

مضمون: جغرافیه

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی دیپارتمنت جغرافیهٔ نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: هشتم

زبان متن: دری

انکشاف‌دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۹ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهۀ سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه‌یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

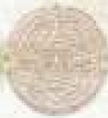
در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این کتاب درسی مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه‌یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست

جغرافیه صنف هشتم

شماره	فهرست مطالب	صفحه
۱-	**فصل اول**	۱
۲-	اهداف فصل	۲
۳-	درس اول: با قارهٔ اروپا آشنا شوید	۳
۴-	درس دوم: در مورد جغرافیای طبیعی اروپا چه می‌دانید	۵
۵-	کوه‌های قارهٔ اروپا	۵
۶-	درس سوم: دریاها	۷
۷-	درس چهارم: درمورد جهیل‌های اروپا چه می‌دانید؟	۱۱
۸-	درس پنجم: در مورد بحیره‌های اروپا چه می‌دانید؟	۱۳
۹-	درس ششم: راجع به خلیج‌های اروپا چه می‌دانید؟	۱۵
۱۰-	درس هفتم:اقلیم اروپا چگونه است؟	۱۷
۱۱-	درس هشتم: در مورد جغرافیهٔ سیاسی اروپا چه می‌دانید؟	۲۱
۱۲-	درس نهم: در مورد جغرافیای بشری اروپا چه می‌دانید؟	۲۵
۱۳-	درس دهم: در مورد نژاد و زبان اروپا چه می‌دانید؟	۲۹
۱۴-	درس یازدهم: راجع به دین و مذهب اروپا چه می‌دانید؟	۳۳
۱۵-	درس دوازدهم: در مورد جغرافیای اقتصادی اروپا چه می‌دانید؟	۳۵
۱۶-	درس سیزدهم: از معادن و صنایع اروپا چه می‌دانید؟	۳۹
۱۷-	درس چهاردهم: راجع به ترانسپورت براعظم اروپا چه می‌دانید؟	۴۳
۱۸-	درس پانزدهم: خطوط هوایی	۴۵
۱۹-	**فصل دوم**	۵۰
۲۰-	اهداف فصل	۵۰

فصل اوّل

اروپــــــا

در این فصل می‌خوانیم:

با جغرافیای اروپا آشنا شوید

۱،۱ موقعیت و حدود اربعه

۲،۱ جغرافیای طبیعی

الف) کوه‌ها

ب) دریاها

ج) جهیل‌ها

د) بحیره‌ها

هـ) خلیج‌ها

و) اقلیم

۳،۱ جغرافیای سیاسی

۴،۱ جغرافیای بشری

۵،۱ جغرافیای اقتصادی

۶،۱ جغرافیای مواصلاتی

اهداف فصل

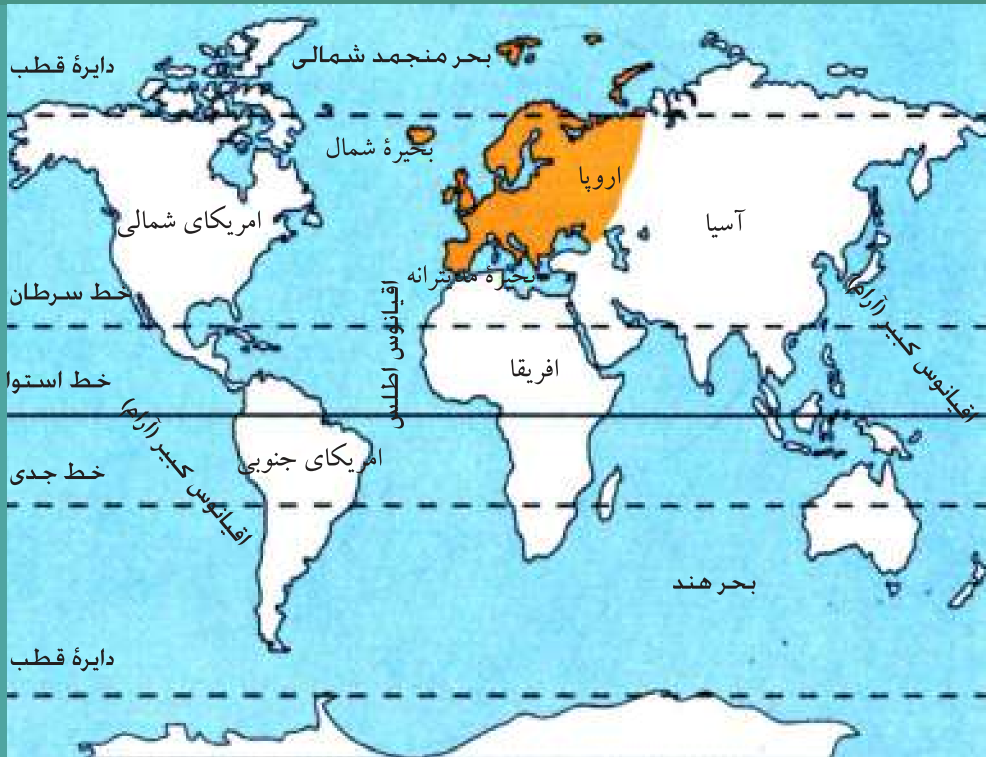
شاگردان عزیز! با اهداف علمی این فصل آشنا شوید:

- آشنایی با موقعیت جغرافیایی قارهٔ اروپا؛
- آشنایی با مهمترین کوه‌ها در قارهٔ اروپا؛
- آشنایی با مهمترین دریاها در قارهٔ اروپا؛
- آشنایی با مهمترین جهیل‌ها و بحیره‌ها در قارهٔ اروپا؛
- آشنایی با خلیج‌ها درقارهٔ اروپا؛
- آشنایی با اقلیم قارهٔ اروپا؛
- آشنایی با جغرافیای سیاسی اروپا؛
- آشنایی با جغرافیای بشری براعظم اروپا (نفوس، نژاد، زبان و مذهب)؛
- آشنایی با جغرافیای اقتصادی براعظم اروپا (زراعت، صنعت، تجارت)؛
- آشنایی با جغرافیای مواصلاتی اروپا (حمل و نقل زمینی، بحری و هوایی)؛

شاگردان عزیز می‌توانند انجام دهند:

- ترسیم نقشهٔ براعظم اروپا و تشخیص سرحدات سیاسی؛
- تشخیص مهمترین کوه‌ها و دریاها روی نقشهٔ اروپا؛
- تشخیص واحدهای سیاسی در براعظم اروپا؛
- تعیین مهمترین تولیدات زراعتی روی نقشهٔ اروپا؛
- تعیین مهمترین معدن‌ها روی نقشهٔ اروپا؛
- تعیین مهمترین بنادر روی نقشهٔ اروپا؛

با قارهٔ اروپا آشنا شوید

موقعیت جغرافیایی اروپا

به نقشهٔ بالا دقت کنید. اروپا توسط کدام بحیره‌ها و اقیانوس‌ها محدود می‌شود؟

حدود و موقعیت جغرافیایی

اروپا یکی از کوچکترین قاره‌های جهان است که در منطقهٔ معتدلهٔ شمالی قرار گرفته است. این قاره از طرف شمال محدود است به اقیانوس منجمد شمالی، از جنوب به بحیرهٔ مدیترانه، از شرق به قارهٔ بزرگ و وسیع آسیا که توسط کوه‌های اورال، دریای اورال، بحیرهٔ کسپین، کوه‌های قفقاز و بحیرهٔ سیاه از اروپا جدا شده است و از غرب محدود است به اقیانوس اطلس. (به نقشهٔ صفحهٔ پنجم مراجعه کنید)

آیا قارهٔ اروپا خشکهٔ جداگانه است؟

اروپا را می‌توان دنبالهٔ قارهٔ بزرگ و وسیع آسیا دانست و به همین جهت برخی از جغرافیه دانان قارهٔ آسیا و اروپا را یک قاره دانسته و آن را به نام یورشیا نامیده اند.

مساحت اروپا ۱۰میلیون کیلومتر مربع و تعداد نفوس آن در سال ۲۰۰۶م. به بیش از ۷۳۲ میلیون نفر می‌رسید و بعضی کشورهای مهم صنعتی جهان در این براعظم موقعیت دارند.

در قارهٔ اروپا چند شبه‌جزیره وجود دارد؟ آیا می‌توانید آن‌ها را روی نقشه پیدا کنید و نام

بگیرید؟

در نقشهٔ مقابل شبه‌جزیره‌های اروپا را می‌بینید.

نقشهٔ شبه‌جزایر اروپا

قارهٔ اروپا به نسبت وجود بریده‌گی‌های ساحلی و بحیره‌ها و خلیج‌های متعددی که در داخل خاک پیش رفته است، شبه جزیره‌های زیادی را به وجود آورده که ما در اینجا از بهترین آن‌ها نام می‌بریم.

شبه‌جزیرهٔ اسکاندیناویا که شامل کشورهای سویدن و ناروی می‌باشد.

شبه‌جزیرهٔ بالکان که شامل کشورهای آلبانیا، بلغاریا، بوسنی و هرزگونی، صربستان، کرواسی و مونتینگرو می‌باشد.

شبه‌جزیرهٔ ایبری که شامل کشورهای اسپانیا و پرتگال می‌باشد.

شبه‌جزیرهٔ اپنین که در آن کشور ایتالیا واقع است.

فعالیت داخل صنف

شاگردان در صنف تحت راهنمایی معلم محترم به گروه‌ها تقسیم شوند.
هر گروه روی مطلب عمدهٔ درس باهم بحث و گفتگو کنند و نتیجه را پیش روی صنف ارائه دارند.
از روی نقشهٔ بالا، نام شبه‌جزیره‌های اروپا را در کتابچه‌های تان بنویسید.

سؤال‌ها

۱- منظور از یورشیا چیست؟
۲- قارهٔ اروپا در کدام منطقهٔ جغرافیایی قرار گرفته است؟
۳- کدام کوه‌ها به عنوان مرز طبیعی بین آسیا و اروپا در نظر گرفته شده است؟

فعالیت خارج صنف

نقشهٔ سفید بدون نوشتهٔ اروپا را ترسیم کنید و در آن موقعیت جغرافیایی، حدود اربعه و سه شبه‌جزیرهٔ اروپا را مشخص سازید و در ساعت آیندهٔ درسی جغرافیه پیش روی صنف ارائه دارید.

در مورد جغرافیای طبیعی اروپا چه می‌دانید؟

به نقشهٔ طبیعی اروپا نگاه کنید و بگویید که کوه‌ها بیش‌تر در کدام قسمت اروپا موقعیت دارد؟

کوه‌های اروپا

اروپا از لحاظ عوارض طبیعی چگونه سرزمینی است؟

قارهٔ اروپا با وجود کمی وسعت از لحاظ داشتن عوارض مختلف جغرافیایی نسبت به مساحت خود و از حیث بریده گی‌ها و سواحل از تمام قطعات دنیا بیشتر به آب راه دارد. در قارهٔ اروپا از بیابان‌ها و صحراهای بی‌آب و علف خبری نیست؛ ولی در عوض اکثر ممالک آنرا سلسله کوه‌های کوچک و بزرگ پوشانیده اند که بعضی آز آن‌ها متعلق به دوران اول زمین شناسی اند.

- در مناطق شمالی اروپا کوه‌ها از نظر زمینشناسی فرسوده و قدیمی بوده، ارتفاع آن‌ها کم است و دارای قله‌های گنبدی شکل هستند؛ در این مناطق همچنین جلگه‌های پهناور و جهیل بسیار دیده می‌شود. به این منطقه‌یی از اروپا که در یک دورهٔ بسیار طولانی فرسایش یافته، بلندی‌های آن از بین برده شده و ناهمواری‌های کمتر در آن به وجود آمده است، از نظر زمینشناسی اروپای قدیمی گفته می‌شود؛ مثل سلسله‌های ماسیف سانترال (Massif central) در فرانسه که به کوه‌های پیرمعروف اند.

• در مناطق جنوبی اروپا چین‌خورده‌گی‌ها و رشته‌کوه‌های بلند دیده می‌شود. در این منطقه قله‌های نوک تیز و پوشیده از برف و یخ استند و دامنهٔ کوه‌ها اغلب دارای نشیب‌های تند است. سلسله‌کوه‌های الپ و پیرنه در این منطقه قرار دارند و در میان این کوهستان‌ها آبشارهای فراوان و دریاهای پرآب وجود دارد. برروی این دریاها دستگاه‌های بزرگ برق احداث شده است که از نیروی آن‌ها در صنعت و از آب آن‌ها در زراعت استفاده می‌شود.

به منطقهٔ جنوبی اروپا که در آن چین‌خورده‌گی‌ها و سلسله‌کوه‌های بلند وجود دارد و آتش‌فشان و زلزله نیز در آن اتفاق می‌افتد، اروپای جوان می‌گویند.

ناهمواری‌های فرسوده و پیر اروپا

ناهمواری‌های جوان با قله‌های نوک‌تیز آلپ

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند. هر گروه در مورد نکات عمدهٔ درس با هم بحث و گفتگو کنند و نتیجه را نمایندهٔ شان پیش روی صنف ارائه دارد.

سؤال‌ها

۱- سلسله‌کوه‌های آلپ و پیرنه در کدام منطقهٔ اروپا موقعیت دارند؟

۲-دستگاه‌های بزرگ برق در کدام رشته‌کوه‌های اروپا احداث شده اند؟

۳- چرا اروپا بیابان ندارد؟

فعالیت خارج از صنف

نقشهٔ بدون نام اروپا را کاپی کرده، در آن نام دو سلسله کوه، یک اقیانوس و یک آبنا را که با علامت سؤال مشخص شده است، بنویسید.

درس سوم

دریاها

نقشهٔ دریاهای اروپا

از دریاهای قارهٔ اروپا چه استفاده می‌شود؟

قارهٔ اروپا در منطقهٔ معتدلهٔ شمالی موقعیت دارد و دارای بارنده‌گی زیاد است؛ بنابراین در این قاره دریاهای متعددی جاری است که بیشتر دریاهای شرقی اروپا از فلات والدائی در غرب روسیه سرچشمه می گیرند. دریاهایی که در اروپای مرکزی جریان دارند از سلسله کوه‌های آلپ سرچشمه می گیرند و به سبب اینکه وسعت ممالک اروپا کم است قبل از اینکه این دریاها با هم یکجا شوند، به بحیره‌ها می‌ریزند و تنها در اروپای شرقی است که به سبب وسعت زمین های آن، دریاها طویل‌تراند. بعضی از دریاها یا در بحیرهٔ مدیترانه در جنوب اروپا می‌ریزند؛ مانند: دریای تیبر و پو در ایتالیا، یا به حوزهٔ اقیانوس اطلس در غرب می‌ریزند؛ مانند: دریاهای گارن در فرانسه و تایمزدر انگلستان و یا به بحیرهٔ سیاه در جنوب اروپا می‌ریزند؛ مانند: دریای دانیوب.

آیا می‌توانید مسیر دریاهای دانیوب، ولگا، راین،

الب و دن را روی نقشه نشان دهید؟

دریاهایی که در شمال اروپا جریان دارند، تقریباً در طول سال منظم و پرآب اند؛ اما دریاهایی که در جنوب جریان دارند در فصل‌های گرم سال مقدار آب آن ها کم است.

از دریاهای قارهٔ اروپا زیادتر برای آبیاری زمین‌های زراعتی و کشتی‌رانی استفاده می‌شود. این دریاها در حمل و نقل داخلی قارهٔ اروپا نیز اهمیت زیادی دارند. متأسفانه فعالیت‌های صنعتی و قرارگرفتن فابریکات در مجاورت این دریاها سبب آلوده‌گی آب‌های آن‌ها شده است.

مهمترین دریاهایی که به حوزهٔ سه‌گانه یادشده می‌ریزند عبارتند از:

۱- دریای دانیوب

دانیوب از دریاهای معروف اروپا ست که از چندین کشور عبور می‌کند و به‌نام‌های مختلفی چون دوناهو، دونا، دوناچ، دونای و دوناریا یاد می‌شود. طول آن ۲۸۶۰ کیلومتر است و از کوه‌های جنگل سیاه در آلمان سرچشمه می‌گیرد و به بحیرهٔ سیاه می‌ریزد، این دریا پس از ولگا مهمترین دریای اروپا محسوب می‌شود که سرحد شمالی اروپای لاتین را تشکیل می‌دهد. دانیوب از آلمان، اتریش، صربستان (قسمتی از یوگسلاویای سابق)، هنگری، بلغاریا، رومانیا و سرحد اسلواکی عبور می‌کند.

۲- دریای تایمز

دریای تایمز یا تیمز(Thames) که درنواحی جنوب‌شرقی انگلستان جریان دارد، از میان شهر لندن پایتخت کشور انگلستان عبور می‌کند و به خلیج تایمز واقع در بحیرهٔ شمال می‌ریزد. طول آن ۳۴۴ کیلومتر است؛ چون مسیر هموار و مسطح دارد قابل کشتی‌رانی می‌باشد.

دریای تایمز در لندن

دریای راین در اروپا

۳- دریای راین

این دریا از کوه‌های سویس سرچشمه می گیرد و پس از عبور از مرز کشور فرانسه و آلمان داخل کشور آلمان گردیده؛ سپس وارد هالند می‌شود و در آنجا به بحیرهٔ شمال می‌ریزد.
دریاهای خُرد و بزرگ دیگر اروپا نیز به حوزه‌های سه گانه یاد شده می‌ریزند.

جدول شماره ۱: نام سایر دریاهای اروپا

شماره	نام دریا	طول دریا به کیلومتر	مصب
۱	ولگا	۳۴۹۰	بحیرهٔ کسپین
۲	اورال	۲۳۹۶	بحیرهٔ کسپین
۳	دینیپر	۲۰۰۰	بحیرهٔ سیاه
۴	دن	۱۹۶۰	بحیرهٔ آزوف
۵	ویستولا	۱۰۷۰	بحیرهٔ بالتیک
۶	پچورا	۱۸۴۱	بحیرهٔ بارنتس
۷	لوار	۱۰۰۰	اقیانوس اطلس

فعالیت داخل صنف

شاگردان در گروه‌ها پیرامون فواید و اهمیت اقتصادی یکی از دریاهای اروپا با هم بحث کنند و نتیجهٔ بحث خویش را به کل صنف خود ارائه کنند.

سؤال‌ها

در مقابل جمله‌های صحیح حرف (ص) و در مقابل جمله‌های غلط حرف (غ) بگذارید.

۱- دریاهایی که در اروپای شمالی جریان دارند، در فصل گرم سال مقدار آب آن‌ها کم است.(   )

۲- دریای دانیوب طولانی‌ترین دریای اروپا است. (   )

۳- اکثر دریاهای اروپا که در کشورهای صنعتی جریان دارند آلوده استند.(   )

۴- بزرگترین دریای اروپا ولگا است. (   )

۵- دریاهایی که در جنوب جریان دارند، در فصل‌های گرم سال مقدار آب آن‌ها کم می‌شود.(   )

فعالیت خارج صنف

نقشهٔ سفید و بدون نوشتهٔ قارهٔ اروپا را کاپی کرده، در آن موقعیت ناهمواری‌ها و دریاهای مهم را نشان دهید و در ساعت آیندهٔ درسی جغرافیه پیش روی صنف ارائه دارید.

در مورد جهیل‌های اروپا چه می‌دانید؟

نقشهٔ جهیل‌های اروپا

فرورفته‌گی‌های بزرگ خشکه زمین که ازآب پر شده باشند، به‌نام چه یاد می‌شوند؟
از جهیل‌ها چه استفادهٔ اقتصادی صورت گرفته می‌تواند؟

ج: جهیل‌ها

فرورفته‌گی‌های بزرگ طبیعی زمین که از آب پر شده باشند و چهار طرف آن خشکه‌ها باشد به‌نام جهیل یا کول یاد می‌شوند، آب عده‌یی ازجهیل‌ها شور و عدهٔ دیگر به طور نسبی شیرین و رقیق‌تر است، آب جهیل‌های منطقه معتدله و پرباران که اروپا نیز در آن قرار دارد به صورت معمول شیرین می‌باشد.

جهیل کوچک کوهستانی در اروپا

در اکثر مناطق براعظم اروپا جهیل‌هایی وجود دارند که از نظرمساحت، عمق وارتفاع ازسطح بحر از هم متفاوت می‌باشند و بیشترین آن ها در شمال اروپا در جزیره‌نمای اسکاندیناوی وغرب خاک روسیه قرار دارد. چنانچه $\frac{1}{10}$ حصهٔ خاک کشور فنلند را جهیل‌ها فرا گرفته و زیادتر در جنوب آن کشور واقع شده است؛ به همین لحاظ کشور فنلند را به‌نام کشور هزارجهیل یاد کرده اند.

تقریباً تمام جهیل‌های این براعظم آب شیرین دارند و منبع دریاها را تشکیل می‌دهند.
بسیاری ازجهیل‌های عمیق وبزرگ قابل کشتی‌رانی می‌باشند وجهیل‌های کم‌عمق ونسبتاً آرام، محل پرورش انواع نباتات و حیوانات آبی را مساعد ساخته و باشنده‌گان آن به ماهی گیری، ساختن قایق‌ها و بافت تورهای ماهی‌گیری مشغول استند. بعضی از جهیل‌ها با داشتن منظرهٔ زیبا و مناطق تفریحی وساختمان هوتل‌ها در صنعت توریزم نقش اساسی را بازی کرده اند.

شماره	نام جهیل	موقعیت جهیل	نوعیت جهیل
۱	سایما (Saimaa)	در جنوب کشور فنلند	یخچالی
۲	پایی جان (Paijanna)	در جنوب کشور فنلند	یخچالی
۳	لادوگا (Ladoga)	در غرب روسیهٔ اروپایی	یخچالی
۴	انگا (Onega)	در غرب روسیهٔ اروپایی	یخچالی
۵	جینیوا (Geneva)	در کشور سویس	یخچالی کوهستانی
۶	کونستانس (Konstanz)	در کشور سویس	یخچالی کوهستانی
۷	بالتون (Bolton)	در کشور هنگری	تکتونیکی

جدول شماره۲: سایر جهیل‌های مهم اروپا (برای مطالعه)

فعالیت داخل صنف

شاگردان در گروه‌ها تنظیم شوند، تمام گروه‌ها به سؤال ذیل با مشورهٔ هم دیگر با رویت نقشهٔ طبیعی اروپا جواب تهیه نموده و نماینده هر گروه آنان در صنف به هم‌صنفان نشان دهد.
موقعیت بزرگترین جهیل‌های قارهٔ اروپا را در نقشه تثبیت کنید.

سؤال‌ها

از چهار جواب داده شده ، صحیح‌ترین آنرن را انتخاب نموده و در کتابچه‌ها ی خود بنویسید.
۱- کشوری که نام هزارجهیل را به خود اختصاص داده کدام است؟
الف) سویدن ب) ناروی ج) هنگری د) فنلند
به گونه مختصر جواب دهید
۱- جهیل را تعریف کنید.
۲- آب جهیل‌های منطقهٔ معتدله وبارانی دارای چه ذایقه می‌باشد؟ چرا؟

فعالیت خارج از صنف

به کمک اعضای فامیل خویش جواب سؤال ذیل را تهیه کنید:
آیا در کشور ما جهیل وجود دارد؟ اگر وجود دارد نام آن‌ها را با ولایت مربوطهٔ شان وهمچنین چگونه گی استفاده از آن‌ها را مختصر بنویسید.

در مورد بحیره‌های اروپا چه می‌دانید؟

نقشهٔ بحیره‌های اروپا

نقشهٔ بالا را به دقت ببینید. چرا دربراعظم اروپا بحیره‌های زیادی وجود دارد؟

بزرگترین بحیرهٔ براعظم اروپا بحیرهٔ مدیترانه می‌باشد که بین سه براعظم (آسیا، و اروپا افریقا) قرارگرفته است. این بحیره در طول سال قابل کشتی‌رانی می‌باشد و با حفرکانال سویز بحر اتلانتیک و هند را باهم مرتبط ساخته و بیشترین اموال تجارتی جهان از طریق آن انتقال می‌یابد. آبنای کم‌عمق جبل‌الطارق این بحیره را به بحر اتلانتیک وصل کرده است.

سواحل این بحیره دارای شکسته‌گی‌هاست که جزیره و جزیره‌نماهای این بحیره را به بخش‌های جداگانه تقسیم کرده است و هر کدام به‌نام بحیرهٔ جداگانه مسما گردیده است؛ مانند: آدریاتیک (Adriatic)، تیرنین (Tyrrhenian)، اژه (Aegean)و غیره.

آبنای طولانی منحنی‌شکل در دانیل(Dardanelle)، این بحیره را به بحیرهٔ کوچک مرمره(Marmora) و آبنای باسفورس(Bosporus)، بحیرهٔ مرمره را به بحیرهٔ سیاه وصل می کند که دارای اهمیت خاص اقتصادی و استراتیژیکی می‌باشد.

در بین انگلستان و فرانسه بحیرهٔ مانش یا English channel وجود دارد که بزرگترین راه حمل و نقل را بین اروپای غربی، جنوبی و براعظم افریقا تشکیل داده و در شمال آن بحیرهٔ شمال واقع شده است که جزء بحر اتلانتیک شمالی به شمار می‌رود. عمق آن کمتر است و محیط مناسب را برای شکار ماهی، کشتی‌رانی و استخراج نفت و گاز آماده ساخته است.
بحیرهٔ ناروی نیز عمق کم داشته، محیط مناسب پرورش ماهی است. بحیرهٔ بالتیک در جنوب و شرق جزیره‌نمای اسکاندیناوی واقع بوده، قابل کشتی‌رانی می‌باشد. بحیره‌های شمال اروپا مانند: (بارنتس) با وجودی که در نزدیکی اقیانوس منجمد شمالی واقع شده در طول سال یخ بسته‌اند و به اثر جریان گرم گلف‌ستریم قابل کشتی‌رانی اند. بندرگاه‌های تروندهیم (Trondheim) و برگین (Bergen) در کشور ناروی و بندر ارخانجلسک (Archangelsk) روسیه یگانه بندر کشتی‌رانی روسیه نیز در این حوزه موقعیت دارند.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به سویه‌های مختلف در چند گروه تنظیم شوند و هر گروه به رویت نقشهٔ اروپا به یکی از سؤال‌های ذیل جواب تهیه کند.

۱-کانال سویز کدام بحیره‌ها را با هم وصل می کند؟

۲- بنادر سؤاحل شمال اروپا کدام‌ها اند؟ آن ها را در نقشه دریافت و به هم‌صنفان نشان دهید.

۳- موقعیت آبناهای باسفورس و دردانیل را در نقشه به شاگردان نشان دهید.

سؤال‌ها

۱- بحیرهٔ مدیترانه حد فاصل بین کدام براعظم‌ها است؟

۲- کدام بحیره در شمال اروپا واقع است؟ نام آن را بنویسید.

۳- جملهٔ ذیل را تکمیل کنید:

با حفر کانال سویز بحر اتلانتیک از طریق بحیرهٔ .... به اقیانوس هند وصل شده است.

۴- کدام آبنا، بحیرهٔ مدیترانه را به بحر اتلانتیک وصل می‌سازد؟

فعالیت خارج صنف

نقشهٔ سفید اروپا را از صفحهٔ ۱۰ کاپی کرده و نام بحیره‌ها را در جاهای معین آن بنویسید.

راجع به خلیج‌های اروپا چه می‌دانید؟

نقشهٔ پراکنده‌گی خلیج‌های اروپا

پیشرفته‌گی‌های آب در سواحل خشکه به‌نام چه یاد می‌شود؟
از خلیج‌ها چه استفاده‌های اقتصادی صورت گرفته می‌تواند؟

موقعیت خاص جغرافیایی براعظم اروپا به شکل جزیره‌نما در بین بحیرهٔ مدیترانه، بحراتلانتیک، بحرمنجمد شمالی و موقعیت مناسب بحیرهٔ بالتیک در داخل خشکه باعث ایجاد خلیج‌ها بی‌شمار در سواحل این براعظم گردیده است.

خلیج‌های بزرگ و عمیق برای ایجاد بندرگاه‌ها شرایط مناسب طبیعی را مهیا ساخته اند. برای این که کشتی‌های بزرگ در نزدیک ساحل آمده، از امواج قوی بحری در امان و زمان لازم برای تخلیه و بارگیری اموال شان داشته باشد تا به لنگر اندازی شان سهولت پیش گردد، بنابر این کشورهای ساحلی که دارای چنین شرایط اند، به صورت طبیعی بدون مصارف اضافی برای تأسیسات بندری از آن استفاده کرده می‌توانند.

کشورهای ساحلی که دارای چنین شرایط مناسب خلیجی نباشند مصارف زیادی برای تأسیس بنادر خویش ضرورت دارند.

یکی از علت‌های پیشرفت صنعتی کشورهای اروپایی دسترسی داشتن به آب‌های بین المللی و داشتن خلیج‌های متعدد و مناسب قابل کشتی‌رانی است که از این طریق به بیش از صد کشور ساحلی جهان روابط تجارتی خود را برقرار ساخته می‌توانند.

خلیج‌های کوچک به دلیل داشتن مواد غذایی فراوان ،آب‌های کم عمق و نسبتاً آرام، زمینه را برای پرورش انواع حیوانات بحری مساعد ساخته است، به همین سبب آب‌های این خلیج‌ها از نظر شکار ماهی و زمین کف آب‌های آن برای اکتشاف معادن به خصوص نفت وگاز بیشتر دارای اهمیت است؛ اما برای کشتی‌های بزرگ قابل استفاده نیست.

جدول شماره۳: خلیج‌های مهم اروپا (صرف برای مطالعه است)

شماره	نام خلیج	نام بندرها	موقعیت بندرها
۱	تریست (Trieste)	تریست	در ساحل شمالی بحیره ادریاتیک
۲	تارنتو (Taranto)	تارنتو	در جنوب کشور ایتالیا در ساحل بحیرۀ مدیترانه
۳	جینوا (Geneva)	جینوا	در شمال‌غرب کشور ایتالیا در ساحل بحیرۀ مدیترانه
۴	لیون (Lion)	تولون	در جنوب کشور فرانسه در ساحل بحیرۀ مدیترانه
۵	بیسکی (Biscay)	بوردوکس	در غرب کشور فرانسه در ساحل بحر اتلانتیک
۶	ریگا (Riga)	ریگا	در غرب کشور لیتوانیا در ساحل بحیرۀ بالتیک
۷	فنلند	تالین (Tallinn)	در غرب کشور استونیا
۸	بوتونی (Bothoni)	تورکون	در غرب کشور فنلند

فعالیت داخل صنف

شاگردان به چند گروه تنظیم شوند و هر گروه به رویت نقشهٔ اروپا به یکی از سؤال‌های ذیل جواب تهیه کرده و نمایندۀ گروه آن را به هم‌صنفان بخواند.

۱- خلیج سواحل بحیره مدیترانه را دریافت و موقعیت آن را در نقشه نشان دهید.

۲- خلیج سواحل بحر اتلانتیک را دریافت و موقعیت آن را در نقشه نشان دهید.

۳- خلیج سواحل بحیرۀ بالتیک را دریافت و موقعیت آن را در نقشه نشان دهید.

سؤال‌ها

جمله‌های صحیح را با حرف (ص) و غلط را با (غ) نشانی کنید.

۱- بندر عبارت از محلی در کنار بحر یا بحیره می‌باشد که سفرها، صادرات و واردات از طریق آن صورت می‌گیرد.(   )

۲- خلیج عبارت از فرورفته گی بزرگ مملو از آب است،که چهار طرف آن خشکه باشد.(   )

به گونه مختصر جواب دهید

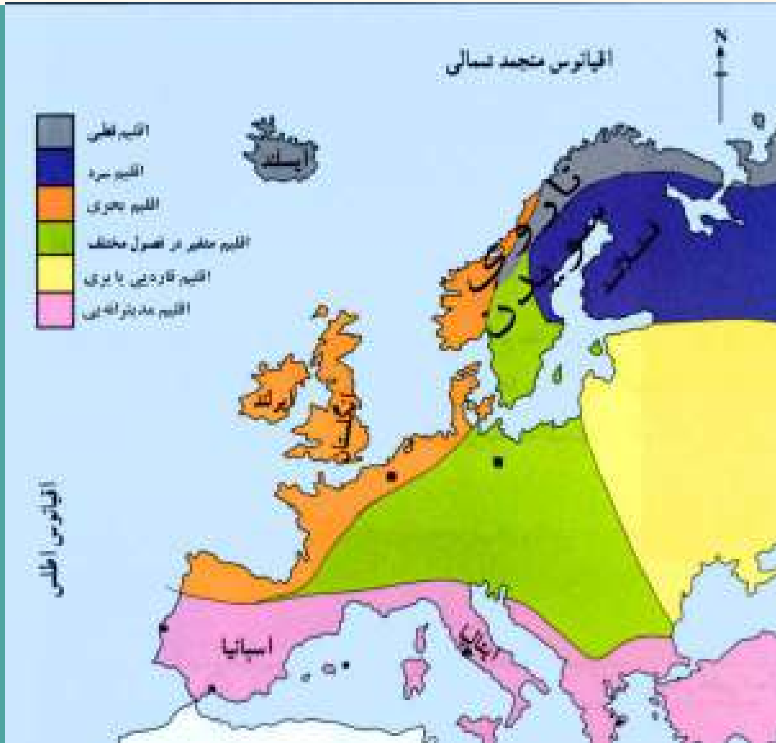
۱- نام‌های بزرگترین خلیج‌های جنوب براعظم اروپا را بگویید.

۲- کدام خلیج‌ها برای تأسیسات بنادر مساعد اند؟ چرا؟

فعالیت خارج از صنف

نقشهٔ سفید اروپا را از صفحهٔ ۱۰ کاپی کرده ودر آن نام‌های بزرگترین خلیج‌های اروپا را در جاهای معین آن بنویسید.

اقلیم اروپا چگونه است؟

نقشهٔ انواع اقلیم اروپا

چرا اروپا اقلیم‌های مختلف دارد؟
آیا میدانید که کدام قسمت‌های اروپا اقلیم بری دارد؟ چرا؟

اقلیم اروپا نظر به چند علت از اقلیم قاره‌های دیگر جهان که با قارهٔ اروپا در یک عرض‌البلد جغرافیایی قرار دارند، معتدل‌تر است؛ به همین دلیل بیابان‌های گرم و خشک و باران‌های سیل آسا در نواحی شرقی آن دیده نمی‌شود.

- قارهٔ اروپا در منطقهٔ معتدلهٔ شمالی قرار دارد و فقط قسمت کوچکی از آن در منطقهٔ منجمد شمالی واقع شده است.
- این قاره از سه طرف: شمال، جنوب و غرب توسط آب احاطه شده و تقریباً در همه جا از رطوبت کافی ابحار بهره‌مند است.
- کوه‌های موجود در قارهٔ اروپا مرتفع نیست تا مانع نفوذ رطوبت اقیانوس اطلس و بحیرهٔ مدیترانه به داخل این قاره شود.
- علت چهارم وجود جریان آب گرم (گلف‌استریم) است که از نواحی غربی قارهٔ اروپا عبور می‌کند و سبب اعتدال اقلیم در ممالک این قسمتی از اروپا است.

به طور کلی، اقلیم قارهٔ اروپا را به چهار منطقهٔ بزرگ تقسیم کرده اند که عبارتند از:

ناحیهٔ جنوبی(مدیترانه یی)

این بخش شامل منطقهٔ جنوبی اروپا است که در سواحل بحیرهٔ مدیترانه قرار داشته، آب و هوای مدیترانه یی دارد. آب و هوای مدیترانه یی دو خصوصیت دارد:

زمستان‌های معتدل و بارانی

تابستان‌های گرم و خشک

رطوبت در این منطقه به اندازهٔ کشورهای ساحل غربی اروپا نیست و بیشتر در فصل‌های خزان و زمستان بارنده گی دارد.

مناطق مجاور بحر اتلانتیک

شامل کشورهای انگلستان و ایرلند می‌شود که به منطقهٔ اقیانوس اطلس نیز معروف است، هوای این منطقه در زمستان و تابستان ملایم و معتدل است؛ چون در معرض بادهای اقیانوس اطلس واقع شده و رطوبت زیاد دارد و از پربارانترین نواحی اروپا است؛ زیرا در همه فصول و بیشتر در فصل زمستان در آن باران می‌بارد. این مناطق در اکثر اوقات سال ابری و غبارآلود است.

نقشهٔ انواع نباتات

ناحیهٔ مرکزی خشک (بری)

این نواحی شامل اروپای مرکزی و اروپای شرقی است. در این ناحیه به سبب اینکه رطوبت کم است اختلاف درجهٔ حرارت هوا در تابستان و زمستان زیاد. می‌باشد؛ یعنی هوای آن در تابستان بسیار گرم و در زمستان بسیار سرد است. این مناطق به دلیل دور بودن از منابع آبی بحر اتلانتیک و بحیرهٔ مدیترانه و کمی رطوبت، آب و هوای قاره‌یی یا بری دارد، میزان بارنده‌گی در آن‌ها کم است و تنها در فصل تابستان باران مختصری می‌بارد.

ناحیهٔ شمالی (قطبی)

این ناحیه شامل روسیه و تقریباً قسمت اعظم شبه‌جزیرهٔ اسکاندیناویا است. آب و هوا در این نواحی به سبب نزدیکی با منطقهٔ قطب شمال بسیار سرد و خشک است؛ در این ناحیه برف بیشتر از باران می‌بارد و به سبب سردی زیاد، دریاها و بحیره‌ها در طول سال بین ۵ تا ۸ ماه منجمد و یخ بسته است. این آب و هوا گاهی قسمتی از اروپای شمالی، مرکزی و اروپای شرقی را نیز شامل می‌شود.

به طورکلی، مرطوب‌ترین نواحی اروپا، کشورهای غربی این قاره است که بیشتر در معرض بادهای مرطوب اقیانوس اطلس قرار گرفته است و به این سبب باران در آن ناحیه بیشتر می‌بارد. خشک‌ترین نواحی اروپا نیز کشورهای اروپای شرقی و مرکزی است؛ مثل: هنگری؛ چون دور از اقیانوس و بادهای مرطوب آن قرار گرفته اند، از رطوبت کمتر بهره‌مند اند و باران در این ممالک کمتر از سایر نقاط است. بنا بر این در زمستان سرد و در تابستان گرم اند.

وزش بادها در حوضه‌های بحیرهٔ مدیترانه

بادها

اروپای شمالی و مرکزی: این مناطق در معرض وزش بادهای غربی که از اقیانوس اطلس می وزد، قرار گرفته است. در زمستان‌ها نیز بادهای سرد قطبی به این مناطق می‌وزد.

اروپای مدیترانه‌یی: این مناطق در معرض وزش بادهای سرد و گرم قرار دارد که در تابستان بادهای گرم و خشک از صحرای بزرگ افریقا می‌وزد و بادهای سرد نیز در زمستان‌ها از کوهستان‌های آلپ برخاسته و این منطقه را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند و هر گروه از روی نقشه انواع آب و هوای اروپا را توضیح کنند؛ همچنان بگویند که هر یک از کشورهای زیر چه نوع آب و هوایی دارند.

فنلند (   )

ایتالیا (   )

انگلستان (   )

ایرلند (   )

آیسلند (   )

سؤال‌ها

۱- آب و هوای مدیترانه‌یی چه خصوصیت دارد؟

۲- مناطق مجاور اقیانوس اتلانتیک چه نوع آب و هوا دارد؟ بیان کنید.

۳- در مورد آب و هوای ناحیهٔ شمال اروپا چه می‌دانید؟

فعالیت خارج از صنف

با توجه به آنچه که در درس‌های گذشته آموخته اید گزارشی از خصوصیات آب و هوای قاره‌یی یا بری تهیه کنید و دلیل بیاورید که چرا نواحی مرکزی و شرقی اروپا دارای این نوع آب و هوا هستند.

۳،۱: در مورد جغرافیۀ سیاسی اروپا چه می‌دانید؟

نقشۀ سیاسی کشورهای قاره اروپا

به نقشۀ سیاسی اروپا نگاه کنید و بگویید که کدام کشورها به بحرها و بحیره‌ها راه ندارند؟

اروپا یکی از سه قارۀ قدیمی جهان است و در نیم‌کرۀ شمالی بین ۳۵ درجه تا ۸۰ درجۀ عرض‌البلد شمالی و ۶۰ درجۀ طول‌البلد شرقی و ۲۵ درجه طول‌البلد غربی موقعیت دارد. شرقی‌ترین نقطۀ آن دریای اورال و کوه اورال، غربی‌ترین نقطۀ آن غرب آیسلند، شمالی‌ترین نقطه آن شمال کشور ناروی و جنوبی ترین نقطۀ آن جزیرۀ کریت می‌باشد. طول آن از شمال به جنوب ۶۴۰۰کیلومتر و عرض آن از شرق به غرب ۴۸۰۰کیلومتر است.

سرحدات

اروپا از سه طرف به آب‌های بزرگ جهان احاطه شده است و با مقایسه به آسیا شبه‌جزیرۀ کوچکی است که از شمال به اقیانوس منجمد شمالی، از جنوب به بحیرۀ مدیترانه، بحیرۀ سیاه، بحیرۀ کسپین از شرق به براعظم آسیا که کوه اورال و دریای اورال این دو قاره را از هم جدا می‌سازد، محدود گردیده است.

چگونه می‌توان واحدهای سیاسی قارهٔ اروپا را تقسیم کرد؟
به نقشه دقت کنید واحدهای سیاسی قارهٔ اروپا را نشان دهید.

اروپا شامل کشورهایی است که تعداد آن‌ها بالغ بر ۴۷ کشور می‌شود. در بین این کشورها ۹ کشور وجود دارد که به آب راه ندارد؛ مثل: سویس، اتریش، هنگری، سلواکی، چک، لوکزامبورگ، سلوانیا، صربستان و مقدونیه همچنین در این قاره ۹ کشور که از لحاظ وسعت کوچک استند؛ مثل: لوکزامبورگ، واتیکان، سان مارینو، موناکو، مالتا، لختن‌شتین، اندورا، مونتینگرو، وسلوانیا می باشد.

کشورهای اروپایی که به آب‌های آزاد راه ندارند.

معلومات اضافی برای مطالعه

اتحادیهٔ اروپا

این اتحادیه درسال ۱۹۵۷ میلادی به وجود آمد که ابتدا اعضای آن شامل کشورهای بلجیم، آلمان غربی، ایتالیا، فرانسه، لوکزامبورگ و هالند بود و هم‌اکنون دارای ۲۷ عضو می‌باشد. هدف از تشکیل این اتحادیه عبارت است:

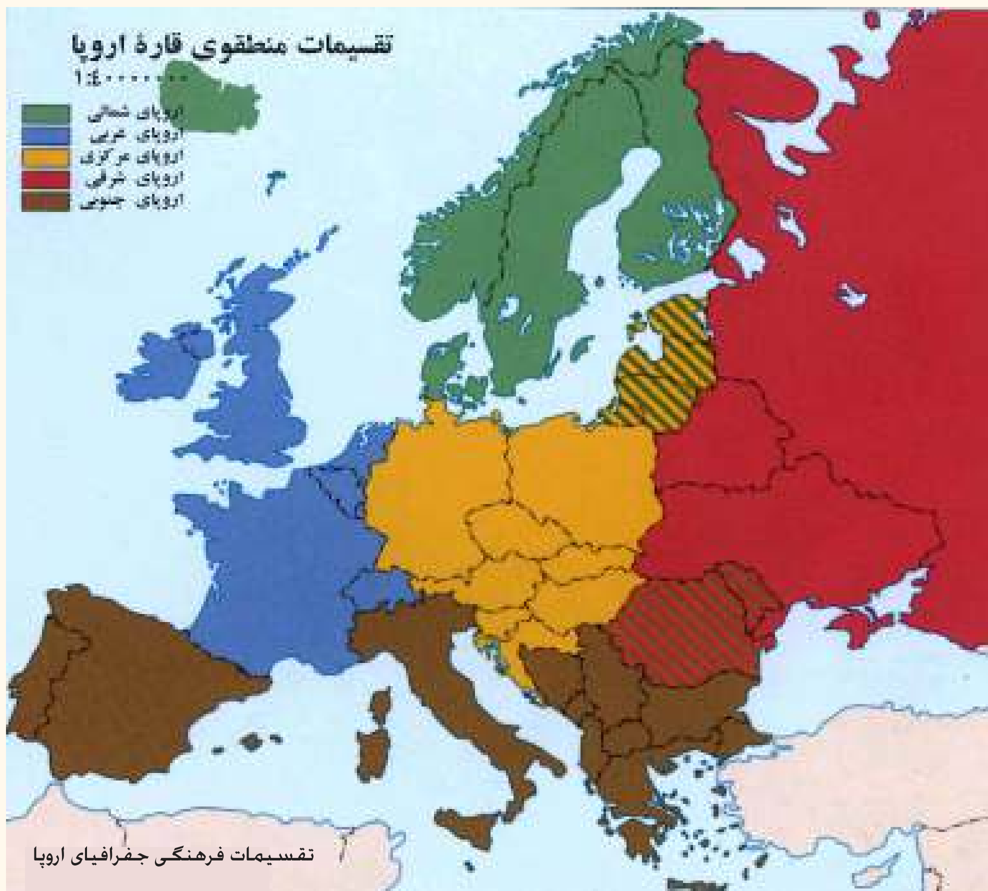
- گسترش هرچه بیشتر همکاری اقتصادی و مالی بین کشورهای عضو
- اتخاذ سیاست‌های مشترک در امور خارجی و دفاعی
- همکاری در امور قضایی در داخل کشورهای عضو

یورو واحد پول اروپایی است که از سال ۱۹۹۹ میلادی در داد و ستد بانکی و حوالهٔ در میان کشورهای عضو رایج شده است.

واحدهای سیاسی قارهٔ اروپا را می‌توان این‌گونه تقسیم کرد:

- کشورهای شمال اروپا؛ مثل: سویدن، ناروی، فنلند، آیسلند و دنمارک؛
- کشورهای جنوب اروپا؛ مثل: ایتالیا: یونان، اسپانیا و پرتگال؛
- کشورهای شرق اروپا؛ مثل: روسیه، روسیهٔ سفید و اوکراین؛
- کشورهای غرب اروپا؛ مثل: آلمان، فرانسه، انگلستان و بلجیم؛
- کشورهای مرکزی اروپا؛ مثل: اتریش، چک و پولند؛

در بخشی از قارهٔ اروپا بین این کشورها مرزهای گمرکی وجود نداشته و مناسبات سیاسی تحت یک پیمان به‌نام اتحادیهٔ اروپا اجرا می‌گردد.

تقسیمات فرهنگی جغرافیای اروپا

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند. هر گروه روی نکات مهم درس با هم بحث کنند و نتیجهٔ بحث خود را به دیگر هم‌صنفان ارائه کنند.

سؤال‌ها

با استفاده از متن درس جمله‌های زیر را کامل کنید.

۱- اروپا یکی از ....قارهٔ.................................. جهان است.

۲- اروپا در بین............................و.................... عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

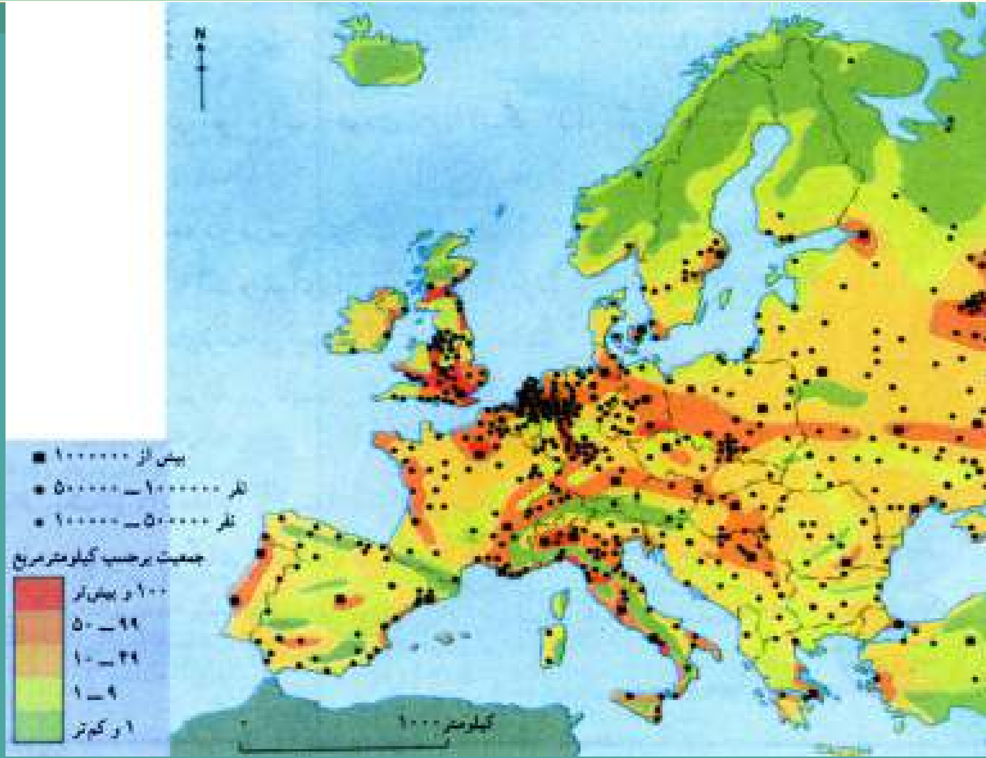
۳- شرقی‌ترین نقطهٔ اروپا.................................. ، غربی‌ترین نقطه آن.................................. شمالی‌ترین نقطهٔ آن شمال کشور .... و جنوبی‌ترین نقطهٔ آن...................................... می‌باشد.

فعالیت خارج: صنف

نقشهٔ سیاسی اروپا را ترسیم کنید و در آن نام کشورها را با مراکز آن مشخص کنید.

در مورد جغرافیای بشری اروپا چه می‌دانید؟

نقشهٔ توزیع نفوس در اروپا

آیا می‌دانید که قارهٔ اروپا به سبب وسعت کم یکی از قاره‌های پرجمعیت جهان است؟

در قارهٔ اروپا به علت موجودیت شرایط طبیعی مساعد، یعنی وجود چراگاه‌های وسیع، دریاهای پرآب، اقلیم معتدل و بارنده‌گی کافی، توسعهٔ علم و صنعت و امکان کار و فعالیت اقتصادی به خوبی فراهم شده است، به همین دلیل در بیشتر بخش‌های اروپا نفوس زیاد دیده می‌شود. تراکم و توزیع نفوس در همه قسمت‌های اروپا یکسان نیست.

در نواحی شمالی اروپا؛ مانند: روسیه و کشورهای اسکاندیناویا به علت سردی هوا نفوس کمتر زنده‌گی می‌کند؛ در حالی که در ممالک اطراف بحیرهٔ مدیترانه، همچنین اروپای‌غربی و

تصویر مناطق کم‌نفوس اروپا

شهر پرنفوس لندن در اروپا

مرکزی جمعیت زیادتری سکونت دارند.

مردمان اروپا بیشتر در کدام مناطق متراکم شده اند؟چرا؟

۱- پرنفوس‌ترین نواحی اروپا در کنار دریاهای مهم، اطراف مراکز صنعتی و نواحی مساعد زراعتی دیده می‌شود.

۲- هر چند قارۀ اروپا از لحاظ جمعیت پرنفوس‌ترین قارۀ جهان است؛ اما رشد نفوس در آن کم است: زیرا بسیاری خانواده‌ها؛ به خصوص در کشورهای صنعتی تمایلی به داشتن اطفال زیاد ندارند، از این رو رشد نفوس در بعضی ازکشورهای اروپا مانند: آلمان و ایتالیا به شدت رو به کاهش است.

گروه‌های قومی

بزرگترین جمعیت قومی در اروپا جمعیت روسی است که بیشترین جمعیت قارۀ اروپا را تشکیل می دهند؛ بعد از جمعیت روسی مهمترین و بزرگترین گروه نفوس در اروپا را جرمن‌ها تشکیل می‌دهند که بیشتر در اروپای مرکزی(آلمان، اتریش و سویس) سکونت دارند و بعد به ترتیب جمعیت‌های لاتینی، فرانسوی و انگلوساکسون استندکه هرکدام بیشترین رقم و نفوس اروپا را تشکیل می‌دهند.

چهرۀ روسی

چهرهٔ جرمنی

فعالیت داخل صنف

شاگردان تحت راهنمایی معلم به گروه‌ها تقسیم شوند و هر گروه در مورد پراکنده‌گی نفوس و گروه‌های مردمی با هم بحث و گفتگو کنند و نتیجه را پیش روی صنف ارائه دهند.

سؤال‌ها

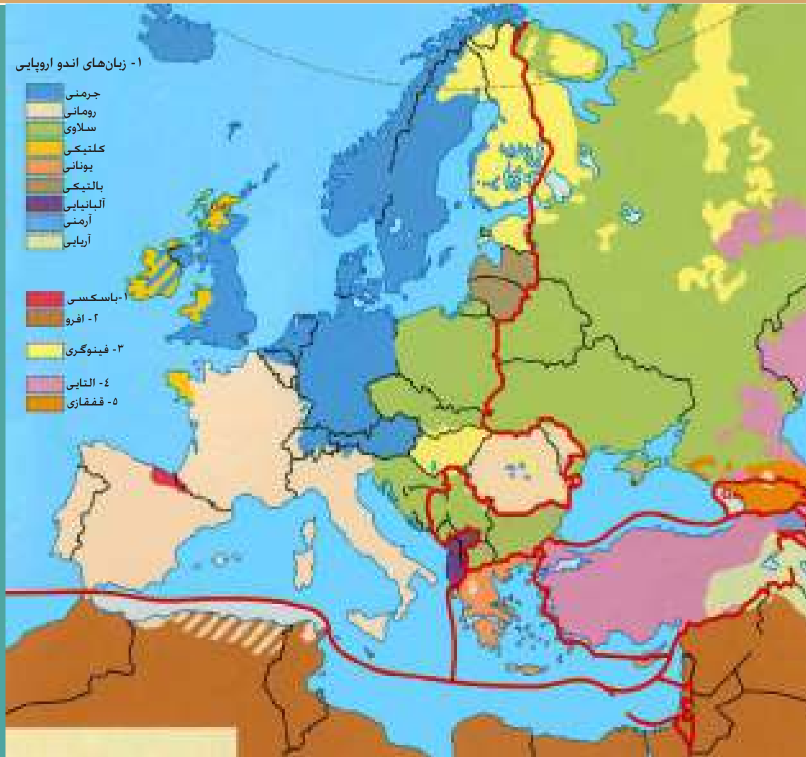
در مقابل جمله‌های صحیح حرف(ص) و در مقابل جمله‌های غلط حرف(غ) را بنویسید.

* بیشتر نفوس اروپا در کنار دریاها، مراکز صنعتی و نواحی زراعتی زنده‌گی می‌کنند. ( )
* نفوس در همه بخش‌های اروپا به علت شرایط طبیعی مساعد، دریاهای پرآب، اقلیم معتدل توسعهٔ علم و صنعت یکسان است. ( )
* مهمترین و بزرگترین گروه‌های مردم در قارهٔ اروپا روس‌ها استند.( )

فعالیت خارج از صنف

نقشهٔ سفید بدون نوشتهٔ قارهٔ اروپا را ترسیم کنید و در آن پراکنده‌گی نفوس را با رنگ مشخص نشان دهید.

در مورد نژاد و زبان اروپا چه می‌دانید؟

آیا می‌دانید مردمان اروپا از کدام نژاد اند؟

قسمت عمدهٔ نفوس قارهٔ اروپا را سفیدپوستان تشکیل داده اند. نژاد سفید به سه دستهٔ بزرگ به این ترتیب تقسیم می‌شود:

۱- اقوام جنوبی

اقوام جنوبی شامل یونانی یا لاتینی استند که رنگ چهرهٔ آن‌ها گندمی می‌باشد. این اقوام در جنوب‌غرب ایتالیا، جزیره‌نمای بالکان، اسپانیا، پرتگال و بلجیم زنده‌گی می کنند.

۲- اقوام جرمنی

در مرکز و شمال غرب اروپا بیشتر زنده‌گی می کنند و انگلوساکسون‌ها در انگلستان، فلاماندها در بلجیم، هالندی‌ها، آلمانی‌ها، سویدنی‌ها، نارویجی ها، دنمارکی ها، و قسمتی از سویسی نیز از آن جمله اند.

۳- اقوام شرقی یا سلاوها

این اقوام بیشتر شان سفیدرنگ اند و موهای طلایی دارند و بیشتر در اروپای شرقی زنده‌گی

می کنند که شامل مردمان پولند، چک، سلواک، صرب‌ها و کروات‌ها (یوگسلاویای سابق) می‌باشند که بیشتر ساکن سرزمین‌های اروپای شرقی اند. این مردمان از شمال به جنوب از خاک هنگری گذشته و به اروپای مرکزی راه یافته اند. گذشته از اقوام سه‌گانهٔ که یاد شدند دسته‌های کوچکی از اقوام باستانی اروپا نیز وجود دارند که شامل ایبرها در کوهستان‌های اروپا، سلت‌ها در بریتانیا، ایرلند و اسکاتلند و گروه یهودی در روسیه و پولند می‌باشند.

زبان

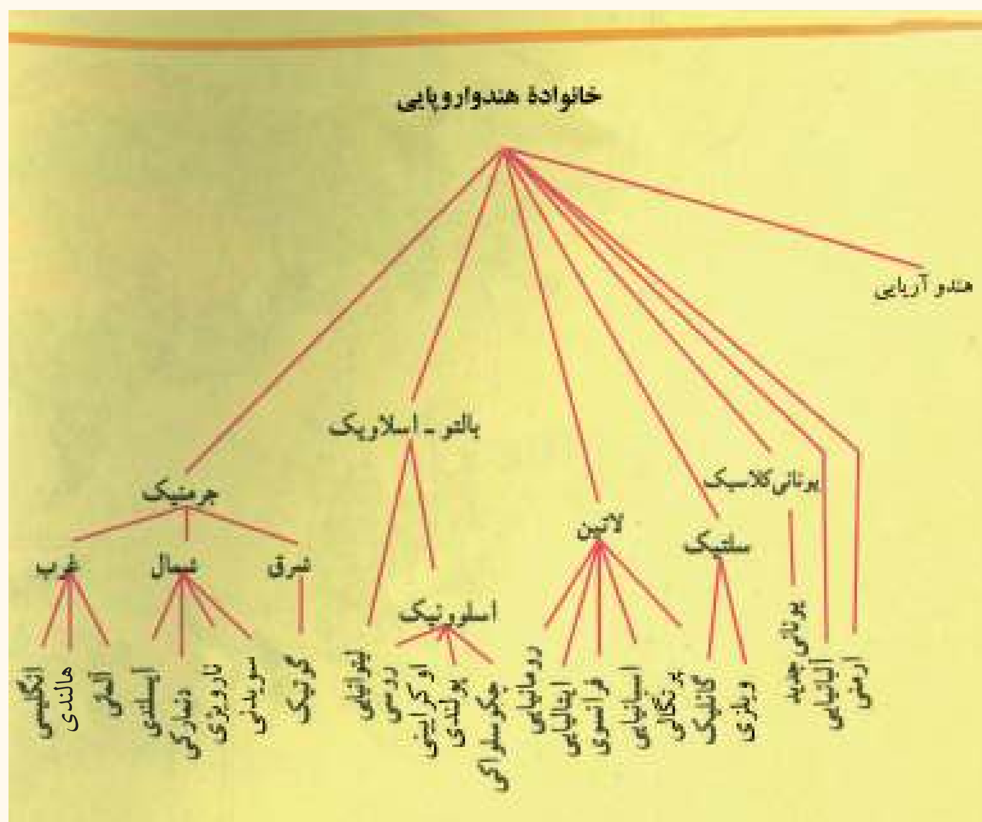
شاخه‌های اصلی زبان مردم اروپا را کدام زبانها تشکیل می‌دهد؟

در اروپا به زبان‌های گوناگون تکلم می‌شود و تنوع این زبان‌ها به قدری است که هر قسمتی از افراد یک نژاد مشخص یا گروه مردمی به زبانی خاصی صحبت می‌کنند. زبان مردم اروپا به طور عموم از نظر ریشه‌های زبانی به سه دسته تقسیم می‌شود: برخی از زبان‌ها مانند ایتالیایی واسپانیایی ریشهٔ لاتین، برخی مانند زبان آلمانی و انگلیسی ریشهٔ جرمنی و برخی دیگر مثل روسی و پولندی ریشه سلاو دارند.

بزرگترین رقم جمعیت که به زبان مشخص صحبت می کنند روس ها استند و البته اقلیت های مذهبی مثل مسلمانان و یهودیان و اقلیت‌های نژادی نیز به زبان‌های مروج و متداول ممالکی که در آن زنده گی می کنند صحبت می کنند.

معلومات اضافی

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند و هر گروه روی مطالب زیر با هم بحث و گفتگو کنند.

۱- نژاد در اروپا ۲- زبان در اروپا

سؤال‌ها

جواب درست را انتخاب و با علامت (✓) مشخص کنید.

۱- اروپاییان از کدام نژاد استند؟

الف) سیاه پوستان ب) زردپوستان ج) سفید پوستان د) سرخ پوستان

۲- خصوصیت نژادی مردم جنوب اروپا کدام است؟

الف) سفیدرنگ ب) موهای طلایی ج) گندمی رنگ د)موهای مجعد

به طور مختصر جواب دهید:

۱- سلاوی‌ها بیشتر در کدام ممالک اروپایی زنده گی می کنند؟

۲- ریشه های مهم زبان مردم اروپا را نام بگیرید.

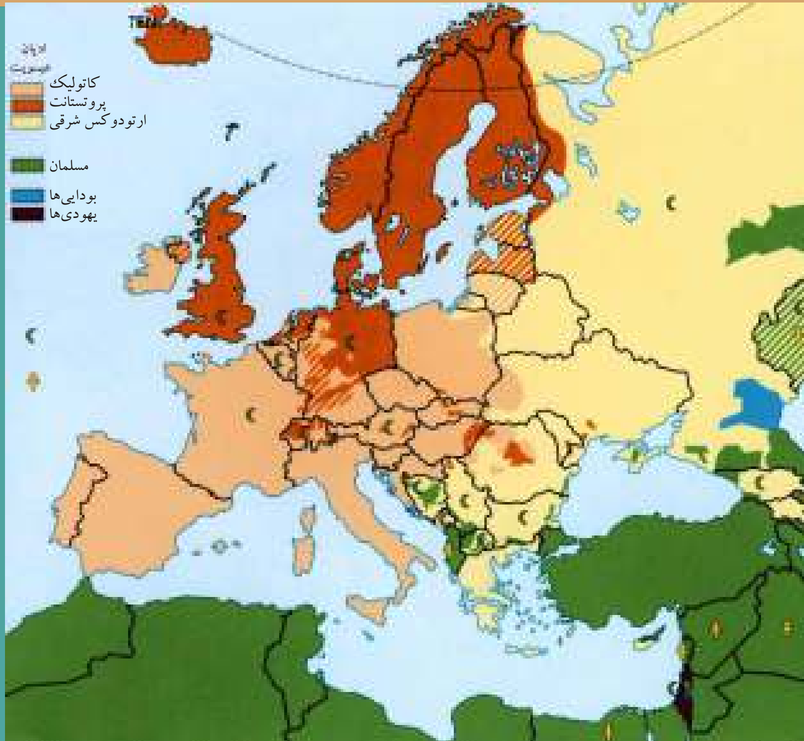
فعالیت خارج صنف

به کمک متن درس نام کشورها را با توجه به جابه جایی اقوام در جدول ذیل در کتابچه‌های تان تکمیل کنید.

اقوام جنوبی	اقوام جرمنی	اقوام شرقی

درس یازدهم

از دین و مذهب اروپا چه می‌دانید؟

آیا میدانید که مردم بیش تر اروپا پیرو کدام دین استند؟

نقشهٔ پیروان ادیان در اروپا

اکثر مردم اروپا -جز مردم ترکیه استند اروپایی و عده‌یی از سکنهٔ روسیه و ممالك شبه‌جزیرهٔ بالکان به خصوص یوگوسلاوی سابق) مدعی پیرو دین عیسوی استند که حضرت مسیح (ع) را پیامبر خود می‌دانند. دین عیسویت به سه مذهب جداگانهٔ بزرگ تقسیم می‌شود که عبارتند از:

۱- کاتولیک (Catholic)

اکثریت پیروان دین عیسویت را کاتولیک‌ها تشکیل می‌دهند که رئیس و پیشوای آن مذهب پاپ اعظم است. این مذهب بیشتر در غرب و جنوب اروپا؛ یعنی بین مردم بلجیم، فرانسه و اقوام لاتین اسپانیا، پرتگال و به خصوص ایتالیا به درجهٔ اول و همچنین میان مردم ممالك اتریش، لهستان(پولند)، مجارستان، چک و سلواک به درجهٔ دوم رواج دارد. محل اقامت رهبر مذهب کاتولیک‌های جهان در شهر روم پایتخت ایتالیا واقع شده و واتیکان نام دارد.

۲- پروتستانت (Protestant)

بعد از کاتولیک از حیث اهمیت مذهب پروتستانت می‌باشد. پروتستانت‌ها از لحاظ پیروی تعالیم حضرت عیسی علیه‌السلام با کاتولیک‌ها اختلاف دارند. آن‌ها پیرو تعالیم یکی از روحانیون قدیم به نام مارتین لوترکنگ از مردم آلمان استند. اقوام جرمنی بیشترین رقم پروتستانت‌های

اروپا را تشکیل می‌دهند. این مذهب در ممالک سویدن، ناروی، دنمارک، انگلستان، هالند، آلمان، اتریش و قسمتی از سویس رواج کامل دارد.

۳- مذهب ارتودوکس (Orthodox): سومین مذهب مهم مردم قارهٔ اروپاست که بیشتر در اروپای شرقی و جنوب شرقی رواج دارد. بیشتر مردم ممالک روسیه، رومانیا، یونان، بلغاریا و به طور کلی، مردم نژاد سلاو از آن پیروی می کنند. گذشته از پیروان دین عیسویت مسلمانان نیز در همهٔ قارهٔ اروپا منتشر شده اند؛ اما شمار زیادی از آنان در شبه جزیرهٔ بالکان، آلبانیا، بوسنی و هرزگونی، بلغاریا و بخش اروپایی ترکیه زنده گی می کنند. ((قابل ذکر است اینکه نزد خداوند متعال تنها دین اسلام مورد قبول است و بس)) در این کشورها مساجدی باشکوه و کهن وجود دارد و همچنین شماری از یهودی‌ها هم در کشورهای مختلف اروپا؛ مخصوصاً روسیه و پولند زنده گی می کنند.

مسجدی در شبه جزیره بالکان

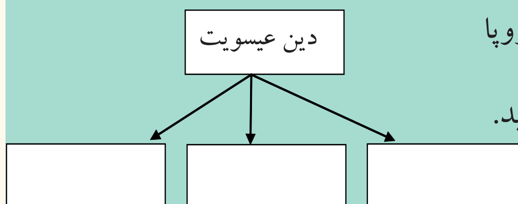
کلیسا یا قصر سلطنتی سن پتر در داخل واتیکان

فعالیت داخل صنف

شاگردان تحت راهنمایی معلم به گروه‌ها تقسیم شوند و هر گروه به روی نقشه پیروان ادیان، ساحهٔ ادیان و مذاهب مختلف را تثبیت و نشان دهند.

سؤال‌ها

۱- مذهب کاتولیک بیشتر در کدام قسمت‌های اروپا رایج است؟
۲-پروتستانت‌ها پیرو کدام شخص بودند و او از کجا بود؟
۳- مردمان کدام قسمت اروپا به مذهب ارتودوکس عقیده دارند؟
۴- مسلمانان بیشتر در کدام قسمت اروپا زنده گی می کنند؟
۵- شاخه‌های دین عیسویت را بنویسید.

فعالیت خارج از صنف

شاگردان نقشهٔ سفید قارهٔ اروپا را ترسیم کنند و مذاهب را درجاهای مروجهٔ آن مشخص کرده، در ساعت آیندهٔ درسی جغرافیه در صنف ارائه دارند.

در مورد جغرافیای اقتصادی اروپا چه می‌دانید؟

چرا اقتصاد اروپا پیشرفته است؟

زراعت پیشرفته در اروپا

اروپا یکی از بزرگترین مناطق صنعتی است و اقتصاد خیلی پیشرفته دارد. این قاره دارای منابع زیرزمینی از قبیل معادن زغال سنگ و نفت (در بحیرهٔ شمال) است؛ اما این منابع نمی‌تواند جوابگوی صنایع بزرگ این قاره باشد. از این‌رو اروپا برای ادامهٔ حیات صنایع خود به منابع معدنی اولیهٔ کشورهای دیگر جهان نیز نیاز دارد و واردکنندهٔ این مواد است.

امروز فاصلهٔ سرخط اروپا با استفاده از علم و تخنیک جدید توانسته است از بزرگترین مناطق صنعتی باشد. کالاهای صنعتی کشورهایی چون آلمان، انگلستان و فرانسه در سراسر جهان صادر می‌شود.

زراعت و مالداری

قارهٔ اروپا به نسبت داشتن آب و هوای معتدل و بارنده‌گی مناسب برای رشد زراعت و مالداری زمینه‌های مساعد را مهیا کرده است. زراعت تقریباً در همه جای اروپا رایج است و با استفاده از ماشین‌آلات مدرن و شیوه‌های علمی صورت می‌گیرد. با وجود آن هم‌کشورهای این قاره $\frac{1}{5}$ حصهٔ مواد خوراکی مورد ضرورت را در داخل تهیه می‌کنند؛ اما کشور هالند

علاوه بر رفع ضرورت داخلی مواد غذایی را به خارج نیز صادر می‌کند.

در این کشور مالداری و تربیهٔ حیوانات به شیوه‌های علمی صورت می‌گیرد و تولید محصولات گوشتی و لبنی نیز زیاد است. بسیاری از این محصولات به خارج صادر می‌شود.

فعالیت‌های زراعتی و مالداری در اروپا

(الف)

(ب)

(ج)

نواحی مهم زراعتی در اروپا عبارت اند از:

۱- اطراف بحیرهٔ مدیترانه
۲- بخش‌های اروپای غربی
۳- بخش‌های اروپای شرقی

در جنوب اروپا آب و هوای مدیترانه‌یی سبب شده است که در این منطقه زمینه زرع حبوبات، گندم، جو، جواری، برنج، نباتات صنعتی و میوه‌جات مثل بادام، لیمو، زیتون و انار مساعد گردد و در علف‌چرهای آن تربیهٔ حیواناتی چون بز و گوسفند صورت گیرد.

اروپای غربی زمین‌های حاصل‌خیز طبیعی دارد که در پهلوی زراعت، مالداری نیز در آن انکشاف خوب کرده است. محصولات عمدهٔ زراعتی آن گندم، جو، جواری، لبلبو و کچالو است. فارم‌های حیوانی کشورهای بلجیم، هالند، جرمنی و دنمارک به اندازهٔ زیاد لبنیات شیر، مسکه و پنیر تولید می‌کند و یکی از اقلام عمدهٔ صادرات‌شان محسوب می‌شود.

اروپای شرقی نیز دارای زمین‌های حاصل‌خیز طبیعی بوده و مهمترین حاصلات آن گندم، جو، جواری و کتان است. قسمت اعظم این زمین‌ها در کشور روسیه قرار دارد و دامنه‌های کوه‌ها زمینه مساعدی را برای تربیه مالداری مساعد ساخته است.

آب‌ها یکی دیگر از منابع تولید مواد غذایی برای اروپاییان به شمار می‌رود و صنعت ماهی گیری در آن رونق زیادی نموده است. ماهی گیری از شغل های مهم مردم اروپا می‌باشد.ناروی و آیسلند از کشورهایی استند که اقتصاد آن‌ها بر صنعت ماهی گیری استوار است و در این صنعت مقام اول را در جهان دارند.

فعالیت ماهی گیری در اروپا

فعالیت داخل صنف

شاگردان به سه گروه تقسیم شوند و در بارۂ موارد زیر بحث کرده و نتیجه را به تمام صنف ارایه کنند.

۱- نواحی زراعتی اطراف بحیرۂ مدیترانه
۲- نواحی زراعتی بخش‌های اروپای غربی
۳- نواحی زراعتی بخش‌های شرقی اروپا

سؤال‌ها

۱- سه کشور اروپایی که صادرکنندۂ کالاهای صنعتی هستند را نام ببرید.
۲- چرا زراعت اروپا پیشرفته است؟
۳- نواحی زراعتی اروپا را نام بگیرید.
۴- کدام کشورهای اروپایی در صنعت ماهی گیری مقام اول را در جهان دارند؟
۵- اروپاییان برای ادامۂ حیات صنایع خود به کدام منابع نیازمند اند؟

فعالیت خارج صنف

شاگردان دربارۂ یکی از کشورهای صنعتی اروپا که اقتصاد پیشرفته دارد مطلبی تهیه و در ساعت آیندۂ درسی جغرافیه در صنف ارائه کنند.

از معادن و صنایع اروپا چه می‌دانید؟

عملیهٔ استخراج نفت در بحیرهٔ شمال

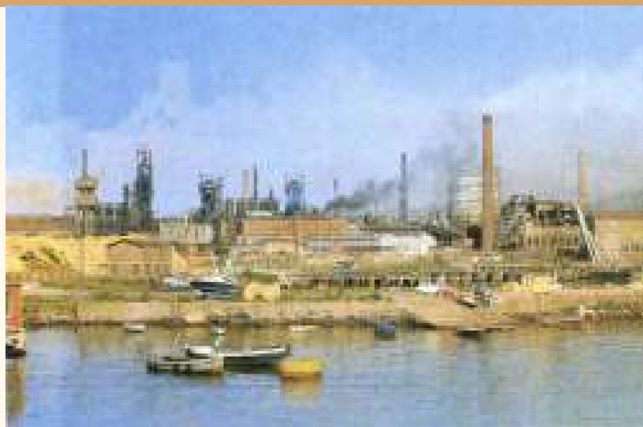
چرا اروپا واردکنندهٔ مواد خام صنعتی است؟

الف: معادن

منابع زیرزمینی اروپا چندان غنی نیست که این امر یکی از عوامل استعمار کشورهای جهان سوم از سوی کشورهای اروپایی بوده است.

درگذشته کشورهای اروپایی برای برآوردن ضرورت‌های خود به مستعمره ساختن قاره‌های دیگر روی می‌آوردند و همچنین توسعهٔ قارهٔ اروپا بدون غارت منابع کشورهای جهان از جمله کشورهای آسیایی و افریقایی ممکن نبود. نفت در برخی از قسمت‌های اروپا وجود دارد؛ ولی تا قبل از کشف منابع نفتی در بحیرهٔ شمال مقدار آن بسیار محدود بود که با توسعهٔ صنایع؛ به خصوص با افزایش استفاده از وسایط نقلیه؛ نمی‌تواند احتیاجات این کشورها را رفع سازد.

زیادتر توجه کشورهای اروپای غربی به منابع نفت و گاز بحیرهٔ شمال است که احتیاجات انگلستان و بعضی ازکشورهای این منطقه را فعلاً تا اندازه‌یی رفع می‌کند، اروپا از لحاظ معادن زغال سنگ وآهن غنی می‌باشد و کشورهای انگلستان، روسیه، فرانسه، بلجیم، آلمان

صنایع فولاد– ایتالیا

و پولند تولیدکننده‌گان عمدهٔ این معادن استند.

آهن از ناحیهٔ شمال سویدن به وسیلهٔ کشتی‌ها به مناطق صنعتی اروپا انتقال می یابد.

ب: صنایع

در مورد صنایع اروپا چه می‌دانید؟

۱- صنایع دستی

قبل از انقلاب صنعتی صنایع اروپا دستی و کارگاهی بوده که می‌توان از صنایع شیشه‌سازی در ایتالیا، چاقو و شمشیرسازی در اسپانیا، ساعت‌سازی در سویس، ظروف چینی در هالند و بافت تکه‌های کتانی در ایرلند اشاره کرد.

۲- صنایع ماشینی

اروپا با داشتن منابع زغال سنگ و حمل و نقل خود بزرگترین منطقهٔ صنعتی در جهان است. صنایع سنگین و بزرگترین کارخانه‌های صنعتی اروپا در نزدیک معادن تأسیس شده است.

همچنین شهرهای بزرگ صنعتی و بنادر مهم اروپا در کنار ابحار و دریاها استقرار یافته است؛ زیرا از طریق بنادر حمل و نقل مواد خام و کالاهای تولیدی، ارزانتر صورت می گیرد؛ یکی از مهمترین بنادر اروپا در کنار کانال کشتی‌رانی امستردام در ساحل بحیرهٔ شمال بنام روتردام است و از بنادر صنعتی دیگر اروپا بندر جنیوا درکشورایتالیا می‌باشد.

صنعت کاغذسازی – سویدن

صنایع مهم اروپا را ذوب فلزات، سامان‌آلات الکترونیکی، تولید انواع ماشین‌آلات، کشتی سازی، موترسازی وغیره تشکیل می‌دهد.

توریزم

صنعت توریزم در اقتصاد اروپا نیز حایز اهمیت است. توریزم در اروپا به دلیل داشتن مراکز فرهنگی و تاریخی فراوان؛ مانند: موزیم‌ها، کلیساها، پوهنتون‌ها، ساحات مناسب طبیعی کشورهای اروپایی و تسهیلاتی‌که برای مسافرت از یک کشور به کشور دیگر فراهم شده است. سیاحت را در اروپا رونق بیشتر بخشیده است.

سواحل جنوب اروپا در کنار بحیرهٔ مدیترانه که به اروپای آفتابی موسوم شده است اهالی سایر مناطق اروپا را بسوی خود می‌کشاند و کوه‌های آلپ برای کوه‌نوردی و ورزش‌های زمستانی علاقه‌مندان بسیاری در کشورهای دور و نزدیک دارد. ورزش‌های آبی، مراسم وجشن‌هایی که در برخی کشورهای اروپایی برگزار می‌شود، قصرها، آثار هنری معماری و تاریخی از ساحات دیگر توریستی در اروپا محسوب می‌شود.

باید یادآور شد که تعداد بیشتر مردم اروپا؛ به خصوص کشورهای پیشرفته به شغل خدمات تجارت، بانکداری وغیره مصروف استند و فیصدی آن‌ها در بخش‌های زراعت و صنایع کمتر می‌باشد که این خود نمایانگر پیشرفت بیشتر اقتصادی در اروپا است.

تصویر برج ایفل فرانسه

برج ساعت بیگ‌بن در کنار دریای تایمز　　جاهای توریستی اروپا　　بازی ورزشی در کوه آلپ

فعالیت داخل صنف

شاگردان به سه گروه تقسیم شوند. هر گروه روی مطالب زیر با هم بحث کنند و نتیجهٔ بحث خود را به سایر هم‌صنفان خود ارئه کنند.

الف) معادن اروپا

ب) صنایع اروپا

ج) توریزم در اروپا

سؤال‌ها

۱ صنایع خفیفه یا دستی اروپا را کدام تولیدات تشکیل می‌دهند؟ نام گیرید.

۲ مراکز صنعتی اروپا بیشتر در کدام قسمت‌ها احداث شده اند؟ چرا؟

۳ صنایع سنگین اروپا را کدام اموال تشکیل می‌دهند؟ لست کنید.

فعالیت خارج از صنف

نقشهٔ سفید اروپا را ترسیم کنید و در آن کشورهای مهم صنعتی اروپا را درجاهای آن مشخص کرده؛ و در ساعت آیندهٔ درسی جغرافیه در صنف ارائه کنید.

٦،١: راجع به ترانسپورت براعظم اروپا چه می‌دانید؟

شبکهٔ خط سریع‌السیر اروپا

در گذشته مردم از کدام نوع ترانسپورت برای انتقال مسافرین و اموال استفاده می کردند؟

ترانسپورت(Transports) عبارت از انتقال اموال تجارتی و انسان‌ها از یک جا به جای دیگراست که این عمل به وسیله ریل، موتر،کشتی، طیاره و پایپ‌لین انجام می‌شود .
حمل و نقل به شیوه‌های مختلف صورت می گیرد که به طور مختصر مطالعه می گردد:

جاده یا سرک

سرک‌های مناسبتر و بهتر در اروپا نخست برای احتیاجات نظامی و تجارتی ایجاد شد و امپراتوری روم اولین سازندهٔ‌یی راه‌ها برای حرکت سریعتر لشکریان خود بود. ناپلیون و هتلر نیز برای همین هدف سرک‌ها ساختند.

در سال‌های بعدی تولید بیشتر انواع موتر مهمترین عامل ساخت جاده ها شد؛

اکنون می‌توان از امستردام– در شمال هالند– تا جنوب ایتالیا را توسط شاهراه‌های ارتباطی طی کرد. برای عبور از مناطق کوهستانی تونل‌هایی ساخته شده که مهمترین آن مونت بلان (Blan Monht) است که ۱۲ کیلومترطول دارد و فرانسه را به ایتالیا وصل می‌کند. از جنگ جهانی دوم به بعد تعداد موترهای تیزرفتار رو به افزایش است؛ چنانچه در سویدن برای هر چهار نفر یک موتر وجود دارد؛ ولی در کشورهای اروپای شرقی تعداد موترهای تیزرفتار بسیار کم است. در کشور هالند و دنمارک برای بایسکل راه‌های جداگانه احداث گردیده است.

راه آهن

احداث راه آهن از اروپا آغاز شده است. در سال ۱۸۰۴م. نخستین لکوموتیف بخاری (ماشین بخار) در ویلز انگلستان برای انتقال اموال و مسافرین به‌کار افتاد. در ۱۸۲۵م. نخستین راه آهن بین شهرهای ستکتن و درلینگتون برای حمل و نقل عمومی احداث شد و به تدریج خط آهن در اروپا گسترش یافت و اکنون این قاره پرتراکم‌ترین راه آهن جهان را دارد.

شبکهٔ خط سریع‌السیر اروپا از سریعترین و راحتترین ریل‌ها استفاده می‌کند. این خطوط بزرگترین شهرهای اروپا را با هم وصل می‌کنند. امروز راه‌های آهن در انتقال اموال و مسافرین داخل این قاره نقش مهم بر عهده دارند.

فعالیت داخل صنف

شاگردان در گروه‌ها تنظیم شوند و هر گروپ در مورد اهمیت جاده یا سرک و راه‌آهن با هم مشوره کرده، نتیجهٔ آن را توسط نمایندهٔ گروه به سایر هم‌صنفان ارائه کنند.

سؤال‌ها

۱- ترانسپورت را تعریف کنید.
۲- چرا رومی‌ها برای انکشاف جاده‌ها توجه خاص داشتند؟
۳- ریل برای نخستین بار در کجا و برای کدام منظور به کار انداخته شد؟
۴- نخستین خط آهن کدام شهرهای اروپا را با هم وصل ساخته بود؟
۵- خطوط آهن بیشتر برای کدام اهداف مورد استفاده قرار می‌گیرند؟

فعالیت خارج صنف

مطلبی پیرامون نقش ریل در توسعهٔ اقتصادی قارهٔ اروپا تهیه و به هم‌صنفان ارائه کنید.

خطوط هوایی

میدان هوایی در اروپا

آیا می‌دانید که از نظر انرژی پرمصرف‌ترین نوع ترانسپورت جهان کدام است؟

با پرواز نخستین بالون در قرن ۱۸م. در فرانسه، تاریخ هوانوردی اروپا آغاز شد. نخستین خط هوایی تجارتی به نام خطوط هوایی هالند در سال ۱۹۱۹م. به وجود آمد.

خطوط هوایی، شهرهای بزرگ اروپا و کشورهای خارجی را با هم وصل می کنند و برای انتقال مسافرین و اموال تجارتی یی که وزن آن‌ها کم و قیمت آن‌ها بیشتر باشد، استفاده می‌شوند.

راه‌های آبی

آیا می‌دانید که ارزان‌ترین راه ترانسپورتی جهان کدام است؟

راه‌های آبی از زمانه‌های باستان در حمل و نقل باارزش بوده است. دریای راین و دانیوب در طول تاریخ در حمل و نقل اروپا نقش عمده‌یی داشته اند. دریای راین از طرف رومی‌ها مورد استفاده قرار گرفته و مصب آن را کنترول می‌نمودند.

امروزه دریاهای راین و دانیوب به طور بین المللی مورد استفاده قرار می گیرند. دریای دانیوب طولانی‌تر بوده و کشورهای بیشتری را با هم وصل می کند، این دریا از کشورهای زراعتی اروپا می گذرد و به بحیرۀ سیاه می‌ریزد. دریای راین در مناطق صنعتی اروپا اهمیت زیادی

دارد. بندر بزرگتر روتردام هالند نسبت به هر بندر دیگر دریایی و بحری جهان بیشتر کالاها را انتقال می‌دهد.

اکثریت دریاهای اروپا مانند دریای آلب و آلمان، سن و لوار فرانسه توسط کانال‌ها با هم مرتبط اند. ارتباط این دریاها قبل از توسعهٔ راه آهن اروپا صورت گرفته است. کشور انگلستان نیز دارای کانال‌هایی است که امروزه اهمیت سابقه را ندارد. در حال حاضر می‌توان از طریق همین کانال‌ها از بحیرهٔ شمال به بندر مارسی در ساحل بحیرهٔ مدیترانه سفر کرد.

فعالیت حمل و نقل کالا در بندر رلین آلمان

اروپا دارای سواحل گوناگون است و بعضی از آن‌ها برای کشتی‌رانی مساعد است که باعث ایجاد بنادر بزرگ تجارتی گردیده است و ارزان‌ترین راه ترانسپورتی به شمار می‌رود. تقریباً تمام شهرهای اروپا به جز مادرید در سواحل دریاها، بحیره‌ها و بحر اتلانتیک واقع شده اند؛ همچنان در اروپا از ترانسپورت پایپ‌لین برای انتقال نفت، گاز و آب به پیمانهٔ وسیع استفاده می‌شود.

فعالیت داخل صنف

شاگردان در گروه‌ها تنظیم شوند و هر گروه در مورد سؤال‌های زیر با هم بحث کرده و نتیجهٔ آن را نمایندهٔ گروپ به هم‌صنفان ارائه کند.

۱- ترانسپورت هوایی بیشتر برای کدام منظور مورد استفاده قرار می‌گیرد؟ چرا؟

۲- ترانسپورت آبی بنا برکدام دلیل ارزان‌ترین راه ترانسپورتی جهان است؟

۳- ترانسپورت پایپ‌لین بیشتر برای کدام اهداف مورد استفاده قرار می‌گیرد؟

سؤال‌ها

۱- نخستین خط هوایی تجارتی جهان در کدام کشور فعالیت خود را آغاز کرد؟

۲- خطوط هوایی بیشتر برای انتقال کدام اموال مورد استفاده قرار می‌گیرد؟

۳- کدام ترانسپورت از نظر سابقهٔ تاریخی قدیمی می‌باشد؟

۴- طولانی‌ترین دریای قابل کشتی‌رانی اروپا کدام است؟

۵- بزرگترین بندر تجارتی بحری و دریایی براعظم اروپا کدام است؟

فعالیت خارج از صنف

مطلبی از دلایل توسعهٔ راه‌های آبی اروپا تهیه و به هم‌صنفان خود ارائه کنید.

خلاصهٔ فصل اول (اروپا)

*– اروپا یکی از کوچکترین قاره‌های جهان است که در منطقهٔ معتدلهٔ شمالی جهان قرار دارد.

*– کوه‌های اروپا به دو بخش، کوه‌های فرسوده و قدیمی در شمال و کوه‌های بلند و جوان در جنوب تقسیم می‌شود.

*– قارهٔ اروپا دارای دریاهای متعدد است واکثر آن‌ها قابل کشتی‌رانی می‌باشد.

*–تقریباً آب تمام جهیل‌های قارهٔ اروپا شیرین بوده ومنبع دریاها را تشکیل می‌دهد.

*– مهمترین بحیرهٔ براعظم اروپا بحیرهٔ مدیترانه است که بین سه براعظم آسیا، اروپا و افریقا قرار گرفته است.

*– یکی از علت‌های پیشرفت صنعتی کشورهای اروپایی وجود خلیج‌های متعدد قابل کشتی‌رانی و موقعیت بحری آن‌ها است.

*– اروپا تنها قاره‌یی است که درآن بیابان گرم و خشک دیده نمی‌شود.

*– اروپا از نظر سیاسی متشکل از ۴۷ کشور است که در بین بعضی از این کشورها مناسبات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و غیره مشترک، بر پایهٔ یک قرارداد به‌نام((اتحادیهٔ اروپا)) اجرا می گردد.

*– قارهٔ اروپا با وسعت کم یکی از قاره‌های پرجمعیت جهان است.

*– قسمت عمدهٔ جمعیت قارهٔ اروپا را سفیدپوستان تشکیل می‌دهند.

*– زبان‌های مردم اروپا از نظر ریشه‌های زبانی به سه دستهٔ لاتین، جرمنی و سلاو تقسیم می‌شود.

*– اکثریت مردم اروپا پیرو دین عیسوی استند که به سه مذهب بزرگ کاتولیک، پروتستان و ارتودوکس تقسیم می‌شود.

*– اروپا یکی از بزرگترین مناطق صنعتی جهان است.

*– براعظم اروپا دارای منابع زیرزمینی؛ از قبیل: معادن زغال سنگ و نفت (در بحیرهٔ شمال) است.

*– اکثر صنایع و شهرهای بزرگ صنعتی و بنادر مهم اروپا در کنار ابحار و دریاها استقرار یافته است.

*– صنعت توریزم در اروپا به دلیل ساحات خوب طبیعی، فرهنگی، تاریخی و ... رونق یافته است.

*– براعظم اروپا متراکم‌ترین راه آهن جهان را دارد.

*– خطوط هوایی از نظر مصرف انرژی پرمصرف‌ترین نوع ترانسپورت جهان است.

*– راه آبی ارزان‌ترین راه ترانسپورتی اروپا به شمار می‌رود.

جدول شماره ٤: بعضی از مشخصات جغرافیایی ممالک اروپایی(برای مطالعه)

شماره	مملکت	عمومیات				فیصدی شغل نفوس در سکتورهای مختلف در سال ۲۰۰۱		
		مرکز	مساحت به کیلومتر مربع	تعداد نفوس در سال ۲۰۰٦	تراکم نفوس در فی کیلومتر مربع	زراعت	صنعت	خدمات
۱	آلبانیا	تیرانا	۲۸,۷۴۸	۳,۵۸۱,۶۵۵	۱۲۵	۵۴,۷	۲۳,۱	۲۲,۲
۲	بلجیم	بروکسل	۳۳,۰۰۰	۱۰,۳۷۹,۰۶۷	۳۱۵	۲,۶	۲۷,۲	۷۰,۳
۳	بوسنی- هرزگوین	سارایوو	۵۱,۱۲۹	۴,۴۹۸,۹۷۶	۸۸	۱۱,۷	۴۷,۵	۴۰,۸
۴	بلغاریا	صوفیا	۱۱۰,۹۱۲	۷,۳۸۵,۳۶۷	۶۷	۲۵,۷	۳۰,۸	۴۳,۵
۵	دنمارک	کوپن هاگن	۴۳,۰۹۴	۵,۴۵۰,۶۶۱	۱۲۶	۳,۶	۲۶,۸	۶۹,۶
۶	آلمان	برلین	۳۵۷,۰۲۲	۸۲,۴۲۲,۲۹۹	۲۳۱	۲,۶	۳۴,۶	۶۲,۹
۷	استونی	تالین	۴۵,۱۰۰	۱,۳۲۴,۳۳۳	۲۹	۹,۰	۳۱,۷	۵۹,۳
۸	فنلند	هلسینگی	۳۳۸,۱۴۵	۵,۲۳۱,۳۷۲	۱۵	۶,۱	۲۷,۵	۶۶,۴
۹	فرانسه	پاریس	۵۵۰,۱۰۰	۶۰,۸۷۶,۱۳۶	۱۱۱	۱,۵	۲۵,۱	۷۳,۴
۱۰	یونان	اتن	۱۳۱,۹۹۰	۱۰,۶۸۸,۰۵۸	۸۱	۱۷,۵	۲۲,۵	۵۹,۹
۱۱	هنگری	بوداپست	۹۳,۰۳۲	۹,۹۸۱,۳۳۴	۱۰۷	۶,۸	۳۴,۴	۵۸,۸
۱۲	ایرلند	دوبلین	۷۰,۲۸۴	۴,۰۶۲,۲۳۵	۵۸	۸,۵	۳۰,۰	۶۱,۵
۱۳	آیسلند	ریکجاویک	۱۰۳,۰۰۰	۲۹۹,۳۸۸	۳	۸,۶	۲۵,۲	۶۶,۲
۱۴	ایتالیا	روم	۳۰۱,۲۶۸	۵۸,۱۳۳,۵۰۹	۱۹۳	۵,۶	۳۲,۱	۶۲,۳
۱۵	کرواتی	زاگرب	۵۶,۵۳۸	۴,۴۹۴,۷۴۹	۷۹	۱۶,۴	۳۰,۹	۵۲,۶
۱۶	لاتویا	ریگا	۶۴,۶۰۰	۲,۲۷۴,۷۳۵	۳۵	۱۵,۵	۲۶,۴	۵۸,۱
۱۷	لیتوانی	ویلنیوس	۶۵,۲۰۰	۳,۵۸۵,۹۰۶	۵۵	۲۰,۲	۳۶,۴	۴۳,۵
۱۸	لوکزامبورگ	لوکزامبورگ	۲,۵۸۶	۴۷۴,۴۱۳	۱۸۳	۳,۰	۲۸,۰	۶۹
۱۹	مقدونیه	سکوپیه	۲۵,۷۱۳	۲,۰۵۰,۵۵۴	۸۰	۲۱,۸	۴۰,۴	۳۷,۸
۲۰	مالتا	والتا	۳۱۶	۴۰۰,۲۱۴	۱,۲۶۷	۲,۰	۲۶,۰	۷۲,۰
۲۱	مولداوی	کیشی نف	۳۳,۷۰۰	۴,۴۶۶,۷۰۶	۱۳۳	۴۵,۷	۱۴,۶	۳۹,۷
۲۲	مونتینگرو	پدگوریکا	۱۳,۸۱۲	۶۳۰,۵۴۸	۴۶	۲,۰	۳۰,۰	۶۸,۰
۲۳	هالند	امستردام	۴۱,۵۲۶	۱۶,۴۹۱,۴۶۱	۳۹۷	۳,۲	۲۲,۰	۷۴,۸
۲۴	ناروی	اوسلو	۳۲۳,۸۷۷	۴,۶۱۰,۸۲۰	۱۴	۴,۱	۲۱,۸	۷۴,۰

شماره	مملکت	عمومیات				فیصدی شغل نفوس در سکتورهای مختلف در سال ۲۰۰۱		
		مرکز	مساحت به کیلومتر مربع	تعداد نفوس در سال ۲۰۰۶	تراکم نفوس در فی کیلومتر مربع	زراعت	صنعت	خدمات
۲۵	اوکراین	کیف	۶۰۳,۷۰۰	۴۶,۷۱۰,۸۱۶	۷۷	۲۶,۱	۲۷,۴	۴۶,۵
۲۶	اتریش	ویانا	۸۳,۸۵۹	۸,۱۹۲,۸۱۸	۹۸	۶,۴	۳۱,۳	۶۲,۳
۲۷	پولند	وارسا	۳۲۳,۲۵۰	۳۸,۵۳۶,۸۶۹	۱۱۹	۱۹,۰	۳۱,۷	۴۹,۳
۲۸	پرتگال	لزبون	۹۱,۹۸۲	۱۰,۶۰۵,۸۱۷	۱۱۵	۱۲,۳	۳۵,۲	۵۲,۵
۲۹	رومانیا	بوخارست	۲۳۸,۳۹۱	۲۲,۳۰۳,۵۵۲	۹۴	۴۱,۷	۲۸,۱	۳۰,۲
۳۰	روسیه	مسکو	۱۷,۰۷۵,۴۰۰	۱۴۲,۸۹۳,۵۴۰	۸	۱۱,۶	۲۹,۶	۵۸,۸
۳۱	صربیا	بلگراد	۸۸,۳۶۱	۹,۳۹۴,۴۱۱	۱۰۶	۲۹,۷	۳۲,۹	۳۷,۴
۳۲	سلووینیا	لیوبلیانا	۲۰,۲۵۶	۲,۰۱۰,۳۴۷	۹۹	۱۱,۰	۳۷,۶	۵۱,۴
۳۳	سلواک	براتیسلاوا	۴۹,۰۱۲	۵,۴۳۹,۴۴۸	۱۱۱	۷,۶	۳۸,۰	۵۴,۴
۳۴	اسپانیا	مادرید	۵۰۵,۹۹۲	۴۰,۳۹۷,۸۴۲	۸۰	۶,۹	۳۰,۹	۶۲,۲
۳۵	چک	پراگ	۷۸,۸۶۴	۱۰,۲۳۵,۴۵۵	۱۳۰	۵,۱	۳۹,۱	۵۵,۹
۳۶	بریتانیا	لندن	۲۴۴,۱۰۱	۶۰,۶۰۹,۱۵۳	۲۴۸	۱,۶	۲۵,۴	۷۳,۱
۳۷	روسیهٔ سفید	مینسک	۲۰۷,۶۰۰	۱۰,۲۹۳,۰۱۱	۵۰	۱۹,۷	۴۰,۶	۳۹,۷
۳۸	سویدن	استکهلم	۴۴۹,۹۶۴	۹,۰۱۶,۵۹۶	۲۰	۲,۶	۲۵,۵	۷۱,۹
۳۹	سویس	برن	۴۱,۲۸۴	۷,۵۲۳,۹۳۴	۱۸۲	۴,۶	۲۶,۷	۶۸,۷
۴۰	سان مرینو	سان مرینو	۶۱	۳۰۲۰۰	۴۶۷,۲			
۴۱	اندورا	اندورا لاولا	۴۵۳	۶۹۸۶۵	۱۵۴			
۴۲	موناکو	موناکو	۱,۹۵	۳۲۸۰۰	۱۶۱,۳			
۴۳	لختن شتین	وادوز	۱۶۰	۳۵۱۰۰	۲۱۲,۹			
۴۴	واتیکان	واتیکان سیتی	۰,۴۴	۹۲۰	۲۰۴			
۴۵	آذربایجان	باکو	۸۶۶۰۰	۸۴۷۴۰۰	۹۴,۵			
۴۶	ارمنستان	ایروان	۲۹۸۰۰	۲۹۷۶۰۰۰	۱۱۱,۹			
۴۷	گرجستان	تفلیس	۶۹۷۰۰	۴۴۷۴۰۰۰	۷۱,۶			

فصل دوم

براعظم امریکا

اهداف این فصل:

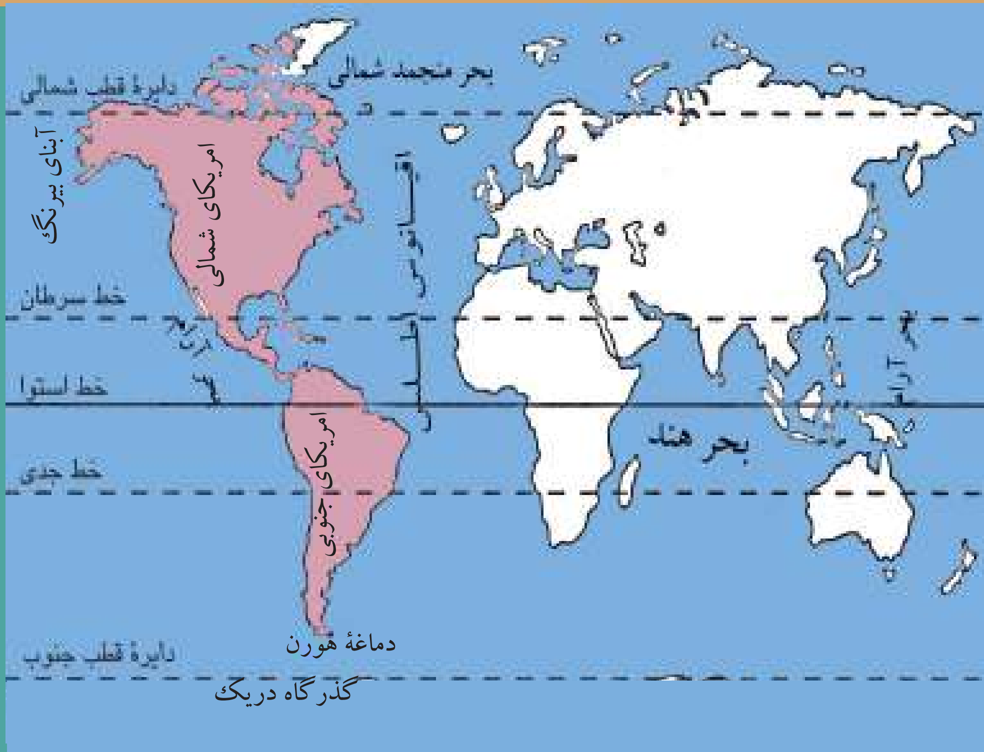
شاگردان عزیز! با اهداف علمی این فصل آشنا شوید:

- آشنایی با موقعیت جغرافیایی قارهٔ امریکا؛
- آشنایی با مهمترین پستی‌ها و بلندی‌ها در قارهٔ امریکا(کوه‌ها و دریاها، بحیره‌ها، جهیل‌ها و خلیج‌ها).
- آشنایی با اقلیم قارهٔ امریکا؛
- آشنایی با جغرافیای واحدهای سیاسی قارهٔ امریکا (کشورها)؛
- آشنایی با جغرافیای بشری قارهٔ امریکا (نفوس).
- آشنایی با جغرافیای اقتصادی قارهٔ امریکا (زراعت، صنعت، تجارت و حمل و نقل).
-
- **شاگردان با خواندن این فصل می‌توانند مهارت‌های ذیل را به دست آرند**

تشخیص موقعیت قارهٔ امریکا روی نقشه؛

- تشخیص مهمترین کوه‌ها، دریاها، بحیره‌ها و جهیل‌ها روی نقشه؛
- تعیین موقعیت کشورهای قارهٔ امریکا روی نقشه؛
- نتیجه گیری اهمیت حمل و نقل در زنده گی بشری

در مورد موقعیت جغرافیایی براعظم امریکا چه می‌دانید؟

قارهٔ امریکا در نقشهٔ جهان

قارهٔ امریکا را کدام اقیانوس‌ها احاطه کرده اند؟

موقعیت

حدود اربعه

قارهٔ امریکا بین‌طول‌البلدهای((۱۵ درجه و ۱۷۰ درجهٔ)) غربی و بین ((۸۴ درجه)) عرض‌البلد شمالی و ((۵۵ درجهٔ)) عرض‌البلد جنوبی موقعیت دارد. این قاره از شمال به بحر منجمد شمالی، از جنوب به گذرگاه دریک (Drak) که حد فاصل بین انتارکتیکا و امریکای جنوبی است))، در شرق به بحر اطلس که براعظم اروپا و افریقا را از براعظم امریکا جدا می‌کند و از غرب به بحرالکاهل(آرام) و آبنای بیرنگ که به عرض ۸۵کیلومتر الاسکا را از روسیه جدا می‌سازد، محدود شده است.

مساحت آن ۴۲,۳ میلیون کیلومتر مربع می‌باشد. شمالی ترین نقطهٔ قارهٔ امریکا قطب شمال و جنوبی‌ترین نقطهٔ آن دماغهٔ کپ هارن (Cope- Horn) می‌باشد. طول آن از شمال به جنوب ۱۵۰۰۰ کیلومتر است و عرض آن از شرق به غرب طول‌های مختلف دارد.

تقسیمات براعظم امریکا

براعظم امریکا از شمال به جنوب به سه بخش عمده تقسیم گردیده که عبارت اند از: امریکای شمالی، امریکای مرکزی و امریکای جنوبی.

قارهٔ امریکا از شمال به جنوب به صورت طولانی واقع شده است. امریکای شمالی شامل کشورهای کانادا و ایالات متحدهٔ امریکا می‌باشد،که از قطب شمال الی کشور مکسیکو امتداد یافته است. امریکای مرکزی میان امریکای شمالی و جنوبی واقع است، امریکای مرکزی از طرف شمال به ایالات متحدهٔ امریکا و از جنوب به امریکای جنوبی هم‌سرحد بوده و کانال پاناما بحیرهٔ کارابین را به بحر آرام وصل می‌سازد و حد فاصل بین امریکای مرکزی و جنوبی می‌باشد. امریکای جنوبی درنیم کرهٔ جنوبی بین عرض‌البلدهای ۱۲ درجهٔ شمالی تا ۵۵ درجهٔ جنوبی قرار دارد و در نیم کرهٔ شمالی قسمت کم آن واقع می‌باشد. امریکای جنوبی در جنوب امریکای مرکزی به شکل مثلث قرار گرفته است که رأس آن را دماغهٔ هورن (کیپ هورن) تشکیل می‌دهد و قاعدهٔ آن در بحیرهٔ کارابین و امریکای مرکزی قرار دارد.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند و از روی نقشهٔ قارهٔ امریکا موقعیت براعظم امریکا را به اساس طول‌البلدها و عرض البلدها تعیین کنند.

سؤال‌ها

جملات زیر را تکمیل کنید.

۱- براعظم امریکا.........کیلو متر مربع مساحت دارد.

۲- آبنای............. حد فاصل بین امریکای جنوبی و براعظم انتارکتیکا را تشکیل می‌دهد.

۳- حد فاصل بین براعظم امریکا و براعظم آسیا را................. تشکیل می‌دهد.

۴- حد فاصل بین براعظم امریکا و براعظم اروپا را ....تشکیل می‌دهد.

فعالیت خارج از صنف

از روی نقشهٔ داده شده نام کشورهای امریکای شمالی، مرکزی و جنوبی را به صورت جداگانه لیست کرده و در ساعت درسی آیندهٔ جغرافیه، در صنف ارائه کنید.

در مورد کشف بر اعظم امریکا چه می‌دانید؟

تصویر کرستف کولمب

آیا با نام کاشف امریکا آشنایی دارید؟

کرستف کولمب بحرپیمای ایتالوی به اساس نظریات مسلمانان راجع به کروی بودن زمین در سال ۱۴۹۲م. از طرف شاه اسپانیا موظف شد تا سفری به سوی غرب، به هندوستان کند و ثروتی را که در آن سرزمین بود بدست آورد؛ اما وقتی کولمب روانهٔ سفر شد، به جایی رسید که آن را غرب‌الهند گفت و اولین منطقه که در آن جا پیاده شد، آن را سان سلوادور (نجات‌دهنده مقدس) نامید که از جمله مجمع الجزایر بهاما بود. کولمب تصور می‌کرد که به آسیا و هند رسیده است و به همراهانش امر کرد که به جستجوی جزایر بپردازد. کولمب سه بار دیگر نیز به قارهٔ امریکا سفر کرد.

پس از کولمب بحرپیمای دیگری به نام امریکو وسپوچی راه کولمب را ادامه داده تا ۲۵ درجهٔ عرض البلد جنوبی به نزدیکی‌های سواحل برازیل پیش رفت. این بحرپیما در بارهٔ سفر بحری خود یک مقاله نوشت و آن را چاپ کرد؛ پس از آن در سال ۱۵۰۲ میلادی جغرافیه‌دانی کتابی نوشت و در آن کتاب مقالهٔ امریکو را در مقدمهٔ اثرش جا داده و چاپ کرد.

در ۱۵۰۷م. این کتاب به زبان لاتین ترجمه گردید که در مقدمهٔ آن یکی از جغرافیه‌دانان

پیشنهاد کرد که این قطعهٔ خشکه به‌نام کاشف اش امریکا نامیده شود.

در ابتداء نام امریکا شامل قارهٔ جنوب خط استوا می‌شد که کولمب به آن سفر نکرده بود؛ ولی بعدها شامل قسمت شمال نیز گردید و برای اولین بار در جغرافیه در سال ۱۵۳۸م. گرهارد مرکاتور در نقشهٔ معروف خود نام امریکا را بر تمام نیم کرهٔ غربی اطلاق کرد. از آن به بعد قارهٔ جدید را تا امروز به اسم امریکو، قارهٔ امریکا مسما ساختند.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شدهٔ به سؤالات زیر جواب تهیه کنند.

۱- کولمب چرا برای سفر به هند راه غرب اروپا را انتخاب کرد؟

۲- جغرافیه‌دانان مسلمان چه نقشی در کشف امریکا دارند؟

۳- جغرافیه‌دانان چرا این قارهٔ جدید را به نام امریکا یاد کردند؟

سؤال‌ها

۱- هدف سفر کرستف کولمب به امریکا چه بود؟

۲- امریکو و سپوچی در سفر بحری خود کجا را کشف کرد؟

۳- برای اولین بار کدام جغرافیه‌دان قارهٔ جدید را به‌نام امریکا مسما ساخت؟

۴- در ابتداء کلمهٔ امریکا به کدام بخش قارهٔ امریکا استعمال می‌شد؟

فعالیت خارج از صنف

سیر حرکت سفر امریکو را از روی نقشه ترسیم کرده، واضح سازیدکه وی چه کار بزرگی انجام داد.

جغرافیای طبیعی قارهٔ امریکا

کوه‌های راکی

نقشهٔ صفحه آینده را ملاحظه کنید و بگویید که کوه‌ها در کدام قسمت‌های این بر اعظم واقع شده است؟

راجع به کوه‌های امریکا چه می‌دانید؟

۱- کوه‌های کم‌ارتفاع و قدیمی

کوه‌های اپلاش(Appalachian):

در قسمت شرقی ایالات متحدهٔ امریکای شمالی کوه کم‌ارتفاعی واقع شده که جزء دوران اول جیولوژی است و با گذشت زمان از ارتفاع آن کاسته شده و در حال حاضر دارای قله‌های مدور، دامنه‌های نشیب‌دار و وادی‌های وسیع می‌باشد.

این کوه‌ها از شمال‌شرق به جنوب‌غرب به طول ۱۵۰۰ کیلومتر افتاده است و بلندترین قلهٔ آن بلک دیم (Black dame) ۲۰۴۴ متر ارتفاع دارد.

۲-کوه‌های جوان و مرتفع

کوه‌های راکی(Rocky) یا روشوز:

در امتداد سواحل اقیانوس آرام از شمال به جنوب واقع شده، متعلق به دورهٔ سوم جیولوژیکی است. این کوه‌ها، جوان و خیلی بلند است که در بعضی نقاط ارتفاع آن‌ها به ۶۰۰۰ متر هم

می‌رسد. بلندترین قلۀ آن مک کینلی(MicKinley) در الاسکا **۶۱۹۳** متر ارتفاع دارد.

در قسمت‌های شمال و جنوب کوه مذکور آتش‌فشان‌های فعال و خاموش موجود بوده و زلزله‌های بزرگ نیز در آن زود زود رخ می‌دهد؛ چنانچه در **۱۹۶۴** م. بزرگترین زلزلۀ قرن۲۰م. در الاسکا رخ داد. در میان سلسله‌کوه‌های راکی واپلاش اراضی هموار و جلگه‌های وسیع موجود است.

نقشۀ طبیعی قاره امریکای شمالی

کوه‌های اندیز (Andes)

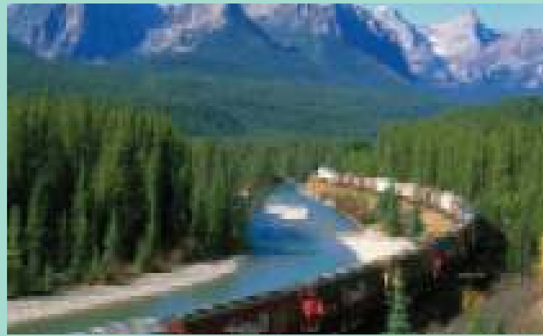
کوه های اندیز به زبان مردم بومی این سرزمین معنای کوه های عسل را می دهد. این سلسله به شکل مساویانه به طول سواحل اقیانوس آرام در امریکای جنوبی از شمال به جنوب به طول ۸۰۰۰کیلومتر امتداد یافته و ارتفاع بلندترین قلهٔ آن اکانکاگوا(Aconcaguva) در ارجنتاین به ۶۹۶۰ متر می‌رسد. در پروسهٔ تشکیل این کوه‌های جوان از قبیل آتش‌فشان‌ها، حرکات صعودی وزلزله‌های تخریبی حالا هم ادامه دارد؛ چنانچه در ۱۹۶۰ م. در جنوب کوه‌های اندیز زلزله یی صورت گرفت که به نام زلزلهٔ چیلی مسما گردیده، آتش‌فشان خاموش شده آن نیز به فعالیت آغاز کرد و بعضی قسمت‌های ساحلی خشکه زیر آب شد و در بعضی قسمت‌ها جزایر از آب بیرون شده، جزایر جدید را به وجود آورد.

نقشهٔ طبیعی قارهٔ امریکای جنوبی

فعالیت داخل صنف

شاگردان در چند گروه تنظیم شوند و با مشورهٔ هم دو تصویر داده‌شده را به دقت مشاهده کرده، مشابهت‌ها و تفاوت‌ها بین کوه‌های جوان راکی و کوه‌های پیر اپلاش را به مشوره هم بنویسند و به کل صنف ارائه کنند.

کوه‌های راکی

کوه‌های اپلاش

سؤال‌ها

برای جمله‌های صحیح حرف ((ص)) و برای جمله‌های غلط حرف ((غ)) را انتخاب کنید.

۱- کوه‌های اپلاش از جملهٔ کوه‌های دوران اول جیولوژیکی است.(   )

۲- کوه‌های راکی از شمال‌شرق به جنوب‌غرب امتداد دارد.(   )

جاهای خالی را پر کنید.

۱- مرتفع‌ترین کوه‌های براعظم امریکا .... است.

۲- بلندترین قلهٔ کوه‌های راکی به نام .... در .... موقعیت دارد.

۳- بلندترین قلهٔ کوه های اندیز به نام .... در .... موقعیت دارد.

فعالیت خارج صنف

نقشهٔ بدون نوشتهٔ امریکا را کاپی کرده، نام کوه‌ها را در جاهای تعیین شدهٔ آن بنویسید.

راجع به دریاهای امریکا چه می‌دانید؟

دریای میسی سی پی

دریای میسی سی پی چرا به این نام مسما است؟

دریاهای امریکای شمالی

در امریکای شمالی دریاهای خروشان وجود دارد که از یک طرف در کشتی‌رانی و حمل و نقل اموال مفید است و از جانب دیگر در کشت و زراعت سهولت‌ها را به وجود آورده است.

بزرگترین دریای حوزۀ بحر اتلانتیک امریکای شمالی دریای میسی سی پی (Mississippi) است که به زبان هندیان بومی به معنای دریای بزرگ می‌باشد؛ این دریا از جهیل ایتاسکا در جنگلات مینیسوتا (Minnesota) سرچشمه می گیرد و از طریق هموار ی و دشت‌های وسیع به طرف جنوب حرکت می کند؛ در جریان وسطی آن طولانی ترین معاون میسوری (Missouri) از سمت راست به آن می‌ریزد. دریای میسوری به زبان هندی بومی معنای آب گل آلود را می دهد.

طول دریای میسی سی پی از منبع دریای میسوری تا مصب در خلیج مکسیکو ۶۴۲۰ کیلومتر است، که از لحاظ طول بعد از دریای نیل و آمازون قرار می گیرد.

بزرگترین معاون سمت چپ آن دریای اوهایو (Ohio) است که از کوه‌های اپلاش

سرچشمه گرفته و دارای آب زیاد می‌باشد. دریای میسی سی پی ریگ وگل زیاد با خود می‌آورد و در قسمت مصب دلتای وسیع را به وجود آورده، که هر سال به طرف خلیج مکسیکو به اندازهٔ ۱۰۰ متر پیش می‌رود. این دریا با تمام حوزهٔ خویش تقریباً ۲۰۰۰۰ کیلومتر قابل کشتی‌رانی است و در بخش زراعت نیز از آن استفاده می‌شود.

نقشهٔ دریاهای امریکای شمالی

دریای سنت لارنس(St. Lawrence): جهیل‌های پنج‌گانه را به بحر اتلانتیک وصل می‌سازد، این دریا به دلیل یخبندان در طول سال قابل کشتی‌رانی نمی‌باشد.

دریاهای حوزۀ اقیانوس منجمد شمالی(Arctic ocean) از برف‌ها سرچشمه گرفته و قسمت اعظم سال یخ بسته می‌باشد.

بزرگترین دریای این حوزه میکنزی (Mackenzie) است که منبع آن جهیل گریت‌سلیو و دریای اتابسکا (Athabasca) و مصب آن در بحیرۀ بیوفورت (Beaufort) در شمال می‌باشد. این دریا به نام محقق امریکای شمالی، ماکینزی یاد شده است.

دریاهای حوزۀ بحرالکاهل به طور نسبی کوتاه، کم‌ارتفاع و دارای جریان سریع اند. بزرگترین آن‌ها دریاهای کلمبیا (Columbia) و کلورادو (Colorado) می‌باشند. که این دریاها از کوه‌های راکی سرچشمه گرفته و به بحرالکاهل می‌ریزند.

دریای کلورادو وادی عمیقی را که دیوارهایش عمودی است به وجود آورده، منبع آن را باران‌ها و برف‌ها تشکیل می‌دهند. در پایان این دریا به خلیج کلیفورنیا در کشور مکسیکو می‌ریزد و طول آن ۴۵۰ کیلومتر است. آب این دریا گل‌آلود و سرخرنگ می‌باشد؛ به همین سبب اسپانیایی‌ها آن را به نام کلورادو یاد کرده اند.

فعالیت داخل صنف

شاگردان تحت رهنمایی معلم به گروه‌ها تقسیم شوند و هر گروه روی خصوصیات دریاهای زیر با هم بحث وگفتگو کنند و در نقشهٔ امریکا آن را نشان دهند.

۱- دریای میسی سی پی
۲- دریای میکنزی
۳- دریای کلورادو
۴- دریای سنت لارنس

سؤال‌ها

جاهای خالی را پر کنید.

۱- دریای میسی سی پی را................ تشکیل می‌دهد.
۲- بزرگترین معاون سمت چپ میسی سی پی....................... است.

مختصر جواب دهید.

۱- بزرگترین دریاهای حوزهٔ بحر منجمد شمالی را نام ببرید.
۲- آب دریای کلورادو به کجا می‌ریزد؟
۳- دریای میسی سی پی از نظر طول در جهان مقام چندم را دارد؟
۴- مصب دریای کلمبیا درکجا است؟
۵- نام بزرگترین دریاهای حوزهٔ بحر اتلانتیک را بگویید.

فعالیت خارج از صنف

نقشهٔ سفید امریکا را ترسیم کنید و در آن دریاها را مشخص کرده، و در ساعت درسی آیندهٔ به هم صنفان تان نشان دهید.

دریاهای امریکای جنوبی

دریاهای امریکای جنوبی

به نظر شما چرا در امریکای جنوبی دریاهای پرآب وجود دارد؟

بارنده‌گی فراوان منطقهٔ استوایی باعث آن می‌شود که در این قاره دریاهای بزرگ و پرآب زیادتر باشند. کوه‌های اندیز در طول سواحل غربی امریکای جنوبی امتداد یافته، به حیث آب‌بخش میان حوزه‌های شرقی و غربی این قطعه محسوب می‌شوند.

تمام دریاهای بزرگ ساحهٔ شرقی اندیز آب خود را به بحر اتلانتیک می‌ریزند. دریاهای این قاره اساساً محصول باران‌های این منطقه بوده که در حوزهٔ آمازون همه‌روزه صورت گرفته، به طور مداوم آب دریاها را تقویت می‌کنند. دریای آمازون پرآب‌ترین دریا در جهان است.

طول دریای آمازون همراه با معاون آن یوکایالی (Ucayali) در کشور پیرو ۶۴۸۰ کیلومتر است و به بحر اتلانتیک می‌ریزد که از این لحاظ بعد از دریای نیل در مقام دوم قرار دارد. این دریا از همواری‌ها عبور می‌کند و نشیب کمتر دارد و در مسیر خود با بیش از ۵۰۰ معاون خود یکجا می‌شود؛ لذا در تمام سال پرآب است و طغیان اعظمی آن در اواخر تابستان در نیم‌کرهٔ جنوبی صورت می‌گیرد. تمام حوزهٔ دریای آمازون را جنگلات استوایی پوشانیده است که درخت رابر از پیداوار مهم اقتصادی آن نیز می‌باشد.

بزرگترین معاون سمت راست این دریا مادیرا (Madeira) و سمت چپ آن نگرو (Negro) است. عمق زیاد و فراوانی آب دریا امکان آن را می‌دهد که کشتی‌ها به فاصلهٔ هزاران کیلومتر در مسیر دریا حرکت کنند. کلمهٔ آمازون به زبان مردمان محلی معنای آب پر صدا را می‌دهد، در این دریا در هنگام مد بحری امواج عموداً به ارتفاع ۵ متر با صدای رعدآسا به طرف بالا حرکت می کند و باعث تولید صدا می‌شود. دریاهای پارانا (Parana) و اورینوکو (Orinoco) از جمله دریاهای بزرگ و پر آب دیگر امریکای جنوبی می‌باشند. دریای پارانا آب خود را از دامنه‌های غربی کوهسار برازیل و همواری‌های داخلی آن می گیرد. طول آن ۴۷۰۰ کیلومتر است و به بحر اتلانتیک می‌ریزد. دامنه‌های شمالی کوهسار گیانا (Guiyana) و همواری‌های اورینوکو مربوط حوزهٔ دریای اورینوکو می‌باشد. دریای مذکور از اراضی هموار می گذرد، طول آن ۲۷۳۰ کیلومتر است و برای کشتی‌رانی مساعد می‌باشد. در مسیر یکی از معاونین دریای اورینوکو آبشار انجیل (در کشور ونزویلا) قرار دارد که بلندترین آبشار جهان به شمار می‌رود و ارتفاع آن به ۱۰۵۴ متر می‌رسد.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند و هر گروه روی سؤال ذیل با هم بحث و گفتگو کنند.

دریای آمازون، دریای پارانا و دریای اورینوکو از کجا سرچشمه گرفته و در کجا می‌ریزد.

سؤال‌ها

جمله‌های صحیح را با حرف ((ص)) و غلط را با حرف ((غ)) نشانی کنید.

۱- دریای آمازون از نظر حجم آب بزرگترین دریای جهان است .(   )

۲- آب دریای پارانا به بحر اتلانتیک می‌ریزد.(   )

صحیح‌ترین جواب را انتخاب کنید.

۳- مرتفع‌ترین آبشار جهان (انجیل) درکدام یک از کشورهای ذیل است؟

الف) ارجنتاین ب) برازیل ج) ونزویلا د) اکوادور

۴- دریای اورینوکو به کجا می‌ریزد؟

الف) خلیج مکسیکو ب) بحر اتلانتیک ج) بحر آرام د) بحیرهٔ کارابین

جملات ذیل را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۵- منبع دریای آمازون را .... تشکیل می‌دهد.

۶- بزرگترین معاون سمت راست دریای آمازون............ وچپ آن...........می‌باشد.

فعالیت خارج از صنف

نقشهٔ امریکا را از صفحهٔ ۶۲ در کتابچه‌های تان کاپی کنید و در آن نام‌های دریاها را نوشته، و در ساعت آیندهٔ درس جغرافیه در پیش روی صنف نشان دهید.

راجع به جهیل‌های امریکا چه می‌دانید؟

جهیل‌های پنج گانۀ امریکای شمالی

به نظر شما عوامل مؤثر در ایجاد جهیل‌های امریکا کدام‌ها اند؟

در درس‌های قبل با اصطلاح جهیل آشنا شده اید. به اساس خصوصیات طبیعی در براعظم امریکا جهیل‌های بیشتری وجود دارد. جهیل‌های بزرگ امریکای شمالی عبارت از سوپریر(Superior) به مساحت ۸۳۲۷۰ کیلومترمربع، مشیگان (Michigan) ۵۸۰۲۰ کیلو مترمربع، هورن(Huron) ۶۰۷۰۰ کیلو مترمربع، ایری (Eerie) ۲۵۶۸۰ کیلومتر مربع و انتاریو(Ontario) ۱۹۲۳۰ کیلو مترمربع اند و جهیل انتاریو ذریعه دریای سنت لورنس(Sent Lauwrence) به خلیج سنت لورنس و اقیانوس اطلس وصل می گردد.

جهیل سوپریر از نظر مساحت خیلی وسیع بوده و با داشتن آب شیرین در جهان مقام اول را دارد. این جهیل‌ها در اثر یخچال‌ها به وجود آمده و سطح آب آن‌ها از هم متفاوت است.

جهیل سوپریر، هورن و مشیگان توسط آبناهای کوچک با هم وصل شده اند؛ اما جهیل ایری علیحده بوده و جهیل انتاریو توسط دریای سنت لورنس با بحر اطلس یکجا می‌شود.

آبشار نیاگارا را به زبان بومی نیاگارا (آب صدا دار) می گویند که در مسیر دریای نیاگارا که جهیل ایری و انتاریو را با هم وصل می کند، تشکیل شده که آب آن از کشور کانادا از طرف شمال به طرف جنوب به خاک ایالات متحدۀ امریکا می‌ریزد. یک استیشن برق آبی نیز در این قسمت اعمار گردیده است که مربوط به هر دو کشور کانادا و ایالات متحدۀ امریکا

می‌باشد. آب این جهیل‌ها قابل کشتی‌رانی است و جهیل مشیگان توسط کانال به دریای میسی سی پی نیز وصل گردیده است. جهیل‌های غرب و جنوب‌غرب ایالات متحدهٔ امریکا تقریباً به اقیانوس راه نداشته و بزرگترین جهیل این حوزه به نام گریت سالت (Great salt-L) یاد می‌شود.

تصویر ماهواره‌یی جهیل‌ها

جهیل‌های کشور کانادا بیشتر تحت تأثیر یخچال ها می‌باشند. این جهیل ها به مساحت ۱۰۰۰۰ کیلو مترمربع از طرف جنوب شرق، جنوب و جنوب غرب با برجسته گی های سطح مرتفع لورنشین (Laurentian Plateau) احاطه گردیده اند. به نقشهٔ صفحه ۶۲ مراجعه کنید.

جدول شماره ۱: سایر جهیل‌های کشور کانادا (معلومات اضافی)

شماره	نام جهیل	موقعیت	نوعیت آب
۱	گریت بیر (Great Bear)	کانادا	یخچالی دارای آب شیرین
۲	گریت سلیو(Great Slave)	کانادا	یخچالی دارای آب شیرین
۳	وینی پج (Winnipeg)	کانادا	یخچالی دارای آب شیرین
۴	منیی توبا(Mani toba)	کانادا	یخچالی دارای آب شیرین

بستر اولیهٔ این جهیل‌ها به پروسهٔ یخچالی ارتباط دارد. تقریباً تمام دریاهای این کشور از جهیل‌ها سرچشمه گرفته و عده‌یی از آن‌ها قبل از اینکه به اقیانوس‌ها و یا به خلیج هدسن برسند از ده‌ها ساحهٔ جهیلی می گذرند.

در امریکای مرکزی فرورفته‌گی تکتونیکی کوه‌ها را از هم جدا کرده، جهیل های وسیع

و عمیق را به وجود آورده است که بزرگترین همه، جهیل نیکاراگوا (Nicaragua) دارای ۱۶۷کیلومتر طول و ۷۰ متر عمق است که در غرب کشور نیکاراگوا موقعیت دارد. این جهیل دارای جزایر آتش‌فشانی فعال و غیر فعال نیز می‌باشد.

جهیل تی‌تی کاکا (Titicaca) در سرحد بین کشورهای پیرو و بولیویا در امریکای جنوبی به ارتفاع ۳۸۱۲ متر از سطح بحر واقع شده که مرتفع‌ترین جهیل این قاره به شمار می‌رود.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تنظیم شوند و هر گروه به سؤال‌های جداگانه از روی نقشۀ صفحۀ ۶۰ و ۶۳ جواب دهند و نمایندۀ هرگروه نتیجۀ کار گروه خویش را برای تمام هم‌صنفان خود بخواند.

۱- موقعیت جهیل‌های کشور کانادا را بر روی نقشه تعیین کنید.
۲- موقعیت جهیل‌های کشور ایالات متحدۀ امریکا را در نقشه تعیین کنید.
۳- موقعیت جهیل‌های کشورهای امریکای مرکزی را در نقشه تعیین کنید.
۴- موقعیت جهیل‌های کشورهای امریکای جنوبی را در نقشه تعیین کنید.

سؤال‌ها

۱- جهیل‌های بزرگ امریکای شمالی کدام‌ها اند؟
۲- جهیل‌های بزرگ کشور کانادا کدام‌ها اند؟
۳- چرا عده‌یی از جهیل‌ها آب شیرین و عدۀ دیگر آن‌ها آب شور دارند؟
۴- مرتفع‌ترین جهیل براعظم امریکا کدام است؟

فعالیت خارج ازصنف

نقشۀ طبیعی امریکا را از صفحۀ ۶۲ کاپی کرده، نام جهیل‌های آن را بنویسید و در ساعت آیندۀ درسی جغرافیه در صنف نشان دهید.

راجع به بحیره‌های امریکا چه می‌دانید؟

بحیرهٔ کارابین

بحیره‌ها چه اهمیت اقتصادی دارند ؟

براعظم امریکا از چهار طرف به آب‌های وسیع محدود شده و دارای بحیره‌های زیادی می‌باشد. بحیرهٔ کارابین بزرگترین بحیرهٔ این قاره می‌باشد که در میان جزایر غرب الهند (زنجیری از جزایر انتیل بزرگ؛ مانند کیوبا، هایتی، جامیکا، پورتوریکو و جزایر انتیل کوچک که منشأ آتش‌فشانی دارد؛ مانند ترینیداد توباکو و غیره)، سواحل شرقی امریکای مرکزی و سواحل شمالی امریکای جنوبی قرار گرفته است و مساحت آن ۱۹۴۳۰۰۰ کیلومتر مربع می‌باشد. این بحیره از نظر موقعیت جغرافیایی در عرض‌البلدهای استوایی و از نگاه ازدیاد درجهٔ حرارت(بین ۲۳ تا ۲۷ درجهٔ سانتی گرید) می‌باشد و به نسبت داشتن نمک کم از آب اقیانوس متمایز می گردد.

بحیرهٔ کارابین دارای اهمیت خاص اقتصادی و استراتیژیکی می‌باشد و در خط‌السیر راه‌های مهم تجارتی بحری جهان قرار گرفته که از بحر اتلانتیک به بحرآرام، از طریق کانال پاناما می گذرد و پرتراکم‌ترین راه آبی می‌باشد. سواحل این بحیره کم ارتفاع بوده و بنادر بزرگ تجارتی در سواحل آن اعمار گردیده است.

بحیره‌های شمال‌شرقی و شمالی براعظم امریکا؛ از قبیل بحیرۀ بیوفورت (Beaufort) در شمال کانادا و لابرادور (Labrador) در شرق کانادا از نظر آب و هوا مشابهت به اقیانوس منجمد شمالی دارند، تقریباً در طول سال یخ بسته و دارای درجۀ حرارت پایین تر از منفی ۵۰ درجۀ سانتی گرید می‌باشند و حتی تابستان آن‌ها یک ونیم تا دو ماه دوام می کند؛ گاه گاهی درجۀ حرارت آن ها از ۱۰ درجۀ سانتی گرید تجاوز می کند، به همین لحاظ به‌نام بحیره‌های قطبی یاد می‌شوند، صرف کشتی‌های تحقیقاتی در آن‌ها رفت و آمد می کنند و در عمق و حاشیۀ آن‌ها بعضی از حیوانات بحری؛ مانند ماهی زنده گی می کنند، از بحیرۀ بیوفورت نفت نیز استخراج می گردد.

در بین براعظم‌های امریکا و آسیا کدام بحیره و آبنا واقع است؟

در شمال‌غرب الاسکا بحیرۀ چوکچی (Chukchi) واقع است، که در بیشترین روزهای سال یخ بسته می‌باشد. در بین براعظم امریکای شمالی و براعظم آسیا بحیرۀ دیگری به نام بیرینگ (Bering) به مساحت ۲۲۶۹۰۰۰ کیلومتر مربع واقع شده است که این بحیره از طریق آبنای بیرینگ به عرض ۸۵ کیلومتر به بحر منجمد شمالی ارتباط پیدا می کند. بخش شمالی آن در زمستان برای مدت طولانی سال یخ بسته می‌باشد؛ اما بخش جنوبی آن یخبندان نمی‌شود و برای کشتی‌رانی مساعد است.

به نقشۀ صفحۀ ۶۰ مراجعه شود.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به چند گروه تقسیم شوند و هر گروه نقشۀ سفید امریکا را از صفحۀ ۶۲ کاپی کرده، نام‌های بحیره‌ها را در جاهای معین آن بنویسند؛ بعد نمایندۀ هرگروه آن را به تمام هم‌صنفانش نشان دهد.

سؤال‌ها

۱- کدام بحیره‌های براعظم امریکا در طول سال قابل کشتی‌رانی است؟
۲- از طریق کدام کانال، اقیانوس اطلس با اقیانوس آرام وصل شده است؟
۳- بحیرۀ بیرینگ در کدام قسمت امریکا واقع شده است و حد فاصل بین کدام براعظم‌ها را تشکیل می‌دهد؟
۴- بحیره‌های شمال براعظم امریکای شمالی را با بحیرۀ کارابین مقایسه کنید.

فعالیت خارج از صنف

نقشۀ بدون نام امریکا را از صفحۀ ۶۲ کاپی کرده، موقعیت بحیرۀها را تعین و در ساعت درسی آیندۀ جغرافیه در صنف نشان دهید.

راجع به خلیج‌های قارهٔ امریکا چه می‌دانید؟

به نقشهٔ فوق دقت کنید. چرا در قارهٔ امریکا خلیج‌های زیادی موجود است؟

خلیج‌های امریکای شمالی

قارهٔ امریکا خلیج‌های زیادی دارد؛ زیرا موقعیت مناسب جغرافیایی این قاره در بین دو اقیانوس بزرگ جهان (اقیانوس اطلس و آرام) و پیشرفته‌گی آب در خشکه سبب ایجاد خلیج‌های متعدد گردیده است.

صنعت کشتی‌سازی و تجارت در این قاره نیز بنابر موجودیت همین خلیج‌ها رونق یافته است. در جنوب‌شرقی امریکای شمالی خلیج مکسیکو موقعیت دارد که توسط جزیره‌نمای فلوریدا از اقیانوس اطلس جدا شده است. این خلیج علاوه بر اینکه زمینهٔ خوب کشتی‌رانی را مساعد ساخته، در سواحل آن ذخایر فراوان نفت و گاز طبیعی و نمک نیز موجود است. جریان گرم گلف ستریم از منطقهٔ خلیج مکسیکو می گذرد و باعث تغییر اقلیم این منطقه و هم باعث بالا آمدن سطح آب آن می گردد . خلیج بزرگ دیگر این ساحه کامپیچ (Campeche) در شرق کشور مکسیکو است. در سواحل شرقی امریکای شمالی آب اقیانوس اطلس در خشکه پیش رفته که در بعضی ساحات خلیج‌های عمیق و در بعضی ساحات خلیج‌های کم‌عمق را تشکیل داده است، که این خلیج ها از سواحل جزیره‌نمای فلوریدا آغاز یافته تا سرزمین بافین (Baffin) به عرض اعظمی خود می‌رسند. خلیج‌های شمال کانادا از نگاه شرایط اقلیمی مشابه به اقیانوس منجمد شمالی بوده و قابل کشتی‌رانی نمی‌باشند.

خلیج مکسیکو

جدول شماره‌دوم خلیج‌های امریکای شمالی (معلومات اضافی)

شماره	نام خلیج		موقعیت
۱	سنت لارنس	St. Lawrence	در شرق کانادا در ساحل اقیانوس اطلس
۲	هودسن	Hudson	در شرق کانادا در ساحل اقیانوس اطلس
۳	بافین	Baffin	در شمال‌شرق کانادا در ساحل اقیانوس اطلس
۴	اموندسن	Amundsen	در شمال کانادا در ساحل اقیانوس اطلس
۵	فوندی	Foundy	در سواحل اقیانوس اطلس در جنوب شرق کانادا

تمام آب‌هایی که سواحل در شمال‌شرق و شمال قارهٔ امریکا را احاطه کرده اند در طول سال حرارت آن‌ها کمتر می‌باشد و گاهی هم از مثبت ۱۰ درجهٔ سانتی گرید تجاوز نمی کند و بیشتر اوقات سال یخبسته می‌باشند. از این سبب آب سرد خلیج هودسن و آب گرم خلیج مکسیکو در اقلیم امریکای شمالی تأثیر مستقیم دارد.

سواحل اقیانوس آرام امریکای شمالی کمتر شکسته‌گی داشته؛ اما در سواحل شمال غربی این قاره جزایر خرد و بزرگ گسترش یافته که بیشتر شکسته اند.

خلیج‌های بزرگ این ساحه یکی هم خلیج کلفورنیا (California) است که در ساحل شرقی جزیره‌نمای کلفورنیا قرار داشته و دریای کلورادو در آن می‌ریزد. این خلیج طویل و باریک بوده، ساحهٔ فرورفته و شکسته را تشکیل می‌دهد.

از خلیج بزرگ دیگر این ساحهٔ خلیج الاسکا (Alaska) است که در شمال غرب قارهٔ امریکا موقعیت دارد. قابل یادآوری است که تمام خلیج‌های بزرگ و عمیق شرایط مناسبی را برای کشتی‌رانی وتأسیسات بندری فراهم می کند.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند و به مشورهٔ هم نقشهٔ سفید صفحه ۶۴ قارهٔ امریکا را کاپی کرده، خلیج‌های مهم قارهٔ امریکای شمالی را روی آن نشان دهند و سرگروه آن را به هم‌صنفان خود نشان بدهند.

سؤال‌ها

۱- از خلیج مکسیکو چه استفادهٔ اقتصادی صورت می گیرد؟
۲- در شرق امریکای شمالی کدام خلیج‌های بزرگ و کم‌عمق وجوددارد؟
۳- چرا خلیج‌های شمال امریکا قابل کشتی‌رانی نمی باشند؟
۴- خلیج‌های بزرگ ساحل غربی امریکای شمالی کدام‌ها اند؟

فعالیت خارج صنف

جدول داده شده را تکمیل کرده، در درس آیندهٔ جغرافیه آن را در صنف قرائت کنید.

شماره	نام خلیج	موقعیت	اهمیت اقتصادی
۱	مکسیکو	در سواحل جنوب‌شرق امریکای شمالی	
۲	سنت لارنس		قابل کشتی‌رانی می‌باشد.
۳	هودسن		
۴	الاسکا		
۵	کلفورنیا		

خلیج‌های امریکای جنوبی

نقشه از امریکای جنوبی

آیا همه خلیج‌های امریکای جنوبی برای استفادهٔ کشتی‌های بزرگ تجارتی مناسب اند؟

راجع به خلیج‌های امریکای جنوبی چه می‌دانید؟

در سواحل اقیانوس اطلس(اتلانتیک) امریکای جنوبی خلیج‌های بزرگی که بیشتر در خشکه پیشرفته باشند، وجود ندارند. تنها در بخش‌های جنوب‌شرقی در سواحل کشور ارجنتاین خلیج‌های نیمه‌دایروی به مشاهده می‌رسد. در مصب رود پارانا (Parana) سواحل وسیع و طولانی ریودولاپلاتا موقعیت دارد و در شمال آن خلیج کوچک سادومارکوس است که شرایط مناسب بندری را برای کشتی‌رانی فراهم کرده است.

مصب دریای آمازون نیز قابل کشتی‌رانی است.

در سواحل بحیرهٔ کارابین بزرگترین خلیج ونزویلا قرار دارد که اهمیت خاص تجارتی را دارا می‌باشد.

جدول شماره۳: سایر خلیج‌های امریکای جنوبی (معلومات اضافی)

شماره	نام خلیج	موقعیت
۱	سان ماتیاس (San Matias)	در شرق کشور ارجنتاین در ساحل اقیانوس اطلس
۲	بلانکا (Blanca)	در شرق کشور ارجنتاین درساحل اقیانوس اطلس
۳	سان جورج (San jorgs)	در شرق کشور ارجنتاین در ساحل اقیانوس اطلس
۴	گراند (Granda)	در شرق کشور ارجنتاین در ساحل اقیانوس اطلس

در سواحل بحرالکاهل (اقیانوس آرام) شمال‌غرب قارهٔ امریکای جنوبی و جنوبی کشور پانامه خلیج بزرگ پانامه واقع است، که شرایط مناسب را برای حمل و نقل کشتی‌ها از طریق کانال پانامه مساعد ساخته است؛ همچنین در جنوب خط استوا بزرگترین خلیج این ساحه در کشور اکوادور به نام گوایاکیل (Guayaquil) معروف می‌باشد که بزرگترین بندر گوایاکیل نیز در همین جا تأسیس شده و در جنوب آن الی عرض‌البلد ۳۰ درجه سواحل آن شکستگی ندارد و ارتفاع ساحل آن هم زیاد است که برای لنگراندازی مساعد نمی‌باشد؛ اما انتهای جنوبی سواحل اقیانوس آرام در کشور چیلی شکسته‌گی زیاد داشته، خلیج‌های آن مارپیچ و کم‌عرض‌اند؛ مانند خلیج بزرگ کورکوادو (Corcovado) و خلیج دی پناس (De penas) که این خلیج‌های وسیع و عمیق شرایط مناسب را برای تأسیسات بندرگاه‌های تجارتی بحری مساعد می‌سازند. بسیاری از کشورها با وجود این که ساحل‌های وسیع بحری دارند؛ اما به علت نداشتن خلیج‌ها و یا وجود خلیج‌های نامساعد و کم‌عمق برای کشتی‌رانی مناسب نیست.

گوشهٔ از خلیج‌ها در امریکای جنوبی

فعالیت داخل صنف

شاگردان در چند گروه تنظیم شوند و نقشهٔ سفید صفحهٔ ۶۴ را کاپی کرده و در آن نام خلیج‌های بزرگ را در جاهای معین آن بنویسند.

الف) خلیج‌های شمالی امریکای جنوبی ب) خلیج‌های سواحل اقیانوس اطلس ج) خلیج‌های سواحل اقیانوس آرام

سؤال‌ها

جملات زیر راتکمیل کنید.

۱- درسواحل خلیج ....کشور اکوادور بزرگترین بندر تجارتی تأسیس گردیده است.

۲- بزرگترین خلیج کشور چیلی .... می‌باشد.

مختصر جواب دهید

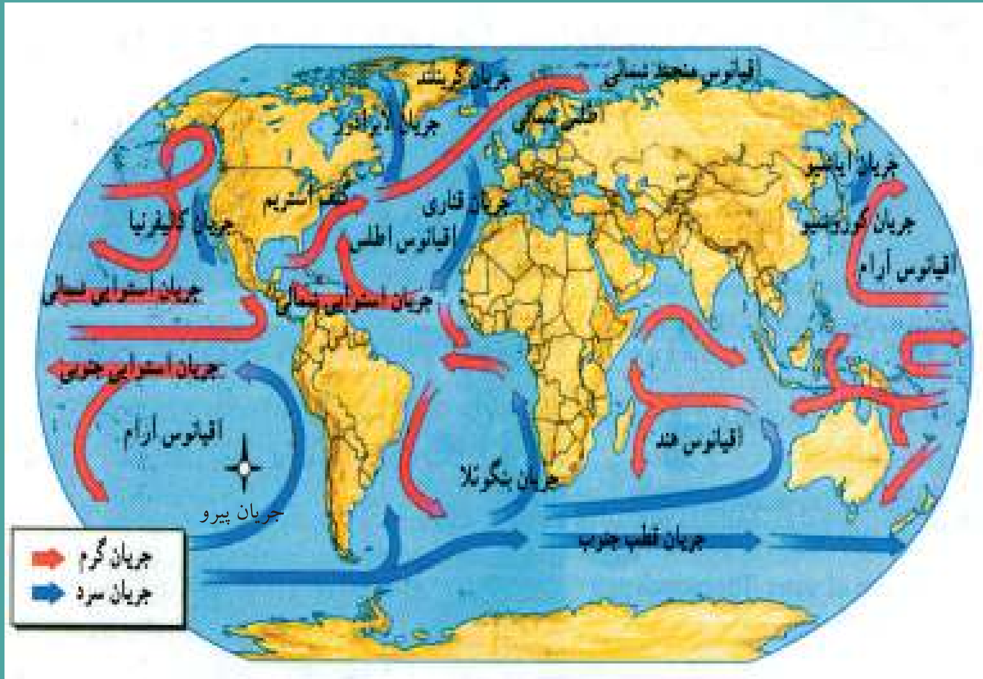
۱-کدام سواحل به صورت طبیعی قابل ساختن بندرگاه‌ها نیستند؟

۲- به نظر شما از خلیج‌ها چه استفادهٔ اقتصادی صورت گرفته می‌تواند؟

فعالیت خارج از صنف

خلیج‌های سواحل اقیانوس آرام را با اقیانوس اطلس از نظر احداث بنادر وکشتی‌رانی مقایسه کنید.

راجع به اقلیم قارهٔ امریکا چه می‌دانید؟

جریان اقیانوسی آب گرم و سرد جهان

کدام براعظم جهان تمام انواع اقلیم‌ها و نباتات جهان را دارا است؟

براعظم امریکا بر خلاف براعظم‌های دیگر جهان در دو نیم کرهٔ شمالی وجنوبی موقعیت دارد؛ بنابراین دارای تمام انواع اقلیم و نباتات جهان است. به نقشهٔ صفحهٔ (۷۸) نگاه کنید.

امریکای شمالی دارای کدام مناطق اقلیمی می‌باشد؟

امریکای شمالی بین ۷ و ۸۳ درجهٔ عرض البلد شمالی موقعیت دارد. به این ترتیب، از شمال به جنوب تمام کمربندهای اقلیمی به استثنای استوایی را قطع می کند، طوری که بزرگترین بخش این قاره در کمربند اقلیمی قطبی معتدله و کمتر در تحت استوایی (امریکای مرکزی) قرار دارد. این موقعیت سبب اختلاف در گرم شدن قسمت‌های شمالی و جنوبی امریکای شمالی می گردد.

در شرق امریکای شمالی کوه‌های مرتفع وجود ندارد. از این رو برای داخل شدن کتله های مرطوب شرقی از بحر اتلانتیک (اقیانوس اطلس) مساعد است؛ اما کوه‌های راکی در غرب مانع جریان کتله‌های هوای مرطوب از جانب بحر آرام می گردد.

موجودیت دشت‌ها بین بحر منجمد شمالی و خلیج گرم مکسیکو از شمال به جنوب شرایط تبادلهٔ کتله های هوایی را در میان عرض‌البلدهای قطبی و استوایی در تمام فصل‌های سال مساعد

ساخته است.

در بحر اتلانتیک تفاوت حرارت بین بخش‌های شمالی و جنوبی آن به مشاهده می‌رسد؛ یعنی جریان گرم گلف‌ستریم سواحل جنوب‌شرقی امریکای شمالی را گرم می‌سازد و جریان سرد لابرادور قسمت‌های شرقی کانادا را سرد می‌کند. در غرب امریکای شمالی جریان گرم کوروشیوی اقیانوس آرام به طرف شمال و جریان سرد کلفورنیا به طرف جنوب تغییرات حرارتی را در طول سال به وجود می‌آورد.

مرطوب‌ترین مناطق امریکای شمالی سواحل اتلانتیک در شرق و بحر آرام در غرب است و خشک‌ترین مناطق آن در نواحی مرکزی کوه‌های راکی می‌باشد که مقدار بارنده‌گی آن بسیار کم است. در شمال امریکای شمالی منطقهٔ سرد تندرا، در جنوب آن منطقهٔ معتدله و در جنوب منطقهٔ معتدله سب تروپیک می‌باشد.

امریکای جنوبی دارای کدام مناطق اقلیمی است ؟

امریکای جنوبی بین عرض‌البلدهای ۱۲ درجهٔ شمالی و ۵۶ درجهٔ جنوبی واقع شده و قسمت اعظم آن در منطقهٔ گرم قرار دارد؛ یعنی حصهٔ بیشتر خاک آن در سرزمین استوایی یا حاره بین خط سرطان و جدی واقع شده، تنها یک قسمت جنوبی این قاره در منطقهٔ معتدله قرار دارد.

عوارض طبیعی کوه‌های اندیز در قسمت غربی و همواری‌های وسیع در قسمت شرقی بالای اقلیم امریکای جنوبی تأثیر بارز دارند. کوه‌های اندیز مانع عبور هوای مرطوب به سوی شرق می‌شوند.

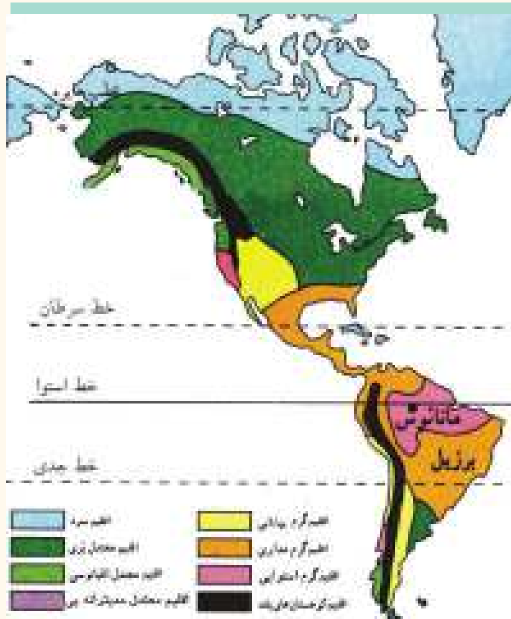
تصویر از منطقهٔ تحت استوایی

از سواحل شرقی این قاره تقریباً در نزدیکی خط استوا جریان آب گرم استوایی عبور می کند که به جریان گرم شمال‌غربی و جنوب‌غربی برازیلی (Brazilian stream) تقسیم می‌شود و باعث ازدیاد درجه حرارت زمستانی در حدود ۳ درجهٔ سانتی‌گرید در سواحل امریکای جنوبی می گردد.

جریان آب سرد پیرو (Peru stream) در طول سواحل غربی امریکای جنوبی از جنوب به شمال تا خط استوا حرکت می‌کند و هوای ساحلی را کاهش داده، حتی در مدار استوا درجهٔ حرارت را چهار درجه تنزیل می‌دهد. شاخهٔ دیگر این جریان سواحل جنوب‌شرقی امریکای جنوبی را نیز سرد می‌سازد.

تصویر از منطقهٔ معتدله

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌های پنج‌نفری تقسیم شوند و هر گروه نقشهٔ اقلیمی براعظم امریکا را با راهنمای آن که هر منطقهٔ اقلیمی در آن به رنگ مخصوص مشخص گردیده به طوردقیق از نظر بگذرانند و به یکی از خصوصیات اقلیمی جواب تهیه کرده ،در صنف ارائه کنند.

۱- اقلیم سرد ۲- اقلیم معتدل
۳- اقلیم سب تروپیک ۴- اقلیم تندرا

سؤال‌ها

جمله‌های صحیح را با حرف (ص) وغلط را با حرف (غ) نشانی کنید.

۱- براعظم امریکا در دو نیم کرهٔ شمالی و جنوبی واقع شده است. ( )

۲- قسمت اعظم خاک امریکای شمالی در منطقهٔ گرم و استوایی واقع شده است.( )

مختصر جواب دهید.

۱- کدام جریانات بحری بر اقلیم براعظم امریکا تأثیر می گذارند؟

۲- کدام کوه‌ها مانع نفوذ رطوبت اقیانوس آرام به داخل براعظم امریکا می‌شوند؟

فعالیت خارج از صنف

نقشهٔ سفید براعظم امریکا را طبق نقشهٔ داده شدهٔ اقلیمی رنگ‌آمیزی کنید.

راجع به جغرافیای سیاسی امریکا چه می‌دانید؟

نقشهٔ سیاسی امریکا

در قارهٔ امریکا چند کشور مستقل وجود دارد؟

قارهٔ امریکا با مساحت ۴۲٫۳ میلیون کیلومتر مربع در نیم‌کرهٔ شمالی و جنوبی موقعیت دارد.این قاره شامل ۵۱ واحد سیاسی می‌باشد که از آن جمله ۳۵ واحد آن کشورهای مستقل و متباقی تا هنوز تحت کنترُل کشورهای خارجی قرار دارند. در امریکای شمالی که به نام انگلوساکسون نیز یاد می‌شود، دو کشور ایالات متحدهٔ امریکا (اتازونی) وکانادا موقعیت دارند. کشور ایالات متحدهٔ امریکا از نظر مساحت (۹۳۶۳۰۰۰کیلو متر مربع) چهارمین کشور جهان است که از پنجاه ایالت تشکیل شده و به این سبب در پرچم رسمی شان ۵۰ ستاره موجود است، نوع حکومت آن فدرالی و رئیس جمهور آن برای مدت چهار سال انتخاب می‌شود.

کشور کانادا ((۹۹۷۰۶۱۰ کیلومتر مربع مساحت)) بعد از روسیه وسیع ترین کشور جهان است. این مملکت از ۱۰ ایالت تشکیل شده و تا هنوز گورنرجنرال آن که حیثیت تشریفاتی دارد از طرف ملکهٔ انگلستان معرفی می‌شود که از جملهٔ کشورهای مشترک‌المنافع انگلستان

به شمار می‌رود.

کشورهای هشت‌گانهٔ امریکای مرکزی به شمول امریکای جنوبی به نام امریکای لاتین یاد می‌شوند که مهمترین وجه مشترک آن‌ها زبان لاتینی(در اکثر کشورها زبان رسمی اسپانیوی و در برازیل، پرتگالی است) می‌باشد. وسیع‌ترین کشور آن برازیل می‌باشد که دارای ۸۵۴۷۴۰۴کیلومتر مربع مساحت بوده و پایتخت آن شهر برازیلیا است وکوچکترین کشور آن ترینیداد وتوباگو می‌باشد. مهمترین شهر آن بوئنس ایرس در ارجنتاین است که به نام پاریس امریکا نیز مشهور است وکم‌نفوس‌ترین کشور آن کشور تحت استعمار به‌نام فارکلند است که ۲۰۰۰ نفوس دارد.

از جملهٔ کشورهای امریکایی شش‌کشورآن دارای نوع حکومت فدرالی، ۱۹ کشور آن جمهوری و۱۰ کشور متباقی آن مستعمرات سابق انگلستان بوده که حالا استقلال آن‌ها به رسمیت شناخته شده است؛ اما تا به حال گورنرجنرال آن‌ها از طرف ملکهٔ انگلستان تعیین می‌شود و جزء کشورهای مشترک‌المنافع انگلستان به شمار می‌روند.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند و با توجه به اطلاعات قبلی در مورد نظام حکومتی کشورهای امریکا با هم بحث کرده، نتیجه را به صنف ارائه کنند.

سؤال‌ها

۱) با توجه به نقشهٔ تقسیمات سیاسی قارهٔ امریکا به سؤالات ذیل جواب دهید.

الف) نام دو کشور امریکای شمالی را بگویید.

ب) نام یک کشور امریکای مرکزی را بگویید.

ج) نام سه کشور امریکای جنوبی را بگویید.

۲) مهمترین وجه مشترک کشورهای امریکای جنوبی چیست؟

۳)کشور ایالات متحدهٔ امریکا (اتازونی) از چند ایالت تشکیل شده و نوع حکومت آن چگونه است؟

فعالیت خارج از صنف

شاگردان راجع به یکی از کشورهای قارهٔ امریکا مطلبی تهیه کرده و در درس آینده جغرافیه به صنف ارائه کنند.

در مورد جغرافیای بشری قارهٔ امریکا چه می‌دانید؟

به نقشهٔ مقابل که پراکنده‌گی نژادها را در قارهٔ امریکا نشان می‌دهد، دقت کنید.
کدام نژادها در امریکا سکونت دارند؟

نژاد و زبان

مردم قارهٔ امریکا از نژادها و شاخه‌های گوناگون تشکیل شده اند و مهمترین آن‌ها عبارت اند از:

۱- بومیان یا سرخ‌پوستان

ساکنان اصلی و قدیمی امریکا را تشکیل می‌دهند که در ایالات متحدهٔ امریکا و کانادا زنده‌گی می‌کنند و به آن ها هندی‌ها (Indian) نیز می‌گویند؛ پس از کشف امریکا و با ورود سفیدپوستان اروپایی به این قاره که در جستجو و تصرف زمین‌های سرخ‌پوستان بودند جنگ‌های متعدد بین بومیان و اروپاییان رخ داده که به سبب آن امروز عدهٔ کمی از آن‌ها باقی مانده اند.

شغل این مردمان زراعت و شکار حیوانات بوده و از ریشهٔ درختان نیز تغذیه می‌کردند. سرخ‌پوستان را از نژاد زردپوستان نیز می‌دانند که در گذشته‌ها از قارهٔ آسیا از طریق آبنای بیرنگ به قارهٔ امریکا مهاجرت کرده اند.

۲- سفیدپوستان

از قرن شانزدهم میلادی به بعد به‌تدریج مهاجران سفیدپوست اروپایی به امریکا آمدند و در آنجا زنده‌گی کردند و روز به روز به تعداد آن‌ها افزوده شد. امروز عدهٔ زیادی از مردم قارهٔ امریکا دو رگه استند که از اختلاط نژاد و ملیت‌های گوناگون به وجود آمده اند.

۳- سیاه‌پوستان

سیاه‌پوستان امریکایی در واقع فرزندان و نواسه‌های برده‌گان افریقایی استند که در دوران استعمار به وسیلهٔ سفیدپوستان اروپایی برای کار در مزارع زراعتی و معادن به اجبار به این قاره آورده شدند. امروز عدهٔ زیادی از سیاه‌پوستان در امریکای شمالی، مرکزی و جنوبی زنده گی می کنند.

در ایالات متحده امریکا سیاه پوستان بیشتر در جنوب‌شرقی این کشور و نیز در شهرهای بزرگی؛ چون شیکاگو و نیویارک زنده‌گی دارند و شرایط زنده‌گی آنان از نظر اقتصادی و اجتماعی در مقایسه با سفیدپوستان نامناسب است.

اسکان نژادها در قارهٔ امریکا

آیا می‌دانید فرهنگ‌ها و زبان‌های رایج در قارهٔ امریکا کدام‌ها اند؟

الف- امریکای شمالی

در امریکای شمالی؛ یعنی در ایالات متحدهٔ امریکا و کانادا، انگلیسی‌ها در اثر مهاجرت و سکونت در اوایل قرن هفده و اواخر قرن هژده یک نوع فرهنگ انگلیسی را برقرار کردند که هنوز هم باقی است و مردم کانادا به زبان‌های انگلیسی و فرانسوی و مردم ایالات متحدهٔامریکا به زبان انگلیسی تکلم می کنند.

امریکای لاتین

قسمتی امریکای مرکزی و امریکای جنوبی در مجموع به امریکای لاتین معروف است. نام این منطقه و هم روش زنده گی آنان نماینده گی از فرهنگ اروپایی لاتین، یعنی اسپانیا و پرتگال که زبان اسپانیوی زبان رایج ۱۸ جمهوری از ۲۰ جمهوری این منطقه می‌باشد. مردم برازیل به زبان پرتگالی و مردم هایتی به زبان فرانسوی تکلم می کنند.

چهره سفید پوست

چهرهٔ سیاه پوست

تصویری از مردم سرخپوست

فعالیت داخل صنف

شاگردان در گروه‌ها روی مطالب زیر با هم مباحثه کنند.

– امریکای لاتین به کدام بخشی از قارهٔ امریکا گفته می‌شود و چرا؟

– منشأ اصلی سیاه‌پوستانی که امروز در قارهٔ امریکا سکونت دارند، از کجاست؟

سؤال‌ها

جواب صحیح را انتخاب کنید.

۱– فرهنگ انگلوساکسون در کدام یک از کشورهای زیر وجود دارد؟

الف) کانادا

ب) برازیل

ج) ارجنتاین

د) مکسیکو

۲– جملهٔ زیر را تکمیل کنید.

در امریکای جنوبی فرهنگ .... رایج می‌باشد.

۳–آیا سیاه‌پوستان ایالات متحدهٔامریکا شرایط اقتصادی و اجتماعی مناسبی دارند؟

در مورد نفوس و مذهب امریکا چه می‌دانید؟

نقشهٔ توزیع جغرافیایی نفوس قارهٔ امریکا

پرنفوس‌ترین شهرهای قارهٔ امریکا کدام‌ها اند؟

به نقشهٔ توزیع جغرافیایی نفوس در قارهٔ امریکا دقت کنید که تراکم نفوس در امریکا را نشان می‌دهد.

امروزه بخش زیادی از نفوس قارهٔ امریکا را مهاجرین دو قاره؛ یعنی اروپا و افریقا که در شهرهای بزرگ مسکن‌گزین شده اند تشکیل می‌دهند.

تصویری از نیویارک

پرنفوس‌ترین مناطق این قارهٔ، امریکای شمالی و مرکزی بوده که در سال ۲۰۰۰م. بیش از ۴۸۰ میلیون نفر نفوس داشت و در امریکای جنوبی به بیش از ۳۴۶ میلیون نفر سکونت داشت. در مجموع نفوس قارهٔ امریکا ۸۲۷ میلیون نفر بود.

پرجمعیت‌ترین شهر در امریکای شمالی و مرکزی بندر نیویارك است که نفوس آن در سال ۲۰۰۵م. به ۵، ۱۸ میلیون نفر می‌رسید و در

امریکای جنوبی شهر بوئنوس آیرس پایتخت ارجنتاین از شهرهای پرنفوس به شمار می‌رود که در سال ۲۰۰۵ م نفوس آن به ۱۳،۳ میلیون نفر می‌رسید. این شهر از پرنفوس‌ترین شهرهای امریکای جنوبی است و همچنین نفوس شهر ساو پائولو در برازیل در سال ۲۰۰۵ م. به ۱۸،۳ میلیون نفر می‌رسید. باید یادآور شد که رشد نفوس در امریکای لاتین بیشتر از امریکای شمالی است.

مردم امریکای شمالی، به جز مکسیکو اکثراً از پیروان مذهب پروتستانت می‌باشند و بقیۀمردم قارۀ امریکا پیرو مذهب کاتولیک اند که میراثی از اروپای جنوبی یا مدیترانه‌یی است. پیروان مذهب کاتولیک در امریکای لاتین سکونت دارند و پیروان سایر ادیان نظیر اسلام و یهودیت نیز در قارۀ امریکا مسکون اند.

تصویری از سائو پائولو

فعالیت داخل صنف

با توجه به نقشۀ توزیع جغرافیای نفوس در امریکا، شهرهای پرجمعیت این قاره را در نقشۀ سفید مشخص کنید.

سؤال‌ها

۱- در کدام شهر امریکا سیاه‌پوستان بیشتر زنده‌گی می‌کنند؟
۲- رشد نفوس در امریکای شمالی بیشتر است یا در امریکای جنوبی و مرکزی؟
۳- مذهب پروتستان بیشتر در کدام بخش‌های این قاره رایج است؟ نام ببرید.

درس بیست و نهم

در مورد جغرافیای اقتصادی امریکا چه می‌دانید؟

چه عواملی موجب پیشرفت اقتصادی امریکای شمالی شده اند؟

امریکای شمالی

خلیج مکسیکو

در شرایط حاضر دو کشور امریکای شمالی (ایالات متحدهٔ امریکا و کانادا) به دلایل مختلف از پیشرفته‌ترین ممالک جهان به شمار می‌روند؛ به طور مثال:

امریکای شمالی دارای معادن زیرزمینی فراوان، منابع سرشارطبیعی، زمین‌های وسیع، دریاهای پرآب و تنوع آب و هوا می‌باشد.

پس از کشف براعظم امریکا، اروپاییان به این قاره مهاجرت کردند. آن‌ها سرمایه‌های خود را با خود آورده بودند. و مهارت‌ها و استعدادهای خود را به‌کار انداختند و در مدت چند قرن تمدن جدیدی را به وجود آوردند.

عوامل دیگری نیز در توسعهٔ اقتصادی امریکای شمالی تأثیر داشته اند؛ مثال: در جنگ جهانی دوم صنایع کشورهای اروپایی اغلب ویران شد؛ ولی ایالات متحدهٔ امریکا به دلیل دور بودن از منطقهٔ جنگ آسیب ندید و توانست از رقیبان خود پیشی گیرد.

امریکای شمالی با جذب متخصصین و دانشمندان سایر کشورها توانسته است اقتصاد پیشرفته یی داشته باشد.

زراعت و مالداری

امریکای شمالی منابع سرشار و وسیع طبیعی دارد که این امر باعث پیشرفت زراعت و مالداری در این منطقه شده است. در زمین‌های حاصل‌خیز، گندم و جواری به پیمانهٔ زیاد زرع می‌شود.

نقشهٔ اقتصادی امریکای شمالی

فعالیت‌های زراعتی با استفاده از روش‌های علمی به نحو احسن انجام می‌گیرد. مالداری در نقاط مختلف امریکا از جمله کانادا و ایالات متحدهٔ امریکا از اهمیت ویژیی برخوردار است و پرورش گله‌های عظیم گاو، گوسفند و بز و تربیت اسپ در این کشورها صورت می‌گیرد.

معادن وصنایع

چاه‌های نفت، معادن زغال سنگ و آهن در سراسر قارهٔ امریکای شمالی یافت می‌شوند؛ همچنین طلا، نقره ، مس، نیکل(Nickel) و بسیاری فلزات دیگر از معادن مهم این قاره می‌باشد.

کارخانه‌های تولیدات صنعتی ایالات متحدهٔ امریکا بیشتر در شهرهای بزرگ، مانند: نیویارک و مناطق اطراف جهیل‌های پنج‌گانه قرار دارند.

تصویری از صنایع

ذوب فلزات، صنایع سنگین، تهیۀ فولاد، ساخت ماشین‌های زراعتی، راه‌سازی، تولیدات اسلحه، موترسازی، کشتی‌سازی، ساخت طیارات و بالآخره صنایع کیمیاوی، صنایع تصفیۀ نفت و ... از صنایع مهم و قابل ذکر امریکای شمالی به حساب می‌آیند.

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند و هر گروه با توجه به جدول زیر عوامل طبیعی و بشریی را که موجب پیشرفت کشورهای امریکای شمالی شده اند در دو ستون داده شده واضح سازند.

عوامل طبیعی	عوامل بشری
زمین‌های وسیع حاصل‌خیز	دور بودن از منطقۀ جنگ ....

سؤال‌ها

۱- چند محصول مهم زراعتی امریکای شمالی را نام ببرید.
۲- مهمترین صنایع ایالات متحدۀ امریکا را چه چیزها تشکیل می‌دهند؟ بیان دارید.
۳- معادن مهم امریکای شمالی را نام ببرید.
۴- در مورد صنایع امریکای شمالی معلومات دهید.

فعالیت خارج از صنف

با استفاده از نقشۀ سفید و بدون نوشته، شهرهای صنعتی امریکای شمالی را در جاهای آن مشخص کنید و در ساعت درسی آیندۀ جغرافیه در صنف ارائه کنید.

درس سی‌ام

امریکای لاتین

مزرعه یی در امریکای لاتین

اقتصاد امریکای لاتین از کدام منابع به دست می‌آید؟

کشورهای امریکای لاتین؛ مانند دو کشور ایالات متحدهٔ امریکا وکانادا پیشرفته نیستند.

تصویر کشت ککاو

زراعت

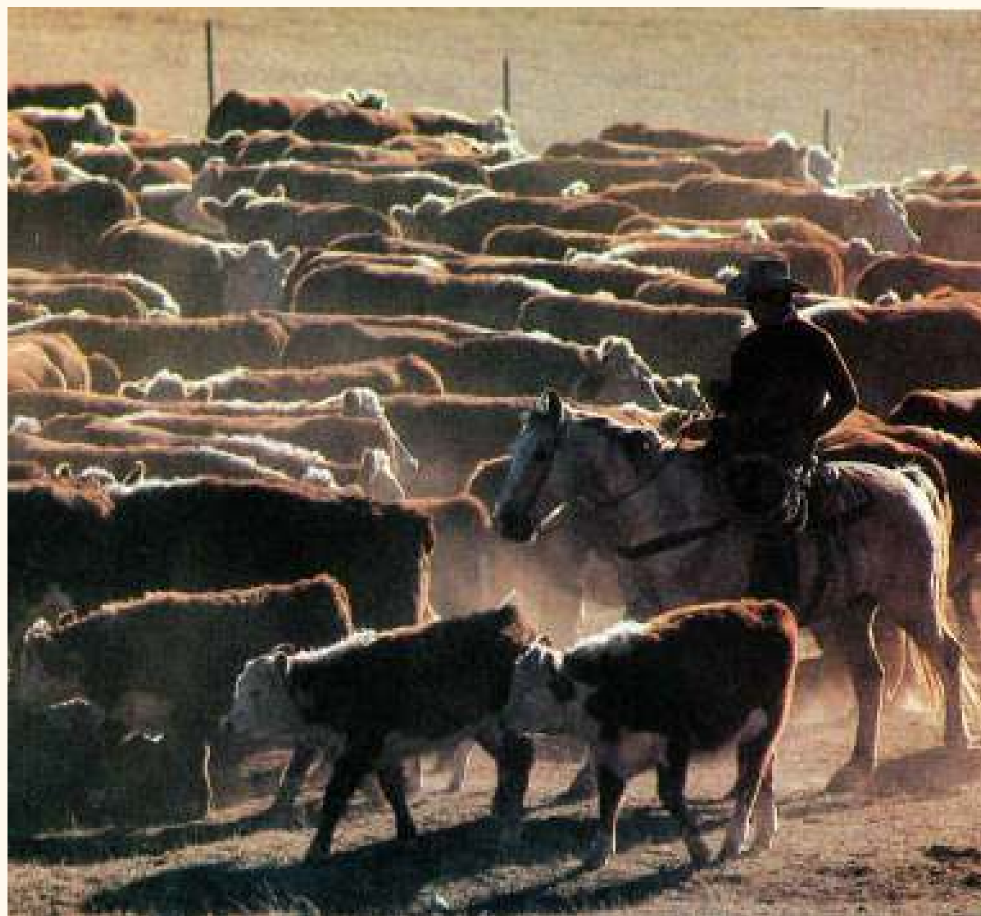
با تحولاتی که از اوایل قرن بیستم در زمینهٔ زراعت به وجود آمد امریکای لاتین توانست مقام مهمی را در اقتصاد زراعتی دنیا برای خود کسب کند، طوری‌که امروز از عمده‌ترین محصولات کشورهای امریکای جنوبی می‌توان از پنبه، نیشکر، کاکاو، قهوه، کیله و رابر نام برد. علاوه بر این‌ها غلات؛ به خصوص گندم وجواری نیز در بعضی از کشورهای این منطقه به میزان فراوان کشت می‌شوند.

کشور ارجنتاین از مراکز مهم تولید گندم و جواری به شمار می‌رود و برازیل مهمترین صادرکنندهٔ قهوهٔ دنیا است؛ همچنین رابر خام جنگل‌های آمازون از منابع مهم و ثروت این قاره به حساب آید. کشت کیله، قهوه، کاکاو، نیشکر، انواع مرکبات و آناناس در جزایر کارابین و کشورهای امریکای مرکزی و بالآخره محصولآت رابر، لبلبو، قند، کتان و بهر ه‌برداری از جنگلات در نقاط جنگلی در سراسر این قاره قابل توجه است.

مالداری

مالداری در نقاط مختلف امریکای جنوبی، از جمله برازیل و ارجنتاین از اهمیت خاصی برخوردار است. در این کشورها به سبب وجود دشت‌های وسیع و سرسبز گله‌داری و مالداری؛ به خصوص پرورش گاو رواج بیشتری دارد؛ چنانچه در سال‌های اخیر وسایل مجهز برای نگهداری و کنسرو گوشت تهیه گردیده که این امر باعث رشد بیشتر مالداری شده است.

مالداری

معادن و صنایع

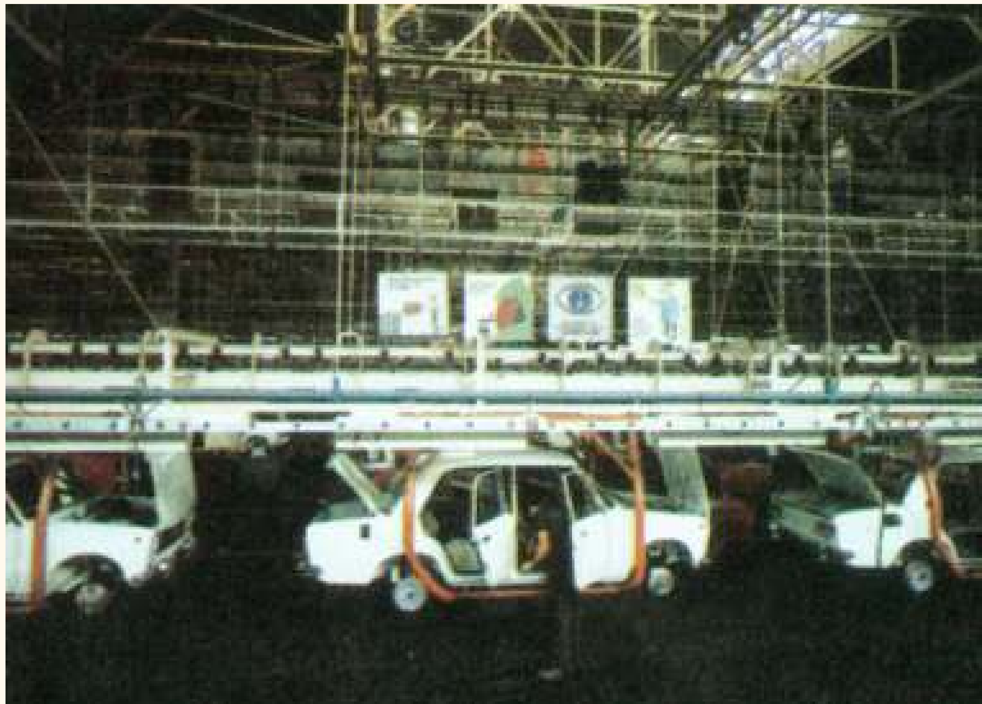
امریکای جنوبی از نظر منابع طبیعی قاره‌یی ثروتمند است. در این قاره معادن نفت، طلا، مس، نقره و آهن وجود دارد و این منطقه از لحاظ داشتن منابع نفتی نیز مورد توجه است.

یکی از عواملی که پرتگالی‌ها و اسپانیوی‌ها را برای اشغال این قاره جلب کرد، فلزات قیمتی؛ مانند: طلا و نقره بود که بیشتر معادن نقره در مکسیکو و بوکسیت در جامیکا- که برای تولید المونیم به کار می‌رود- می‌باشند. صنعت نفت و انواع معادن، ذوب فلزات و معادن مهم مس در چیلی نیز قابل ذکر اند. در امریکای جنوبی توسعهٔ صنایع مراحل اولیه را طی می‌کند.

تصفیهٔ نفت

تصویری از کار خانه ها

فعالیت داخل صنف

شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند و هر گروه اقتصاد امریکای شمالی و امریکای جنوبی را از نظر زراعت، مالداری، معادن وصنایع مقایسه کنند و نتیجه را به تمام هم‌صنفان ارائه کنند.

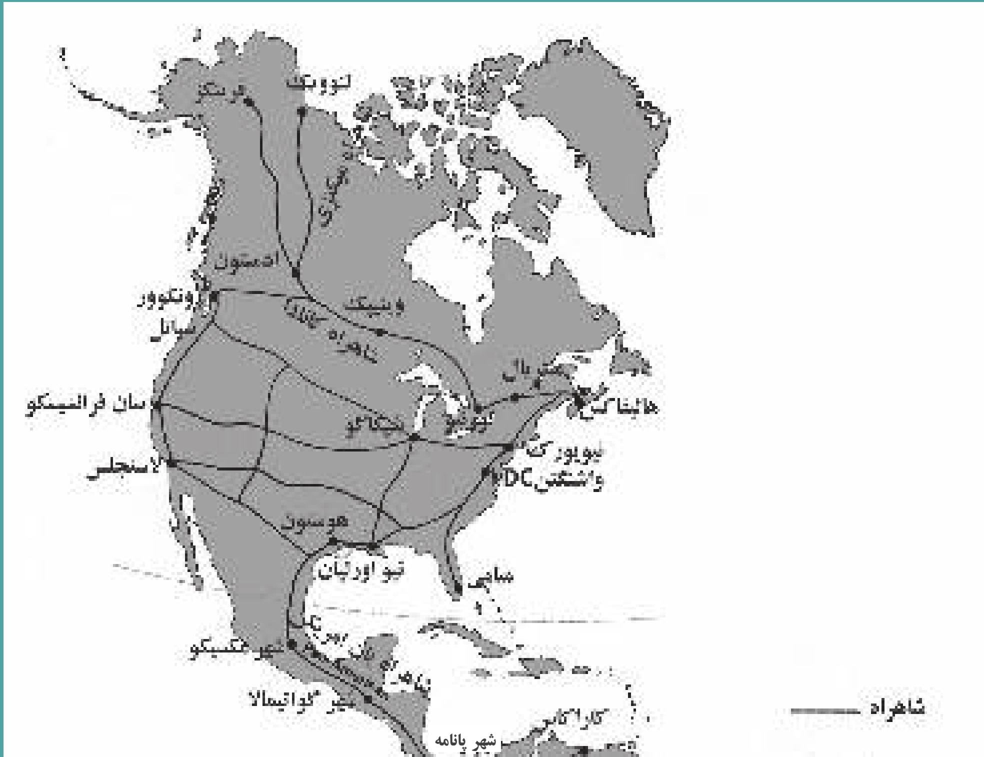
سؤال‌ها

۱- اقتصاد امریکای جنوبی بیشتر متکی بر چه است؟
۲- مهمترین محصولات صادراتی امریکای جنوبی کدام‌ها اند؟
۳- دلایل توسعهٔ گله‌داری و مالداری در کشورهای امریکای لاتین را بنویسید.
۴- مهمترین معادن امریکای جنوبی را نام ببرید.

فعالیت خارج از صنف

با مراجعه به کتابخانهٔ مکتب و یا منابع دیگر، مطلبی در مورد مهاجرت پرتگالی‌ها و اسپانیوی‌ها به امریکای لاتین در چند سطر بنویسید و در ساعت آیندهٔ درسی جغرافیه در صنف ارائه کنید.

راجع به جغرافیای مواصلاتی امریکا چه می‌دانید؟

شاهراه‌های مهم امریکای شمالی

به نظر شما اهمیت راه‌های مواصلاتی امریکای شمالی در چیست؟

جغرافیای مواصلاتی عبارت از مطالعهٔ ارتباطات بین محلات، شهرها و بندرگاه‌های مهم تجارتی می‌باشد، که در این مسیر امتعهٔ تجارتی(واردات و صادرات) حمل و نقل افراد و اشخاص صورت می گیرد که انواع مختلف دارد.

راه‌های مواصلاتی امریکا را می‌توان تحت دو عنوان جداگانه مطالعه کرد:

امریکای شمالی

الف) مواصلات زمینی

امریکای شمالی دارای شبکه‌های متراکم، شاهراه‌ها و راه‌های آهن است، که همهٔ شهرها، مراکز استخراج معادن، مراکز صنعتی و مصرفی و بنادر کشورها را با هم مرتبط ساخته اند؛ یعنی خطوط آهن و شاهراه‌های کشورهای امریکای شمالی هم بین خود و هم با کشورهای ساحلی بحرالکاهل امریکای مرکزی وصل گردیده، که با استفاده از آن‌ها می‌توان به همهٔ این کشورها سفر نمود و روابط تجارتی قایم کرد.

شاهراه

ب) مواصلات آبی

موقعیت مناسب جغرافیایی امریکای شمالی در بین بحر اتلانتیک و بحرالکاهل و بریده‌گی‌های مناسب ساحلی باعث آن شده تا تأسیسات و بندرگاه‌ها، تجارت و صنعت کشتی‌رانی در این مناطق ارتقا یابد و با بیش از صد کشور ساحلی جهان از طریق آن تجارت کنند؛ همچنین با استفاده از راه‌های آبی و دریایی نیز می‌توان در داخل کشور و از طریق آن به راه‌های بین المللی راه یافت.

ج: مواصلات هوایی

تصویر میدان هوایی

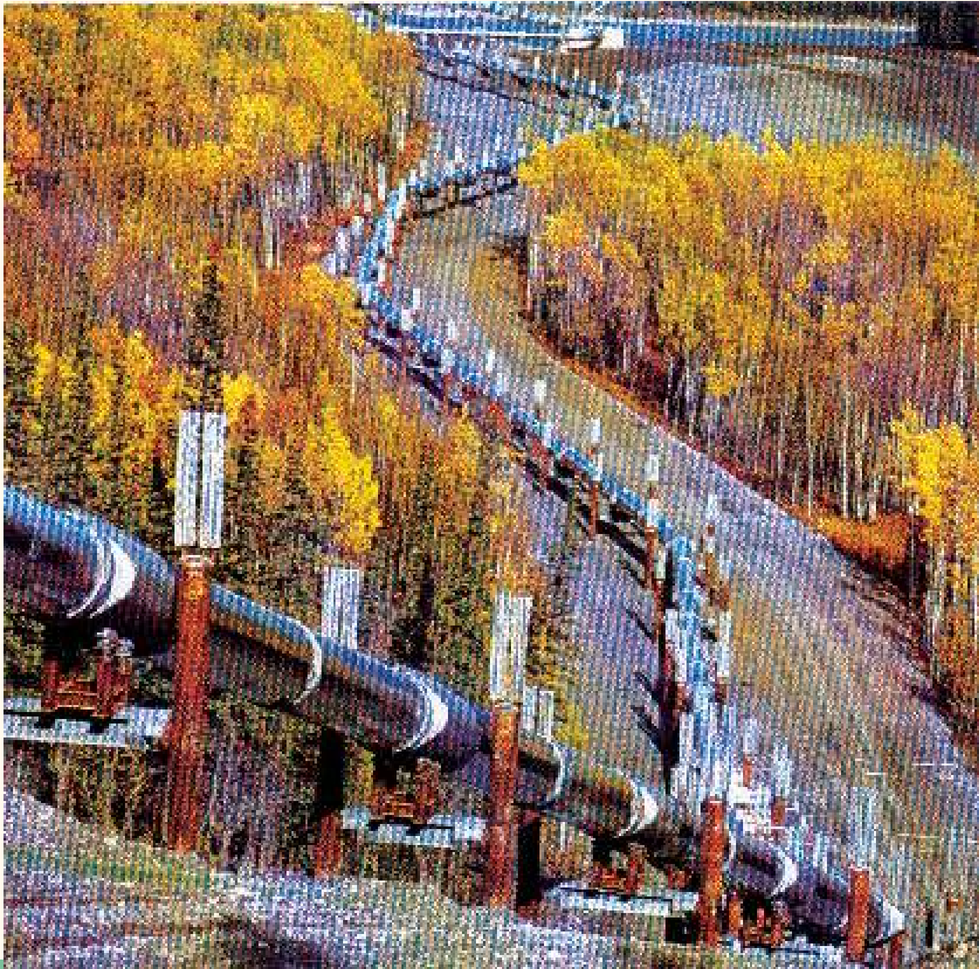
این ترانسپورت به طور معمول برای فاصله‌های دور غرض انتقال مسافرین و اموالی که وزن آن‌ها کم و ارزش آن‌ها بیشتر باشد، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بزرگترین کمپنی‌های ترانسپورت هوایی ایالات متحدهٔ امریکا وکانادا با داشتن تعداد زیادی از طیارات خرد و بزرگ خود در داخل و خارج کشور در عرصهٔ ترانسپورتی فعالیت دارند.

حمل و نقل توسط پایپ‌لین

توسط پایپ‌لین بیش‌تر حمل و نقل مایعات، بدون ضایعات و با سرعت زیاد به مراکز مصرفی صورت می‌گیرد. این حمل و نقل بیشتر در کشورهای امریکای شمالی انکشاف کرده و برای انتقال نفت،گاز و آب استفاده می‌شود.

لوله‌های گاز

پایپ‌لین تکزاس- نیویارک طولانی‌ترین ومهمترین پایپ‌لین گاز ایالات متحدهٔ امریکا می‌باشد. در کانادا نیز از ایالت البرتا (در غرب کانادا) و نواحی مجاور آن، نفت و گاز توسط پایپ‌لین به نواحی مستهلك آن انتقال می‌یابد.

فعالیت داخل صنف

شاگردان در گروه‌های دونفری پهلوی هم تنظیم شوند و با استفاده از نقشهٔ داده‌شده با هم مشوره کنند، که شهر صنعتی و تجارتی شیکاگو(در ساحل جنوب‌غرب جهیل مشیگان ایالات متحده امریکا) توسط خطوط آهن و شاهراه‌ها به کدام بنادر و کشورهای همجوار وصل گردیده است؛ بعد نتیجهٔ کار خویش را به هم سایر صنفان خود ارائه کنند.

سؤال‌ها

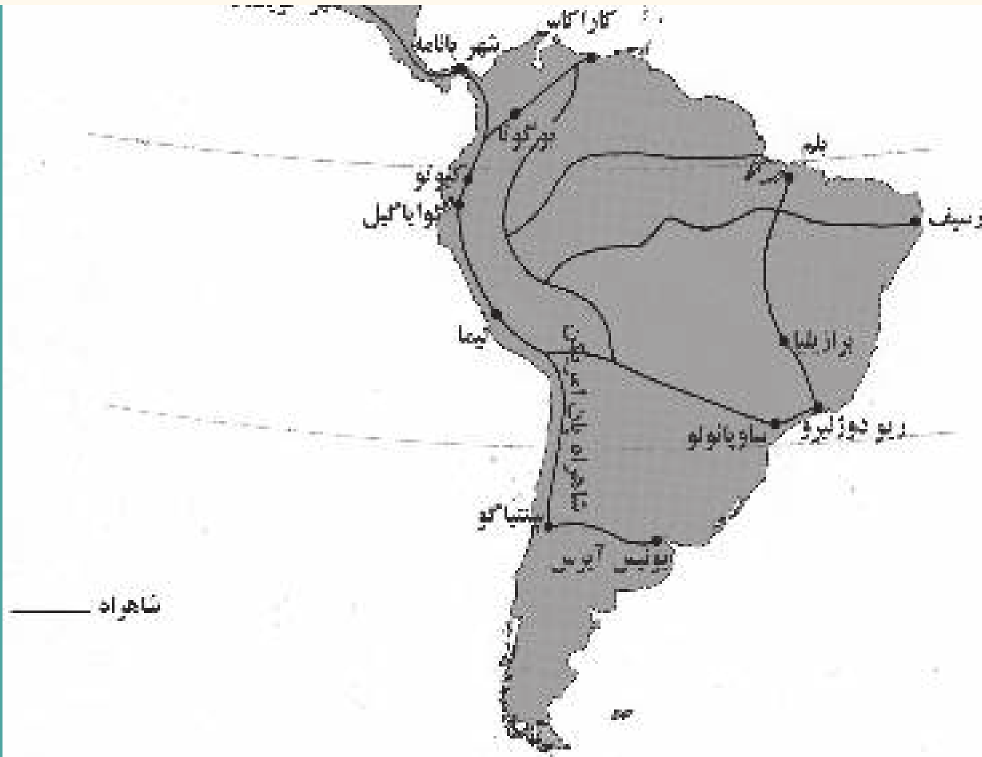
۱- جغرافیهٔ مواصلاتی را تعریف کنید.
۲- خطوط آهن ایالات متحدهٔ امریکا با خطوط آهن کدام کشور وصل می گردند؟
۳- موقعیت جغرافیایی امریکای شمالی در بین سه بحر سبب توسعهٔ کدام نوع ترانسپورت گردیده است؟
۴- کدام دریاهای بزرگ امریکای شمالی قابل کشتی‌رانی اند؟
۵- از ترانسپورت هوایی بیشتر در کدام موارد استفاده صورت می گیرد؟
۶- اهمیت ترانسپورت پایپ‌لین را توضیح کنید.

فعالیت خارج از صنف

با استفاده از نقشهٔ داده شده، اگر بخواهیم از ایالت الاسکا توسط شاهراه به کشور پانامه سفر کنیم از کدام کشورها عبور می کنیم؛ معلومات خود را در این مورد بنویسید.

امریکای جنوبی

شاهراه‌های مهم امریکای جنوبی

چرا در قارهٔ امریکای جنوبی مواصلات زمینی رشد و انکشاف خوب نکرده است؟

– عوامل طبیعی در این قاره مانع بزرگ برای توسعهٔ راه‌های ارتباطی می‌باشد. سلسله کوه‌های اندیز از یک طرف و جنگلات وسیع آمازون از طرف دیگر توسعهٔ راه‌های ترانسپورتی را برای کشورهای ذی‌نفع کمتر ممکن ساخته است.

کشورهای امریکای جنوبی از نگاه راه‌های خشکه فقیر می‌باشند.

تصویر راه زمینی

مواصلات زمینی

خطوط آهن در امریکای جنوبی بیشتر در دو ناحیهٔ پُرنفوس، منطقهٔ قهوه‌خیز برازیل در اطراف ریودوژنیرو و منطقهٔ حاصل‌خیز پامپاس در اطراف بوئنس آیرس متمرکز گردیده اند.

سرک وخط آهن

خطوط مهم آهن امریکای جنوبی قرار ذیل اند:
۱- راه آهن سرتاسری کشور ارجنتاین به کشور چیلی؛
۲- خط آهن کشور ارجنتاین به بولیویا؛
۳- راه آهن ساحل شرقی از کشور ارجنتاین به کشور برازیل؛
۴- راه آهن کشور بولیویا به کشور چیلی.

شاهراه‌یی به نام «پان امریکن» که بسیاری پایتخت‌های امریکای جنوبی را به هم وصل می کند، یکی از مهمترین شاهراه‌های امریکای جنوبی محسوب می‌شود.

مواصلات آبی

کشـورهای امریـکای جنوبی از نگاه راه‌های آبی غنی می‌باشـند؛ زیرا بسـیاری از دریاها به فاصله های خیلی زیاد قابل کشـتی‌رانی اند. مثـال: دریای امازون به طول ۴۰۰۰ کیلومتر قابل کشتی‌رانی است. از طرف دیگر واقع شدن آمریکای جنوبی در بین بحرالکاهل و بحر اتلانتیک، سـبب توسعهٔ مواصلات آبی شده است. کانال پانامه که بحر اتلانتیک را به بحرالکاهل وصل می کند، طول آن ۸۲ کیلومتر می‌باشد و دارای اهمیت خاص اقتصادی واستراتیژیکی است.

تصویر بندری در امریکای جنوبی

مواصلات هوایی

با توجه به محدودیت توسعهٔ راه‌های زمینی در اکثر کشورهای امریکای جنوبی بیشتر به راه‌های هوایی توجه کرده اند. علاوه بر خطوط بین‌المللی هوایی که مورد استفاده قرار می‌گیرند، قسمت عمدهٔ ارتباطات داخلی؛ به خصوص بین برازیل و ارجنتاین که وسعت خاک آن‌ها خیلی زیاد است، از راه هوا تأمین می‌شوند.

تصویری از میدان هوایی

فعالیت داخل صنف

شاگردان در گروه‌های پنج نفری تنظیم شوند و هر گروه راجع به مشکلات ترانسپورت زمینی قارهٔ امریکای جنوبی با هم بحث کنند و نتیجهٔ کار خویش را به تمام هم‌صنفان ارائه کنند.

سؤال‌ها

۱- عوامل طبیعی که مانع توسعه راه‌های زمینی امریکای جنوبی شده اند را بگویید.
۲- خطوط آهن امریکای جنوبی بیشتر در کدام مناطق متمرکز گردیده اند؟
۳- چرا ترانسپورت آبی امریکای جنوبی نسبت به ترانسپورت زمینی آن نسبتاً انکشاف یافته است؟
۴- علل انکشاف بیشتر ترانسپورت هوایی در امریکای جنوبی چیست؟

فعالیت خارج از صنف

نقشهٔ ترانسپورتی امریکای جنوبی را به طور دقیق مطالعه کنید و بگویید، اگر بخواهیم از بوئنس آیرس، پایتخت کشور ارجنتاین به شهر سانتیاگو، پایتخت کشور چیلی مسافرت کنیم از کدام خطوط مواصلاتی استفاده کرده می‌توانیم.

خلاصهٔ فصل امریکا

*– قارهٔ امریکا تنها قاره‌یی است که از قطب شمال تا قطب جنوب امتداد دارد.

*– قارهٔ امریکا در سال ۱۴۹۲م. توسط کرستف کولمب کشف گردیده، شخص دیگری که به این قاره سفرکرده است امریکو وسپوچی بود که نام این قاره (امریکا) نیز از نام این شخص گرفته شده است.

*– کوه‌های قارهٔ امریکا به دو قسمت چون کوه‌های کم ارتفاع قدیمی؛ مانند: اپالاش وکوه‌های جوان و مرتفع، مانند: راکی و اندیز تقسیم شده اند.

*– بزرگترین دریای قارهٔ امریکای شمالی میسی سی پی است که به خلیج مکسیکو می‌ریزد و قابل کشتی‌رانی نیز می‌باشد.

*– دریای آمازون یکی از پرآب‌ترین دریاهای جهان است که در امریکای جنوبی جریان دارد و قابل کشتی‌رانی نیز می‌باشد.

*– بزرگترین جهیل‌های امریکای شمالی جهیل پنج‌گانه شامل سوپریر، مشیگان، هورن، ایری و انتاریو است که آب آن‌ها شیرین می‌باشد و مرتفع‌ترین جهیل جهان (تی‌تی‌کاکا) در امریکای جنوبی واقع شده است.

*– با توجه به موقعیت جغرافیایی بر اعظم امریکا این قاره دارای انواع اقلیم‌ها و نباتات متنوع است.

*–ساکنان اصلی این قاره را سرخ‌پوستان تشکیل می‌دهند و منشأ سفیدپوستان امریکا را مهاجرین سفیدپوست اروپایی تشکیل می‌دهند.

*– پرنفوس‌ترین شهر در امریکای شمالی نیویارک و در امریکای جنوبی بوئنس آیرس است.

*– بحیره‌های امریکا دارای اهمیت اقتصادی و استراتیژیکی می‌باشند.

*– کانال پانامه متراکم‌ترین راه آبی می‌باشد که بحرالکاهل و بحراتلانتیک را به هم وصل می‌کند.

*– موقعیت مناسب این قاره در بین دو بحر بزرگ جهان (اتلانتیک و الکاهل) سبب ایجاد

خلیج‌های متعدد می‌گردد، که وسیع‌ترین آن‌ها خلیج مکسیکو است.

*– در براعظم امریکا ۵۱ واحد سیاسی موجود است که از آن جمله ۳۵ کشور مستقل می‌باشد.

*– براعظم امریکا دارای دو فرهنگ انگلوساکسون در امریکای شمالی و لاتین در امریکای جنوبی می‌باشد.

*– یکی از عواملی که باعث توسعهٔ اقتصاد امریکای شمالی گردیده است، دوری از ساحهٔ جنگ جهانی دوم بود.که صنایع اغلب کشورهای اروپایی ویران شده بود؛ اما ایالات متحدهٔامریکا یگانه تأمین کنندهٔ آن در جهان بود.

*– نظر به موقعیت جغرافیایی براعظم امریکا که در بین دو اقیانوس اتلانتیک و بحرالکاهل قرار دارد، ترانسپورت آبی آن بیشتر انکشاف کرده و همچنین برای انتقال مسافرین و اموالی که حجم آن‌ها کم و ارزش آن‌ها بیشتر باشد از ترانسپورت هوایی استفاده می‌شود.

جدول شماره چهارم خصوصیات جغرافیایی کشورهای امریکایی

شماره	اسم کشور	پایتخت	مساحت به کیلومتر مربع	نفوس در سال ۲۰۰۶	موقعیت
۱	ارجنتاین بوئنس	بوئنس آیرس	۲۷۸۰۰۹۲	۳۸۹۷۱۰۰۰	امریکای‌جنوبی
۲	آنتیگوا باربودا	سنت جونز	۴۴۲	۷۸۲۰۰	امریکای‌مرکزی
۳	یوروگوای	مونته ویدئو	۱۷۶۲۱۵	۳۲۶۶۰۰۰	امریکای جنوبی
۴	اکوادور	کیتو	۲۷۲۰۴۵	۱۳۴۱۹۰۰۰	امریکای جنوبی
۵	السوادور	سان سالوادور	۲۱۰۴۱	۶۹۹۱۰۰۰	امریکای‌مرکزی
۶	ایالات متحدهٔ امریکا	واشنگتن‌دی‌سی	۹۳۶۳۳۶۴	۲۹۹۳۳۰۰۰۰	امریکای شمالی
۷	باربادوس	بریج تاوان	۴۳۰	۲۷۰۰۰۰	امریکای‌مرکزی
۸	بهاما	ناسائو	۱۳۹۳۹	۳۲۷۰۰۰	امریکای‌مرکزی
۹	بلیز	بلموپان	۲۲۹۶۵	۳۰۱۰۰۰	امریکای‌مرکزی
۱۰	بولیوی	لاپاز وسوکر	۱۰۹۸۵۸۱	۹۳۵۴۰۰	امریکای جنوبی
۱۱	پاراگوای	اسون سیون	۴۰۶۷۵۲	۵۹۹۳۰۰۰	امریکای جنوبی
۱۲	پانامه	پانامه ستی	۷۵۵۱۷	۳۱۹۱۰۰۰	امریکای‌مرکزی

شماره	اسم کشور	پایتخت	مساحت به کیلومتر مربع	نفوس در سال ۲۰۰٦	موقعیت
۱۳	پیرو	لیما	۱۲۸۵۲۱۶	۲۷۵۴۴۳۰۵	امریکای جنوبی
۱۴	ترینیدادوباگو	پرت آو اسپاین	۵۱۲۸	۱۳۰۱۰۰۰	امریکای جنوبی
۱۵	جمیکا	کینگستون	۱۰۹۹۱	۲۶۶۷۰۰۰	امریکای مرکزی
۱۶	دومنیکا	روسو	۷۵۱	۶۹۵۰۰	امریکای مرکزی
۱۷	دومینکن	سانتودومینگو	۴۸۶۷۱	۹۰۲۱۰۰۰	امریکای مرکزی
۱۸	سنت کیتس ورنویس	باستر	۲۶۱	۴۹۱۰۰	امریکای مرکزی
۱۹	سنت لوسیا	کاسترس	۶۱۷	۱۶۵۰۰۰	امریکای مرکزی
۲۰	سنت وین سنت وگرنادین	کنکز تاون	۳۸۹	۹۶۸۰۰	امریکای مرکزی
۲۱	سورینام	پاراماریبو	۱۶۳۲۶۵	۵۰۲۰۰۰	امریکای جنوبی
۲۲	چیلی	سانتیاگو	۷۵۶۶۲۶	۱۶۴۳۶۰۰۰	امریکای جنوبی
۲۳	کاستاریکا	سان جوزه	۵۱۱۰۰	۴۲۷۴۰۰۰	امریکای مرکزی
۲۴	کانادا	اوتاوا	۹۹۷۰۶۱۰	۳۲۵۴۷۰۰۰	امریکای شمالی
۲۵	کلمبیا	بوگوتا	۱۱۴۱۷۴۸	۴۳۵۹۳۰۰۰	امریکای جنوبی
۲۶	کیوبا	هاوانا	۱۱۰۸۶۱	۱۱۲۹۴۰۰۰	امریکای مرکزی
۲۷	گرینادا	سنت جورجز	۳۴۴	۱۰۷۰۰۰	امریکای مرکزی
۲۸	گواتیمالا	گواتیمالاستی	۱۰۸۸۸۹	۱۳۰۱۹۰۰۰	امریکای مرکزی
۲۶	گویان	جورج تاون	۲۱۴۹۶۹	۷۵۶۰۰۰	امریکای جنوبی
۳۰	مکسیکو	مکسیکو ستی	۱۹۵۸۲۰۱	۱۰۴۰۳۸۰۰۰	امریکای مرکزی
۳۱	نیکاراگوا	ماناگوا	۱۳۰۷۰۰	۵۲۳۳۰۰۰	امریکای مرکزی
۳۲	ونیزویلا	کاراکاس	۹۱۲۰۵۰	۲۷۲۱۶۰۰۰	امریکای جنوبی
۳۳	هایتی	پورتوپرنس	۲۷۷۵۰	۸۸۰۸۰۰۰	امریکای مرکزی
۳۴	هندوراس	تیگوسیگالپا	۱۱۲۴۹۲	۷۳۲۷۰۰۰	امریکای مرکزی
۳۵	برازیل	برازیلیا	۸۵۴۷۴۰۴	۱۸۶۷۷۱۰۰۰	امریکای جنوبی

اصطلاحات جغرافیایی

آبنا: مسیر طبیعی و باریک آب است که دو آب بزرگ (بحیره و اقیانوس) را متصل می‌سازد؛ مانند: آبنای جبل‌الطارق.

امواج: بخشی از آب بحیره یا اقیانوس که در اثر جریان باد به حرکت در می‌آید و به سوی ساحل پیش می‌آید، بالاترین قسمت آن را اوج و پایین‌ترین قسمت آن را نشیب می‌گویند.

آتش‌فشان: منفذی در قشر زمین که ناشی از مواد مذاب مگما (Magma) است که راه خود را با فشار زیاد به طرف سطح زمین باز می‌کند و مواد ذوب شدۀ لاوا (Lava) از آن خارج می‌شود.

آبشار: ریختن آب دریا از بلندی به پایین را گویند که در مسیر دریاها تشکیل می‌شود؛ مانند: آبشار انجیل در کشور ونزویلا.

اقلیم قطبی: به نوعی اقلیم گفته می‌شود که دارای آب و هوای فوق‌العاده سرد و یخبندان باشد. این نوع اقلیم مخصوص منطقۀ قطب شمال و جنوب است.

اورشیا: از دو کلمۀ اروپا و آسیا گرفته شده و هر دو قارۀ مذکور به عنوان یک نام (قارۀ اورشیا) یاد می‌شوند؛ زیرا این دو قاره با هم پیوسته اند.

آب و هوای کوهستانی: این آب و هوا مخصوصِ مناطق کوهستانی است ارتفاع عامل تعیین کننده را در این نوع آب و هوا دارد. در آنجا هوا سرد و معمولاً در زمستان باران و برف زیاد می‌بارد.

اتازونی: فرانسوی‌ها کشور ایالات متحدۀ امریکا را به این نام مسما ساخته اند.

استعمار: در اصطلاح امروزه اعمال نفوذ و مداخلۀ دولت‌های قوی در کشورها و سرزمین‌های دولت‌های ضعیف است، به بهانۀ آبادی آن‌ها.

بندر بحری: شهری در کنار بحر است که کشتی‌ها در آنجا لنگر می‌اندازند و در آنجا حمل و نقل کالاهای تجارتی صورت می‌گیرد.

تکتونیک: کلیه نیروهای درون زمین را گویند که منجر به پدید آمدن پدیده‌هایی؛ مانند: آتش‌فشان، زلزله و ... در قشر زمین می‌شوند.

تمدن: شهر نشین شدن، به رسم و رواج شهری عادت کردن و آماده ساختن اسباب ترقی و آسایش خود را گویند.

تندرا: کلمه روسی است که به مناطق بدون درخت با پوشش نباتات خاص شمال روسیه گفته می‌شود که زمستان آنجا سرد و طولانی است و تابستان آنجا بسیار کوتاه و دارای حرارت کمتر از ده درجه می باشد. در همین مدت کوتاه یخ‌های روی زمین آب شده و نباتاتی؛ مانند خزه و گل سنگ رشد می‌کنند.

تروپیک (آب و هوای استوایی): آب و هوایی که در حد فاصل عرض‌البلد جغرافیایی پنج درجۀ شمالی و ده درجۀ جنوبی خط استوا به سبب موجودیت اقیانوس‌ها مسلط است. از خصوصیات آن گرمای زیاد و یک‌نواخت در طول سال، عدم وجود فصول مشخص و باران فراوان می‌باشد. آفتاب در طول سال در این منطقه عمود و یا نزدیک به عمود می‌تابد. وجود رطوبت دایمی و جنگل‌های انبوه از خصوصیات این نوع آب و هوا است.

سیاح: از نظر تاریخی به اشرافزاده‌گان فرانسوی که برای تحصیل و کسب تجربیات زنده‌گی به سفر می‌رفتند، توریست می‌گفته اند. اصطلاح توریست از قرن ۱۹ میلادی معمول شد؛ بعدها در فرانسه این اصطلاح را برای کسانی به کار بردند که به سرگرمی و گذراندن اوقات فراغت در فرانسه سفر می‌کردند. به این گونه سفرها؛ بعدها اصطلاح سیاحت (جهانگردی) یا توریزم را اختصاص داده اند.

پامپاس: علفزارهای بلند و فراوان یا جلگه‌های علفی امریکای جنوبی را گویند که در عرض‌های متوسط جغرافیایی این قاره از کوه‌های اندیز تا اقیانوس اطلس کشیده شده و از جنوب برازیل تا اوروگوای و ارجنتاین ادامه دارند. امروز قسمت‌های وسیعی ازین علفزارها زیر کشت گندم، جواری، برنج و کتان قرار دارند و مالداری در آنجا توسعهٔ بسیار یافته است. اصطلاح پامپاس برای سایر جلگه‌های امریکای جنوبی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.

جهیل: آب‌های وسیع ایستادهٔ که توسط خشکه به شکل طبیعی‌اش احاطه شده باشند؛ یعنی چهار طرف آن خشکه باشد.

جزیره‌نما یا شبه‌جزیره: بخشی از خشکه که در آب پیش رفته وسه طرف آن توسط آب احاطه شده باشد.

جزیره: یک قطعهٔ خشکه که در میان آب اقیانوس، بحیره، جهیل یا دریا قرار داشته باشد.

جریان بحری: حرکت عریض آب سطح بحر است، که به دو بخش عمدهٔ جریان آب گرم و سرد تقسیم می‌شود. استعمال اصطلاح آب گرم و سرد برای یک جریان حرارت آن نسبت به اطراف شان می‌باشد؛ مانند: جریان آب گرم گلف‌ستریم و کوروشیو و جریان آب سرد لابرادور، هامبولت (پیرو) و جریان بنگوئلا.

جمهوری: نظامی که در آن رئیس دولت از طرف مردم برای مدتی معین انتخاب می‌شود.

حوضهٔ دریا: منطقی که دریای اصلی با تمام معاونین آن در آنجا جریان دارد.

خلیج: عبارت از پیشرفته گی وسیع و عمیق آب در خشکه است که سه طرف آن به خشکه و یک طرف آن به آب محدود شده باشد.

دوران اول جیولوجیکی: این دوره از ۲۷۵ الی ۲۳۰ میلیون سال قبل ادامه یافته است که در آن کوه‌های بزرگ اروپا و آسیا و سلسلهٔ اپالاش در امریکای شمالی تشکیل شده است.

دریا: جریان آب که به صورت طبیعی در قسمتی از سال یا تمام سال در یک مسیر روان باشد، دریا گفته می‌شود. دریاها معمولاً به طرف بحیره‌ها، جهیل‌ها، باتلاق‌ها یا دریاهای دیگر جریان دارند.این مسیری که دریاها در آن جریان دارند بستر دریا نامیده می‌شود.

زلزله: لرزهٔ سریع و محسوس آنی قشر زمین است که بر اثر آزاد شدن انرژی‌های تمرکز یافته و فعالیت‌های شدید مگما یا سایر عوامل در طبقات زیر زمین به وجود می‌آید که ممکن است باعث تغییرات زیادی در سطح زمین و بروز خسارات جانی و مالی فراوان شود.

ساحل: سرحد مشترک بین خشکه با سطح آب دریا یا حد فاصل بین آب و خشکه می‌باشد.

سرچشمه: جایی که دریا از آنجا آغاز می‌شود.

سب تروپیک: آب و هوایی که در تابستان خشک و در زمستان مرطوب و معتدل باشد.

صخره: جمعی از احجار و سنگ‌ها که متشکل از یک یا چند نوع منرال باشند.

عرض البلد: دوایر موازی با خط استوا بوده که استقامت شرقی و غربی دارند و به دوایر طول‌البلد عمود می‌باشند. بزرگترین دایرهٔ آن خط استوا و کوچکترین آن دایرهٔ ۹۰ درجه می‌باشد.

غرب‌الهند: این اصطلاح اولین بار به جزایری اطلاق شد که در بین بحیرهٔ کارابین قرار دارند این جزایر شامل انتیل بزرگ (کیوبا، بهاما، دومنکین و هایتی) و انتیل کوچک (ترینیداد و توباگو) استند.

طغیان: افزایش ناگهانی آب یا سیلابی شدن یک دریا را گویند که بر اثر بارنده‌گی زیاد یا آب شدن سریع برف‌ها ایجاد می‌شود.

طول‌البلد: خطوطی که بین قطب شمال و جنوب امتداد دارد و بالای عرض البلدها عمود می‌باشد.
فدرال: خصوصیات حکومت‌هایی که به صورت اتحادیه یی از ایالت‌های خود مختار تشکیل شده، در امور سیاسی و نظامی تابع حکومت مرکزی می‌باشد.
فرمان‌روای عام: بالاترین مقام اداری در یک ایالت یا کشور می‌باشد که در کشورهای مشترک-المنافع انگلستان بیشتر جنبهٔ تشریفاتی دارد.
قله: بلندترین نقطهٔ کوه را قله گویند؛ به طور مثال: قلهٔ شاه‌فولادی در کوه بابا.
قاره: خشکی‌های بسیار بزرگ و وسیع در میان آب بحیره‌ها، اقیانوس‌ها و کوه‌ها را قاره می گویند مانند آسیا، اروپا، افریقا، امریکا، استرالیا و اقیانوسیه و انترکتیکا.
کوه‌های جوان: کوه‌هایی که در دورهٔ سوم جیولوجیکی به وجود آمده اند. این کوه‌ها مرتفع، دندانه دار و پرنشیب بوده، دارای قله‌های تیغه‌دار و دره‌های عمیق می‌باشند . مانند: کوه‌های هندوکش در افغانستان، راکی و اندیز در قارهٔ امریکا و سلسلهٔ آلپ در اروپا.
کانال: کندن خشکه به منظور ارتباط دو بحر، بحیره و یا دریاها توسط انسان برای سهولت حمل و نقل؛
کوه‌های پیر: کوه‌هایی که در دوران پالیوزویک به وجو د آمده اند این کوه‌ها کم‌ارتفاع، گنبد شکل و کم نشیب با دره‌های باز و کم عمق مانند کوه اپالاش می‌باشند.
گلف ستریم: جریان آب‌های گرمی که از خلیج مکسیکو عبور کرده تا سواحل کانادا پیشرفته سپس به طرف اروپا متمایل شده و باعث گرم شدن آب سواحل شمال غربی براعظم اروپا می گردد.
مشترک‌المنافع: خصوصیات کشورهایی است که به نحوی باهم متحد اند و مهمترین عامل وحدت بین آن‌ها عامل اقتصادی است؛ مانند جامعهٔ کشورهای مشترک‌المنافع.
مد و جزر: بالا آمدن و پیش آمدن منظم و یا مسلسل و دوره‌یی آب اقیانوس‌ها، بحیره‌ها، خلیج‌ها و جهیل‌ها است به علت نیروهای جاذبهٔ ماه و آفتاب که در هر ۲۴ ساعت دو بار تکرار می‌شود.
منطقهٔ استراتیژیک: عبارت از منطقه یی است که از نظر سیاسی، نظامی و اقتصادی دارای اهمیت می‌باشد.
منطقهٔ معتدله: به منطقهٔ که بین عرض‌البلدهای $۲۳\frac{۱}{۲}$ درجه الی $۶۶\frac{۱}{۲}$ درجه شمالی و جنوبی موقعیت دارد، گفته می‌شود و چهار فصل سال یکی از خصوصیات مهم آن است.
مصب: جایی را که آب دریا، بحیره، جهیل، بحر و یا دریای بزرگ به آن می‌ریزد مصب می‌نامند.
معاون: رودخانه‌های کوچکی که آب آن‌ها از سمت راست یا چپ به دریای بزرگ می‌ریزد.
مستعمره: سرزمین یا کشوری که دولت بیگانه آن را تصرف کرده باشد.
منجمد: به سرزمین‌های یخ‌بسته می گویند.
منابع طبیعی: منابع اقتصادیی که ایزد متعال برای استفادهٔ انسان‌ها آماده ساخته است؛ مثل معادن، خاک حاصل‌خیز، جنگل، نیروی آب، حیوانات بحری و غیره. در حال حاضر منابع طبیعی به دو دستهٔ عمده: مستهلک و تجدیدشونده تقسیم می‌شوند. منابع طبیعی تجدیدشونده عبارت اند از منابعی که در صورت استفادهٔ، تجدید شده و مجدداً قابل استفاده می‌باشند؛ مثل انرژی حاصل از باد و خورشید و منابع استهلاکی که بر اثر استفادهٔ غیر معقول قابلِ تجدید نبوده و از بین می‌روند؛ مثل معادن زغال سنگ، نفت و گاز و....
وادی: عبارت از ساحهٔ نسبتاً وسیع است بین دو کوه که دریا در آن جاری بوده و زمینه را برای حیات بشر، حیوان و نبات مساعد می‌سازد.
یخچال: کتله‌های عظیم و ضخیم یخ‌های دایمی.